

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės Katedra**

Audronės Tatarūnaitės
4 kurso, komercinės teisės
studijų šakos studentės

Magistro darbas

***File sharing* sistemos: autorių teisių aspektai**

Vadovas: Prof. dr.(HP) Vytautas Mizaras

Recenzentas: Lekt. dr. Marius Jakutavičius

Vilnius 2010

TURINYS

I V A D A S	4
1 DALIS: P2P FILE SHARING SISTEMOS	9
1.1. Rinkmenų dalijimasis arba file sharing	9
1.1.1. P2P (<i>peer to peer</i>) sistemų samprata.....	10
1.1.2. P2P <i>file sharing</i> sistemų kartos.....	12
2 DALIS: P2P PROGRAMŲ GAMINTOJŲ (FILE SHARING PASLAUGŲ TEIKĖJŲ) NETIESIOGINĖS ATSAKOMYBĖS ASPEKTAI AUTORIŲ TEISĖJE	16
2.1. P2P programų gamintojų (file sharing paslaugų teikėjų) netiesioginės atsakomybės aspektai JAV	17
2.1.1. <i>Napster</i> byla.....	19
2.1.2. <i>Aimster</i> byla.....	23
2.1.3. <i>Grokster</i> byla.....	24
2.1.4. Netiesioginės atsakomybės taikymo P2P programų gamintojams (<i>file sharing</i> paslaugų teikėjams) JAV apibendrinimas.....	27
2.2. P2P programų gamintojų (file sharing paslaugų teikėjų) netiesioginės atsakomybės aspektai ES	28
2.2.1. P2P programų gamintojai (<i>file sharing</i> paslaugų teikėjai) kaip informacijos perdavimo tarpininkai.....	29
2.2.2. Rūpestingumo pareiga elektroninėje erdvėje (internete).....	35
2.2.3. Netiesioginės atsakomybės taikymo P2P programų gamintojams (<i>file sharing</i> paslaugų teikėjams) praktika ES.....	39
2.2.3.1. <i>KaZaA</i> byla (Olandija).....	39
2.2.3.2. <i>Cybersky</i> byla (Vokietija).....	40
2.2.3.3. <i>The Pirate Bay</i> byla (Švedija).....	41
2.2.4. Netiesioginės atsakomybės taikymas P2P programų gamintojams (<i>file sharing</i> paslaugų teikėjams) Lietuvoje.....	46
2.2.5. Netiesioginės atsakomybės taikymo P2P programų gamintojams (<i>file sharing</i> paslaugų teikėjams) ES apibendrinimas.....	48
3 DALIS: P2P PROGRAMŲ (FILE SHARING PASLAUGŲ) VARTOTOJŲ TIESIOGINĖS ATSAKOMYBĖS ASPEKTAI AUTORIŲ TEISĖJE	50
3.1. Atgaminimo teisės ir kūrinio padarymo viešai prieinamu teisės pažeidimai	51
3.2. P2P programų (file sharing paslaugų) vartotojų tiesioginės atsakomybės aspektai JAV	54
3.2.1. Išimtinė platinimo teisė ir kūrinio padarymas viešai prieinamu.....	54
3.2.2. <i>Fair use</i> doktrinos taikymas.....	57
3.3. P2P programų (file sharing paslaugų) vartotojų tiesioginės atsakomybės aspektai ES	59
3.3.1. Atgaminimo asmeniniais tikslais išimties taikymo galimybės.....	59
3.3.2. Tiesioginės atsakomybės taikymas P2P programų (<i>file sharing</i> paslaugų) vartotojams Lietuvoje.....	66
3.4. Prieštaringos situacijos apibendrinimas ir galimos problemų sprendimo kryptys	70
I Š V A D O S	73
NAUDOTI INFORMACIJOS ŠALTINIAI	75

SANTRAUKA.....	82
SUMMARY.....	83

IVADAS

Pastaraisiais dešimtmečiais, vykstant nuolatiniam įvairių informacinių technologijų kūrimui ir tobulinimui, susikūrė ir nauja socialinių – teisinių santykių terpė elektroninėje interaktyvioje erdvėje. Tai neišvengiamai palietė ir intelektinės nuosavybės socialinius – teisinius santykius. Intelektinės nuosavybės institutą elektroninėje erdvėje galime įvardinti, kaip specifinį objektą, kuriam būdingas specifinis teisinis reglamentavimas ir apsauga, taip pat – specifinės problemos, tiek tarptautiniu, tiek nacionaliniu mastu.

Šiandieną sukurta naujausia tekstinė, garsinė ir vaizdinė medžiaga turi skaitmeninę formą. Netgi seniau sukurtas turinys, kurio prigimtis nėra skaitmeninė, gali būti nesunkiai transformuojamas į skaitmeninį formatą.¹ Taip pat šalia tradicinių intelektinės nuosavybės objektų (tekstiniai, muzikiniai, audiovizualiniai kūriniai, fotografijos ir kt.), išreikštų skaitmeniniu formatu, atsirado ir naujos specifinės intelektinės nuosavybės elektroninėje erdvėje formos, tokios kaip kompiuterinės programos ar duomenų bazės. Iš esmės pati elektroninė erdvė yra pagrįsta kompiuterių ir kompiuterinių programų sąveikos rezultatais.² Taigi pasaulis tampa vis labiau susietas pasauliniais kompiuteriniais tinklais, kas įgalina skaitmeninio formato turinį labai nesunkiai perleisti iš vieno rankų į kitas (t.y. iš vieno kompiuterio į kitą). Skaitmeninių technologijų ir kompiuterinių tinklų išsivystymas bei nuolatinis progresas tapo iššūkiu tradiciniam intelektinės nuosavybės teisių reglamentavimui³ – per pastarąjį dešimtmetį intelektinės nuosavybės teisių pažeidimai tapo labiausiai paplitusia teisės pažeidimų forma internete, be to šie pažeidimai peržengė nacionalines valstybių sienas⁴.

Darbo aktualumas

Daugybė žmonių visame pasaulyje naujausių *file sharing* (rinkmenų mainų/dalijimosi) sistemų (paremtų vadinamomis P2P (*peer-to-peer*) technologijomis) pagalba kasdieną dalyvauja įvairaus skaitmeninio turinio (informacijos/ duomenų) mainuose. Nuo 1999-ųjų metų, kada Jungtinėse Amerikos Valstijose (JAV) buvo sukurta visuomenei nesunkiai prieinama, nemokama ir patogiai naudojama pirmoji *file sharing* tipo sistema *Napster*⁵, naudojimas šiais tokiomis *file sharing* sistemomis neišvengiamai ėmė plisti –

¹ VARIAN, H.R. Copying and copyright. In *Journal of economic perspectives* [interaktyvus]. 2005, vol. 19, Nr. 2 [žiūrėta 2009-12-02], p. 121-138. Prieiga per internetą: <<http://www.jstor.org>>.

² KIŠKIS, M. Intelektinės nuosavybės elektroninėje erdvėje samprata, principai ir raida žinių visuomenėje. Iš *Interneto tyrimų ir inovacijų institutas* [interaktyvus]. 2005 – 2008 [žiūrėta 2009-12-02], p. 1-9. Prieiga per internetą: <<http://www.irii.lt/students-studentams>>.

³ Cit. op. 1.

⁴ Cit. op. 2.

⁵ MAZIOTTI, G. *EU digital copyright law and the end-user*. Berlin: Springer Verlag, 2008, p. 138 / OBERHOLZER-GEE, F., STRUMPF, K. File-Sharing and copyright. Working paper. In *Harvard business*

kompiuterinių tinklų pagalba žmonės visame pasaulyje įgijo galimybę nesunkiai keistis įvairia turima informacija, tame tarpe ir muzikos įrašais, filmais, galiausiai elektroninėmis knygomis, kompiuteriniais žaidimais ir kitu skaitmeninio formato turiniu. Neišvengiamai kilo ir problema, kuri sudėtingai sprendžiama iki šiol – kaip sureguliuoti intelektinės nuosavybės, o būtent autorių teisės, teisinius santykius *file sharing* sistemų aplinkoje: koks turėtų būti specifinis reglamentavimas, ką laikyti autorių teisių pažeidimu, kokie subjektai yra ar gali būti laikomi pažeidėjais, kokia turėtų būti šių subjektų atsakomybė, kokios yra galimų išskirtinių autorių teisių išimčių ribos? Sparčiai besivystant informacinėms technologijoms ir masiškai paplitus *file sharing* sistemų naudojimui, tradicinės žinios ir būdai, liečiantys autorių teisės teisinių santykių reglamentavimą, autorių teisių apsaugą, pažeidimų prevenciją, greitai sensta ir kinta, tampa sunkiai pritaikomi, todėl kelia daug ginčų ir diskusijų. Jau žinome pirmąsias atgarsio visuomenėje susilaukusias su *file sharing* sistemomis ir autorių teisėmis susijusias bylas JAV (*Napster, Grokster, Gonzales* ir kt.) ir Europoje (*KaZaA, Pirate Bay* ir kt.), nagrinėtas pastarąjį dešimtmetį. Autorių teisių *file sharing* sistemose teisinio reglamentavimo problema aktuali tiek tarptautiniu, tiek atskirų valstybių nacionaliniu mastu. Ne išimtis ir Lietuva, kur taip pat veikia ir yra gausiai naudojamos įvairios *file sharing* sistemos, žinoma – neišvengiant problemų, prieštaravimų ir ginčų autorių teisės srityje. Nors Lietuvoje kol kas praktiškai nėra susiformavusios aiškios bylų praktikos šioje srityje, tačiau pastaraisiais metais, atlikus kai kuriuos Lietuvos Respublikos Administracinių teisės pažeidimų kodekso (ATPK) pakeitimus⁶, įvyko pirmi didesni sujudimai, pradėtos aktyvesnės teisinės diskusijos⁷: 2009 m. pabaigoje Lietuvos Antipiratinės veiklos asociacija (LANVA) ėmėsi veiksmų prieš vieną didžiausių Lietuvoje *file sharing* paslaugas teikiančių tinklalapių *Linkomanija* (www.linkomanija.net) bei 106 šio tinklalapio vartotojus, įtarus, kad tiek tinklalapio administracija, tiek jo vartotojai vykdo pažeidimus autorių teisių srityje.

Galima teigti, kad Lietuvoje teisinės diskusijos apie *file sharing* sistemas ir autorių teises praktiškai tebėra užuomazgų stadijoje, todėl šio darbo (tyrimo) tema yra pakankamai nauja ir aktuali – yra svarbu nagrinėti šias naujas ir pakankamai sudėtingas

---

school [interaktyvus]. 2009 [žiūrėta 2009-12-15], p. 6-7. Prieiga per internetą: <<http://www.hbs.edu/research/pdf/09-132.pdf>>.

⁶ Valstybės žinios, 2009, Nr. 89-3805.

⁷ Alfa.lt redakcija. „Microsoft“ iš linkomanija.net savininko reikalauja 130 tūkst. Lt. Iš *Alfa.lt* [interaktyvus]. 2010-01-27 [žiūrėta 2010-01-30]. Prieiga per internetą: <http://www.alfa.lt/straipsnis/10311874/?Microsoft.is.linkomanija.net.reikalauja.130.tukst.Lt=2010-01-27_20-26> / SERGIJENKO, D. „Linkomanijos“ vartotojų IP adresai – policijos rankose. Iš *Alfa.lt* [interaktyvus]. 2009-11-04 [žiūrėta 2009-01-30]. Prieiga per internetą: <http://www.alfa.lt/straipsnis/10297974/?Linkomanijos.vartotoju.IP.adresai.policijos.rankose=2009-11-04_18-11>.

autorių teisių *file sharing* sistemose teisinio reglamentavimo problemas bei svarstyti esamus ir (ar) galimus reglamentavimo būdus tiek Lietuvos, tiek Europos Sąjungos (ES) teisės kontekste.

Darbo tikslai ir uždaviniai

Pagrindinis darbo tikslas yra atskleisti esamą autorių teisių reglamentavimo ir apsaugos problematiką *file sharing* sistemose bei aptarti galimas šių problemų sprendimo kryptis, kiek tai leidžia šio magistro darbo apimtis.

Siekiant įgyvendinti šį darbo tikslą išskelti tokie uždaviniai:

- pateikti *file sharing* sistemų sampratą, aptariant šių sistemų technologiinį veikimo principą bei pagrindines sąvokas, atsižvelgiant į aktualius klausimus bei problematiką autorių teisių srityje;

- išnagrinėti autorių teisių problematikos aspektus dėl *file sharing* programų gamintojų ir *file sharing* paslaugų teikėjų veiklos, aptariant *file sharing* programų gamintojų (*file sharing* paslaugų teikėjų), kaip tam tikrų tarpininkų vaidmenį galutinių šių tarpininkų paslaugų vartotojų vykdomuose tiesioginiuose informacijos mainuose, analizuojant šių tarpininkų atsakomybę autorių teisių pažeidimų srityje, lyginant JAV, ES ir Lietuvos teisės pozicijas;

- išnagrinėti autorių teisių problematikos aspektus dėl *file sharing* programų gamintojų (*file sharing* paslaugų teikėjų) siūlomomis paslaugomis besinaudojančių galutinių vartotojų, vykdančių tiesioginius informacijos mainus, aptariant *file sharing* paslaugų galutinio vartotojo sampratą, analizuojant galutinio vartotojo atsakomybę autorių teisių pažeidimų srityje, lyginant JAV, ES ir Lietuvos teisės pozicijas;

- pateikti išvadas dėl esamos autorių teisių reglamentavimo bei apsaugos *file sharing* sistemose teisinės situacijos ir tolesnio reglamentavimo bei apsaugos galimų perspektyvų.

Darbo objektas

Darbo objektas yra autorių teisių reglamentavimo ir apsaugos specifika bei problematika *file sharing* sistemose, apimančiose *file sharing* programų gamintojų (*file sharing* paslaugų teikėjų) ir *file sharing* paslaugų galutinių vartotojų vykdomus veiksmus.

Šiame darbe nenagrinėjami visos intelektinės nuosavybės elektroninėje erdvėje aspektai, o tik vienos iš intelektinės nuosavybės rūšių – autorių teisių (taip pat ir prie autorių teisės šakos priskiriamų gretutinių teisių) aspektai konkrečioje elektroninėje interaktyvioje aplinkoje, būtent – *file sharing* sistemose.

Darbe nagrinėjamos *file sharing* sistemos apima tik duomenų apsikeitimo (dalijimosi) aplinkas (programas/ sistemas) internete, veikiančias vadinamųjų P2P

technologijų pagrindu. Kito tipo duomenų (informacijos) mainai internete šiame darbe minimi, kiek tai yra susiję su P2P *file sharing* sistemomis ir kiek leidžia šio darbo apimtis.

Šiame darbe autorių teisių reglamentavimo klausimai *file sharing* sistemose daugiausia nagrinėjami ES teisės kontekste. Lietuva yra ES valstybė narė, didžioji dalis nacionalinių teisės aktų, reguliuojančių autorių teisės ir susijusius klausimus, privalo būti derinami su ES atitinkamų teisės aktų nuostatomis, todėl lyginamoji analizė ES autorių teisės kontekste yra būtina. Pažymėtina, kad svarbu atsižvelgti ne tik į bendras ES teisės normas, reglamentuojančias autorių teises ir kuriančias bendrą autorių teisės sistemą ES, bet ir į atskirų ES šalių jurisprudenciją, kuri parodo, kaip yra (gali būti) derinamos ES bendros autorių teisės normos ir nacionalinis autorių teisės reglamentavimas, leidžia lyginti ir vertinti. Darbe taip pat analizuojama ir JAV teisės pozicija – pirmosios *file sharing* sistemos atsirado ir pradėtos plačiai naudoti būtent JAV, pirmosios bylos, susijusios su autorių teisėmis ir *file sharing* sistemomis, taip pat nagrinėtos JAV teismuose, todėl JAV patirtis šioje srityje taip pat yra svarbi tyrimui: lyginimui ir vertinimui.

P2P *file sharing* programų techniniai aspektai nagrinėjami tik tiek, kiek tai reikalinga autorių teisių reglamentavimo klausimams *file sharing* sistemose šiame darbe analizuoti, svarbiausioms sąvokoms paaiškinti.

Darbo metodika

Darbe naudojami įvairūs tyrimo metodai: lyginamasis, sisteminis, loginis ir kt. Iš tiesų šie metodai darbe persidengia vieni su kitais. Galime išskirti lyginamąjį tyrimo metodą, kuris leidžia analizuoti ir vertinti darbe tiriamo objekto problematiką, lyginant Lietuvos, ES ir JAV teisės doktriną, teisės normas bei teismų praktiką, susijusias su autorių teisėmis elektroninėje erdvėje (ypač su autorių teisės saugomų objektų dalijimusi ir mainais internete P2P *file sharing* sistemų pagalba). Be to darbe analizuojami klausimai yra specifiniai būtent dėl nagrinėjamų socialinių – teisinių santykių erdvės ypatumo, t.y. elektroninės, kompiuteriniais tinklais susietos terpės (internetu), peržengiančios nacionalinių valstybių sienas. Taigi, darbe atliekant nagrinėjamų klausimų analizę negali būti išvengiama tarptautinio elemento. Klausimų analizė tarptautiniu mastu, lyginant Lietuvos, ES ir JAV teisinę situaciją, leidžia labiau įsigilinti ir nubrėžti tam tikras gaires tolesniam galimam autorių teisių reglamentavimui *file sharing* sistemose, išskylančių problemų sprendimui. Šioje vietoje jau galima įtraukti ir sisteminį tyrimo metodą, kuris leidžia nagrinėti darbo objektą skirtingų autorių teisės sistemų – anglo-saksų autorių teisės *copyright* ir kontinentinės Europos valstybių autorių teisės *droit d'auteur*,

kontekste. Taip pat pažymėtina, kad darbe tiriamos temos tam tikru lygiu yra nagrinėjamos ir informatikos mokslo kontekste (kiek tai yra būtina šio darbo tikslams pasiekti) – pavyzdžiui atskleidžiant P2P *file sharing* programų sampratą ir technologinius veikimo principus. Galiausiai atliekant sisteminę lyginamąją analizę ir panaudojant loginį metodą, galima pateikti tam tikras išvadas ir vertinimus, galimas problemų sprendimo kryptis.

Darbo šaltiniai

Darbe naudojami informacijos šaltiniai apima įvairių šalių autorių specialiąją literatūrą (monografijas, vadovėlius, komentarus, kitas knygas bei straipsnius). Iš svarbesnių darbe naudojamų specialiosios literatūros šaltinių paminėtini: išsami *Giuseppe Mazziotti* studija *EU Digital Copyright Law and the End-User* (iš angl. k. – ES skaitmeninė autorių teisė ir galutinis vartotojas), analizuojanti ES skaitmeninės autorių teisės reglamentavimo sistemą iš skaitmeninių autorių teisių objektų galutinio vartotojo perspektyvos, įtraukiant tyrimą apie ES autorių teisių reglamentavimo sistemą ir problematiką *file sharing* sistemų aplinkoje; autorių kolektyvo (redaktorius *Alain Strowel*) knyga *Peer-to-Peer File Sharing and Secondary Liability in Copyright Law* (iš angl. k. – P2P rinkmenų dalijimasis ir netiesioginė atsakomybė autorių teisėje), kurioje pateikiama įvairių autorių esė kolekcija autorių teisės ir netiesioginės atsakomybės *file sharing* sistemose ir apskritai internete klausimais; *Vytauto Mizaro* monografijos *Autorių teisė I* ir *II* tomai, pateikiantys išsamų kompleksinį autorių teisės instituto mokslinį tyrimą Lietuvoje, kartu įvertinant kitų Vakarų Europos valstybių autorių teisės tradicijas, doktriną ir praktiką, ir kt. specialioji literatūra.

Taip pat darbe kaip informacijos šaltiniai pasitelkiami ir įvairūs teisės norminiai aktai, apimantys Lietuvos įstatymus ir poįstatyminis teisės aktus, taip pat kitų šalių bei tarptautinius teisės aktus (pavyzdžiui keletas pagrindinių ES direktyvų, susijusių su autorių teisių reglamentavimo ir apsauga bei autorių teisių reglamentavimo ir apsaugos klausimų elektroninėje erdvėje derinimu). Taip pat pasitelkiama ir teismų bei kitų institucijų praktinė medžiaga (Lietuvos, kitų šalių teisminių institucijų sprendimai).

1 DALIS: P2P FILE SHARING SISTEMOS

Šiandieną beveik negalime įsivaizduoti gyvenimo be interneto – pasaulinio kompiuterių tinklo, jungiančio daugybę kitų kompiuterių ir kompiuterių tinklų, o kartu ir milijardus žmonių bei įvairių organizacijų visame pasaulyje. Šis didžiulis kompiuterinis tinklas veikia specialių protokolų (taisyklių) pagrindu⁸, yra valdomas ir tvarkomas decentralizuotai, t.y. neturi vieno šeimininko, o nutraukus darbą bet kuriam kompiuteriui arba grupei kompiuterių, internetas išlieka toliau veikiantis.⁹

Internetas stipriai pakeitė visuomenę ir visuomeninius santykius – susikūrė ypatinga erdvė, kurioje tarsi išnyko laiko ir atstumo barjerai – bendrauti, dalytis informacija tapo labai lengva. Atsivėrusios didelės pasiekiamumo, bendravimo ir darbo su informacija galimybės tapo dideliu stimulu kūrybinėms pastangoms, tačiau kartu ir dideliu iššūkiu saugomo darbo (kūrinio) kontrolei. Būdas, kuriuo perduodama informacija internete, prisideda prie šio iššūkio, kadangi tiesioginė (angl. k. – *online*) komunikacija pasižymi tuo, kad kiekvienu perdavimo atveju yra sukuriama ir siunčiama kūrinio kopija, o ne originalas.¹⁰

Nuolat tobulėjant informacinėms technologijoms kuriami įvairūs būdai, padedantys lengviau, greičiau, patogiau dalytis skaitmeninę išraišką turinčia informacija – tam internete veikia įvairios duomenų (rinkmenų /failų) apskaitos sistemos (šis duomenų apskaitos procesas plačiai vadinamas tiesiog anglišką terminu – *file sharing*), kurių pagalba žmonės ar tam tikros žmonių grupės tam tikruose regionuose ar netgi viso pasaulio mastu gali dalytis (keistis) įvairia skaitmenine informacija.

1.1. Rinkmenų dalijimasis arba *file sharing*

Plačiuoju požiūriu vadinamasis *file sharing* suprantamas, kaip įvairūs būdai, kuriais galima keistis (dalytis) skaitmenine informacija (garso, vaizdo įrašai, kompiuterinės programos, įvairūs skaitmeniniai dokumentai, elektroninės knygos ir kt.). Šie būdai tarpusavyje skiriasi informacijos laikymo, perdavimo (paskirstymo) ir kitais metodais.

⁸ TCP/IP protokolas: pagrindinių interneto protokolų rinkinys, reglamentuojantis duomenų persiuntimą tarp įvairių tipų kompiuterių ir operacinių sistemų. DAGIENĖ, V., GRIGAS, G., JEVSİKOVA, T. Enciklopedinis kompiuterijos žodynas. Iš *Lietuvių kalba informacinėse technologijose* [interaktyvus]. 2009-01-01 [žiūrėta 2009-12-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.likit.lt/term/enc.html>>.

⁹ DAGIENĖ, V., GRIGAS, G., JEVSİKOVA, T. Enciklopedinis kompiuterijos žodynas. Iš *Lietuvių kalba informacinėse technologijose* [interaktyvus]. 2009-01-01 [žiūrėta 2009-12-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.likit.lt/term/enc.html>>.

¹⁰ KATSCH, E. Technology and law. The Oxford Companion to American Law. Kermit L. Hall, ed. Oxford University Press. In *Oxford Reference Online* [interaktyvus]. 2002 [žiūrėta 2009-12-02]. Prieiga per internet: <<http://www.oxfordreference.com>>.

Žinome tokius įprastus *file sharing* būdus kaip failų perkėlimas panaudojant įvairias elektronines laikmenas (CD, DVD, USB atmintinės ir kt.), taip pat – FTP duomenų saugyklų paslaugas¹¹ ar dalijimąsi failais pasinaudojant interneto saitais¹². Tačiau šiandieną kalbant apie *file sharing* pirmiausia omenyje turimos vadinamos P2P (trumpinys iš angl. k. termino *Peer to Peer*) technologijos. Būtent šios sistemos ir autorių teisių aspektai ir yra nagrinėjami šiame darbe.

File sharing procesas – tai tam tikros duomenų (informacijos) apsikeitimo sistemos, leidžiančios duomenis (failus), esančius vieno asmens kompiuteryje, padaryti prieinamus atgaminimui ir skleidimui kitiems asmenims internete. Į *file sharing* įeina duomenų įkėlimas (angl. k. – *uploading*) ir duomenų parsisiuntimas /atsiuntimas (angl. k. – *downloading*). *File sharing* vyksta tam tikruose tinkluose (tinklų sistemose), jungiančiuose šių tinklų vartotojus. O trečiosios šalys teikia *file sharing* paslaugas šiems vartotojams, kurdamos įvairias technologijas (tokias kaip P2P programos) ir šiomis technologijomis paremtas terpes, jungiančias vartotojus vienus su kitais ir leidžiančias vykdyti duomenų mainus.¹³

Intelektinės nuosavybės srityje dirbantys teisininkai daugiausia specializuojasi tradicinės intelektinės nuosavybės srityse, tačiau šiuolaikinės intelektinės nuosavybės teisės specialistui yra svarbu atkreipti dėmesį, įsigilinti ir į pakankamai naują intelektinės nuosavybės elektroninėje erdvėje specifiką, o tai reikalauja jau ne tik tradicinių intelektinės nuosavybės teisės žinių, bet ir tam tikrų konkrečių techninių, susijusių su informacinių technologijų mokslais, vienos ar kitos srities žinių, bendro supratimo. Svarbu yra suprasti tam tikrų sistemų (technologijų) prigimtį, veikimo principus, vykdomus procesus. Todėl šioje darbo dalyje bus plačiau aptariama P2P technologijomis paremtų *file sharing* sistemų samprata, pagrindiniai technologiniai veikimo principai bei pagrindinės sąvokos.

1.1.1. P2P (*peer to peer*) sistemų samprata

Dažnai P2P technologijos specialiojoje literatūroje apibrėžiamos ir aiškinamos pakankamai skirtingai, t.y. nėra vieno sąvokos apibrėžimo. Tačiau iš esmės P2P sistemą

---

¹¹ Specialios duomenų saugyklos, kurių prieigos reguliuojamos pagal specialų failų persiuntimo protokolą (FTP), reglamentuojanti duomenų mainus tarp kliento kompiuterio ir serverio. Cit. op. 9.

¹² Elektroninio dokumento teksto (hiperteksto), atskiros dalys siejamos nuorodomis (saitais), turinčiomis matomą dalį ir po ja paslėptą komponentą – nurodomo objekto adresą, pagal kurį interneto naršyklė arba kuri nors kita hipertekstu operuojanti programa gali rasti ir parodyti nuorodos rodomą dokumentą ir atversti jį nurodytoje vietoje. Cit. op. 9.

¹³ STROWEL, A., et. al. *Peer-to-Peer file sharing and secondary liability in copyright law*. UK: Edward Elgar Publishing Limited, 2009, p.14-15.

galima įvardinti, kaip tam tikrą kompiuterių tinklo atmainą. Išskirsime tokio tinklo pagrindinius bruožus bei tam tikrą klasifikaciją.

Tradicinį kompiuterių tinklą suprantame kaip kompiuterių, kurie sujungti kabeliais arba kitokiais informacijai perduoti skirtais įrenginiais, grupę.¹⁴ Galima sakyti, kad P2P yra kompiuterinių tinklų sistemos modelis, priešingas tradiciniam kliento-serverio¹⁵ tinklų modeliui, t.y. tikrame (gryname) P2P tinkle išnyksta tradicinės kliento ir serverio sąvokos, o tinkle sujungti vartotojai yra laikomi lygiaverčiais – kiekvienas vartotojas veikia ir kaip klientas, ir kaip serveris. Tokiame tinkle esantys (susijungę) kompiuteriai, galintys vykdyti abu veiksmus, vadinami lygiarangiais¹⁶ arba labiau paplitusiu anglišku terminu *peers* (*peer* iš anglų k. – toks pat, lygus), o tokia sistema (tinklas) – P2P (trumpinys išsireiškimo angl. k. – *peer to peer*).

Iš esmės kompiuterinio tinklo architektūra¹⁷ gali būti įvardijama, kaip P2P tinklas, jeigu tinklo dalyviai dalinasi tam tikra dalimi savo asmeninių kompiuterių resursų (procesoriaus greitis, atminties talpa ir kt.). Šie dalijami resursai yra reikalingi pačios tinklo paslaugos teikimui ir turinio, kurį siūlo tinklo paslauga (pavyzdžiui rinkmenų dalijimasis (*file sharing*), darbo erdvės dalijimasis ir pan.), tiekimui. Resursai pasiekiami tiesiogiai, be tarpinių subjektų. Tokio tipo tinklo dalyviai yra kartu ir resursų (paslaugos ir turinio) tiekėjai ir tų pačių resursų vartotojai.¹⁸

Tačiau P2P tinklai (sistemos) pagal savo architektūros specifiką gali būti skirstomi į grynuosius ir hibridinius. Grynuoju P2P tinklu laikomas toks tinklas, kuris pirmiausia atitinka apibūdinimą, pateiktą anksčiau, taip pat – jeigu bet kuris kompiuteris gali būti atjungtas nuo tinklo be jokios žalos tinklo teikiamoms paslaugoms. T.y. grynas P2P tinklas neturi centrinio, kitus tinklo kompiuterius aptarnaujančio, objekto (serverio) (*aut. pastaba*: praktiškai tai yra tam tikra kompiuterinė programa, kuri įdiegta vartotojo kompiuteryje sudaro galimybę interneto ryšio pagalba susijungti su kitais vartotojais,

---

¹⁴ KAKLAUSKAS, L. *Kompiuterių tinklai: I dalis*. Šiauliai: VŠĮ „Šiaulių universiteto leidykla“, 2003, p. 12.

¹⁵ Įprasti kompiuterių tinklai yra pagrįsti principu *klientas – serveris*. Pagal šį principą apdorojami informacijos srautai, paskirstomos tinklo darbo funkcijos, uždaviniai. *Serveris* – tai kompiuteris, suteikiantis prieigą prie informacijos visada, kai ji reikalinga vartotojui. Jis skirtas tinklo resursams valdyti ir vartotojams efektyviai paskirstyti pagal iš anksto apibrėžtas taisykles. *Klientas* – tai kompiuteris, skirtas tinklo vartotojui ir besinaudojantis tinklo resursais. Jo dėka informacija iš tinklo serverio patenka vartotojui. *Cit. op. 14.*

¹⁶ *Cit. op. 9.*

¹⁷ Paminėtinė kompiuterių tinklo struktūra ir ją sudarantys komponentai: kompiuteriai, programinė įranga, ryšio priemonės, protokolai, serveriai, sąsajos, naudojami ryšiams tinkle užtikrinti ir duomenims persiųsti. *Cit. op. 9.*

¹⁸ SCHOLLMEIER, R. [16] A definition of Peer-to-Peer networking for the classification of Peer-to-Peer architectures and applications. First International Conference on Peer-to-Peer Computing (P2P'01). In *IEEE computer society* [interaktyvus]. 2001 [žiūrėta 2009-12-20], p.1-2. Prieiga per internetą: <<http://www.computer.org/portal/web/csdl/doi/10.1109/P2P.2001.990434>>.

naudojančiais tą programą). Todėl tokios P2P sistemos dar vadinamos decentralizuotomis. Tuo tarpu hibridiniais P2P tinklais laikomi tokie tinklai, kuriems palaikyti (teikti tam tikrą dalį tinklo siūlomų paslaugų) reikalingas centrinis serveris. Pastarosios P2P sistemos dar vadinamos centralizuotomis (*aut. pastaba*: centrinio valdymo lygis gali skirtis, priklausomai nuo techninės programos charakteristikos). Tik kaip jau minėta, pagrindinis skirtumas tarp tradicinio kliento-serverio tinklo ir P2P tinklo yra tas, kad kliento-serverio tinklo vartotojai nesidalina tarpusavyje vienas kito kompiuterių resursais, t.y. tradiciniame kliento-serverio tinkle egzistuoja tik vienas centrinis objektas (serveris), kuris ir tiekia visas tinklo paslaugas ir turinį kitiems tinklo kompiuteriams.¹⁹

Taigi tam tikrą sistemą galima įvardinti kaip P2P sistemą, jeigu šios sistemos elementai dalijasi savo turimais resursais su tikslu, kad būtų tiekiamos tos paslaugos, dėl kurių tiekimo tokia sistema ir buvo sukurta. Šios sistemos elementai tiekia paslaugas kitiems elementams ir kartu reikalauja (gauna) paslaugas iš kitų sistemos elementų.²⁰ Nors P2P sistemas galima panaudoti įvairiose srityse (bendras tinklo kompiuterių resursų panaudojimas mokslo tikslams, įvairialypių žinučių perdavimo sistemos ir kt.), tačiau dažniausiai P2P sistemos internete siejamos būtent su rinkmenų dalijimuisi, t.y. *file sharing*, skirtomis programomis. Būtent P2P *file sharing* sistemos ir autorių teisių aspektai ir nagrinėjami šiame darbe.

1.1.2. P2P *file sharing* sistemų kartos

Remiantis tuo, kaip per laiką kito P2P technologijomis paremtos *file sharing* sistemos, šias sistemas galima skirstyti į tris kartas²¹. Šis skirstymas padės aiškiau suvokti technologinius skirtumus tarp skirtingų kartų *file sharing* sistemų ir tuo pačiu vėliau įsigilinti į tam tikrus autorių teisių aspektus skirtingose *file sharing* sistemų kartose.

Pirmajai *file sharing* kartai priskiriama programa *Napster*. Tai buvo pirmoji P2P tipo programa, kuri išpopuliarino šią koncepciją milijonams. *Napster* turėjo centrinį serverį, kuris indeksuodavo (sužymėdavo) kiekvieną failą, kuriuo kiekvienas *Napster* sistemos vartotojas dalindavosi.²² Individualūs vartotojų kompiuteriai galėdavo prisijungti

---

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ CAMARILLO, G. Peer-to-Peer (P2P) architecture: definitions, taxonomies, examples and applicability. In *The Internet Engineering Task Force (IETF) Tools* [interaktyvus]. 2009 [žiūrėta 2009-12-20], p. 4. Prieiga per internetą: <<https://svn.tools.ietf.org/html/rfc5694>>.

²¹ FileSharingZ.com. File sharing history. In *FileSharingZ.com* [interaktyvus]. 2003-2010 [žiūrėta 2009-12-20]. Prieiga per internetą: <<http://filesharingz.com/guides/filesharing-history.php>>.

²² *Ibidem*.

prie centrinio *Napster* serverio interneto ryšio pagalba. Toks vartotojas turėdavo įdiegti savo kompiuteryje *Napster* programinę įrangą, prisijungti prie *Napster* centrinio serverio ir pateikti konkrečią užklausą dėl dominančio failo (pavyzdžiui muzikinio kūrinio pavadinimą), o centrinis serveris duodavo atsakymą – informaciją, kurie kiti vartotojų kompiuteriai, taip pat prisijungę prie centrinio *Napster* serverio, turi ieškomą failą. Tuomet davęs užklausą vartotojas galėdavo išsikvieti norimą failą tiesiogiai iš jį turinčio kito vartotojo kompiuterio, kuris atsiųsdavo patį failą (tiksliau jo kopiją).²³

Antros kartos P2P *file sharing* sistemoms priskiriamos gana įvairios sistemos, iš esmės jau decentralizuoto veikimo modelio. Šios kartos P2P sistemos jau ganėtinai skyrėsi nuo pirmojo centralizuoto *Napster* modelio. Iš antros kartos P2P *file sharing* sistemų paminėtinos tokios kaip *Gnutella*, kuri veikė visiškai decentralizuotai, tiesiogiai jungdama vartotojų lygiarangius kompiuterius, taip išvengiant centrinio serverio dalyvavimo (t.y. kiekvienas kompiuteris prisijungdamas prie *Gnutella* tinklo iškart tiesiogiai prisijungdavo prie visų tuo metu tinkle esančių kompiuterių). Taip pat paminėtinos sistemos, veikiančios vadinamojo *FastTrack* protokolo (taisyklių) pagrindu: tokios kaip *KaZaA*, *Grokster*, *Morpheus*. Tokios sistemos naudojo vadinamą dviejų pakopų sistemą, susidedančią iš paprastų lygiarangių prie tinklo prijungtų kompiuterių (angl. k. – *nodes*) ir specialių aukštesnės pakopos kompiuterių (angl. k. – *super nodes*), įgyvendinusių *Napster* centrinio aptarnaujančio serverio failų indeksavimo funkcijas: tokioje sistemoje paprastas vartotojo kompiuteris prisijungia prie aukštesniojo kompiuterio, pateikdamas jam užklausą apie dominantį failą, ir aukštesnysis kompiuteris atsiunčia paprastam kompiuteriui jo užklausą atitinkančių failų sąrašą. Tuomet vartotojas jau gali tiesiogiai kurti ryšį su pasirinktu kito vartotojo kompiuteriu, iš kurio bus parsisiunčiamas ieškomas failas.²⁴ Kai kurios iš šių sistemų vėliau buvo modifikuotos į visiškai decentralizuoto tipo sistemas (pavyzdžiui *KaZaA*).

Trečiosios kartos *file sharing* sistemoms priskirtinos hibridinės sistemos, kurios veikė pavyzdžiui vadinamojo *BitTorrent* protokolo pagrindu. Specifinis bruožas, išskiriantis *BitTorrent* kartos *file sharing* sistemas, yra vadinamoji „vienas failas – vienas tinklas“ struktūra. Vietoj to, kad būtų naudojami centriniai serveriai, aukštesnieji kompiuteriai ar pan., *BitTorrent* sistema kuria „naują tinklą“, kiekvienam failo rinkiniui.²⁵ *BitTorrent* pagalba dalijamasi ne pilnais failais, o tų failų mažomis dalimis, iš kurių susideda failas. Tarkime vienas kompiuteris turi tam tikrą failą ir atlieka skleidimo (angl.

---

²³ YOUNG, K., S., *et al.* Peer to peer file sharing technology: consumer protection and competition issues. Federal trade commission, staff report. In *Federal trade commission* [interaktyvus]. 2005 [žiūrėta 2009-12-20] p. 4. Prieiga per internetą: <<http://www.ftc.gov/reports/p2p05/050623p2prpt.pdf>>.

²⁴ *Ibidem.*

²⁵ *Cit. op. 21.*

k. – *seed*) funkcija: skleidžiantis kompiuteris suskaido failą į atskiras lygias dalis ir skleidžia jas keletui kitų vartotojų kompiuterių, kurie yra pateikę paieškas tam konkrečiam failui – kiekvienas iš šių kompiuterių gauna po vieną suskaidyto failo dalį ir apsimaino savo turimomis dalimis su visais kitais iš minėtų, atskiras failo dalis gavusių, kompiuterių, kol kiekvienas iš šių kompiuterių „susirenka“ visas trūkstamas failo dalis ir taip gauna visą failą į savo kompiuterį.²⁶

Dėl *BitTorrent* savybės saugoti tinklo pralaidumą (skleidžiantis kompiuteris siunčia tik vieną pageidaujamo failo kopiją, suskaidyta į atskiras dalis, o ne po atskirą to paties failo kopiją visiems pageidaujantiems kompiuteriams, kaip kad kitų kartų *file sharing* sistemose) atsirado galimybė keistis daug didesnės apimties failais, tokiais, kaip kompiuterinės programos, filmai, televizijos programos, kuriuos paprastai yra nepatogu (užima daug laiko) siųsti internete naudojant kito tipo P2P *file sharing* programas.²⁷ Taigi sukūrus šios naujos kartos sistemas *file sharing* ypatingai išpopuliarėjo.

Paieškos mechanizmas šiose naujausios kartos P2P sistemose taip pat yra kitoks. Vietoj to, kad įdiegus savo kompiuteryje tokią programą ir prisijungus prie interneto būtų tiesiogiai ieškoma norimo failo kitų vartotojų kompiuterių kietuosiuose diskuose, *BitTorrent* vartotojas pirmiausia turi ieškoti tinklalapio, kuris talpina taip vadinamą *torrent* (iš angl. k. – srautas) failą, susietą su failu, kurį vartotojas nori gauti. *Torrent* failas talpina informaciją apie vartotojo kompiuterio, kuris skleidžia tikrąjį failą, vietą, ir taip pat – apie vietą serverio, vadinamo *tracker* (iš angl. k. – pėdsekys, seklys), kuris koordinuoja mainus konkretaus failo dalimis tarp vartotojų. Taigi *torrent* failas ir speciali pritaikyta kompiuterinė programa leidžia vartotojui pradėti siuntimosi (mainų) procesą.²⁸ Pavyzdžiui tokios hibridinės P2P *file sharing* sistemos pagrindu veikia ir žinomiausias Lietuvoje duomenų apsikeitimo tinklalapis (*tracker*) *Linkomanija* (www.linkomanija.net).

Taigi P2P tinklai siūlo kompiuterinių tinklų architektūrą stabiliam, pigiam ir globaliam bet kokios skaitmeninės informacijos dalijimuisi, nesvarbu tai muzika, filmai, programinė įranga, tekstai ar kita informacija. P2P architektūra sudaro galimybę tūkstančiams terabaitų informacijos kiekvieną mėnesį keliauti per šiuos tinklus praktiškai be jokių investicijų centrinio serverio išlaikymui. Tokia šios technologijos charakteristika teikia daug vilčių kuriantis globaliai informacinei visuomenei. Tačiau tuo pačiu metu tai gąsdina autorių teisių turėtojus, kad jie galutinai praras galimybę kontroliuoti savo

---

²⁶ *Cit. op. 23.*

²⁷ *Ibidem*, p. 4-5.

²⁸ *Ibidem.*

kūrinius, kurie P2P tinklų vartotojams atrodo tokie pat „nemokami kaip bendro naudojimo oras“²⁹.

---

²⁹ *Cit. op. 13, p. 2.*

2 DALIS: P2P PROGRAMŲ GAMINTOJŲ (*FILE SHARING* PASLAUGŲ TEIKĖJŲ) NETIESIOGINĖS ATSAKOMYBĖS ASPEKTAI AUTORIŲ TEISĖJE

P2P programų gamintojai (*file sharing* paslaugų teikėjai) teikia tam tikras *file sharing* paslaugas, t.y. sukuria tam tikrą terpę arba sistemą, kurioje vartotojai gali vykdyti rinkmenų (informacijos) mainus. Ta terpė tai – tam tikros P2P technologijomis paremtos programos ir jų pagalba veikiančios vieno ar kito tipo *file sharing* sistemos (pavyzdžiui speciali programa, kuri įdiegta vartotojo asmeniniame kompiuteryje, interneto ryšio pagalba sujungia jį su kitais vartotojais, turinčias tokias pačias programas savo kompiuteriuose ir specialūs tinklalapiai internete, skirti tokių programų parsisiuntimui, arba specialūs tinklalapiai, skirti sujungti *file sharing* paslaugų vartotojus ir tam tikru lygiu koordinuoti *file sharing* procesą, ir pan.). Taigi nagrinėjant *file sharing* sistemas ir autorių teisių aspektus galime išskirti tokius dalyvius (subjektus):

- *File sharing* programų gamintojai (*file sharing* paslaugų tiekėjai);
- *File sharing* programų (paslaugų) vartotojai.

Šis skirstymas padeda apibrėžti tam tikrą atsakomybę (atsakomybės rūšį) už tokiose sistemose vykdomus autorių teisių pažeidimus. Akivaizdu, kad atsakomybės klausimai kelia daug diskusijų. Šiame darbe toliau bus nagrinėjami autorių teisės aspektai būtent atskiriant *file sharing* sistemose veikiančius minėtus dalyvius (subjektus).

Tiek civilinėje, tiek baudžiamojoje teisėje atsakomybė niekada nebuvo apribojama tik vienam asmeniui, kuris tiesiogiai įvykdė nusikaltimą ar civilinės teisės pažeidimą – kiekvienoje šalyje įvairios nacionalinių teisės normų nuostatos apibrėžia ir tam tikrais atvejais atsirandančią atsakomybę tiems subjektams, kurie, pavyzdžiui, padrašina, remia, teikia pagalbą kitiems asmenims, tiesiogiai vykdantiems nusikaltimą ar civilinės teisės pažeidimą.³⁰

Tokia atsakomybė gali būti įvardinama įvairiai – netiesioginė, antrinė, išvestinė (angl. k. – *indirect liability, secondary liability*). Tai priklauso ir nuo atskirų šalių teisės doktrinų, jas palaikančių teisės aktų nuostatų bei teismų praktikos.

Autorių teisė taip pat nėra išimtis. Kalbant apie įvairius produktų ir paslaugų teikėjus internete, galima teigti, kad tokie produktų ir paslaugų teikėjai gali būti susiję su autorių ir gretutinių teisių pažeidimais internete, ir, esant tam tikroms aplinkybėms, šiems subjektams galima taikyti tam tikrą atsakomybę.³¹

---

³⁰ STROWEL, A., et. al. *Peer-to-Peer file sharing and secondary liability in copyright law*. UK: Edward Elgar Publishing Limited, 2009, p.12.

³¹ *Ibidem*.

Skirtingos šalys vartoja skirtingus terminus ir apibrėžimus – trečioji šalis, paslaugų teikėjas, tarpininkas ir t.t.³² Kas yra šie subjektai *file sharing* sistemų atžvilgiu – tiksliau, kokią poziciją užima P2P programų gamintojai (*file sharing* paslaugų teikėjai)? Juos taip pat galima vadinti tam tikromis trečiosiomis šalimis ar tarpininkais, atsižvelgiant į tai, kad tai asmenys, kurie nedalyvauja tiesiogiai vykdant autorių teisių pažeidimus (kadangi tokius pažeidimus tiesiogiai vykdo vartotojai, besinaudojantys minėtų subjektų teikiamomis programomis ir (ar) paslaugomis). Tačiau galima būtų teigti, kad kažkaip (netiesiogiai) su tais vykdomais pažeidimais šie subjektai yra susiję. Todėl, kaip parodė įvairių šalių praktika (tiek JAV, tiek ES), svarstyti netiesioginės P2P programų gamintojų (*file sharing* paslaugų teikėjų) atsakomybės autorių teisėje klausimai.

Toliau bus nagrinėjami P2P programų gamintojų (*file sharing* paslaugų teikėjų) netiesioginės atsakomybės aspektai JAV ir ES. Pažymėtina, kad JAV buvo sprendžiamos pirmosios bylos, susijusios su šių subjektų netiesiogine atsakomybe, todėl verta panagrinėti šią praktiką. JAV teisės pozicija bus apžvelgiama, remiantis trimis JAV teismų praktikoje taikomomis netiesioginės (antrinės, išvestinės) atsakomybės doktrinomis (principais). ES teisės pozicija bus apžvelgiama plačiau ir išsamiau, taip pat nagrinėjant kelias netiesioginės atsakomybės taikymo P2P programų gamintojams (*file sharing* paslaugų teikėjams) perspektyvas, susijusias su keletos pagrindinių ES direktyvų, skirtų autorių teisės bei informacinės visuomenės paslaugų teikimo teisiniam reglamentavimui ir derinimui valstybėse narėse, nuostatomis. Taip pat bus nagrinėjama keletos svarbiausių su *file sharing* ir autorių teisėmis susijusių bylų praktika. Be to, ES teisės kontekste bus nagrinėjama ir Lietuvos pozicija – esamų teisės aktų nuostatos bei teisminė praktika.

2.1. P2P programų gamintojų (*file sharing* paslaugų teikėjų) netiesioginės atsakomybės aspektai JAV

JAV pagal bendrosios teisės teorijos principus daugiausia orientuojamasi į teismų praktiką (precedentus), kurie ir kuria netiesioginės atsakomybės taikymo doktrinas ne tik autorių teisėje, bet ir apskritai.

Atsižvelgiant į tą faktą, kad iškelti teismo procesus milijonams interneto vartotojų, darančių tiesioginius autorių ir gretutinių teisių pažeidimus yra neekonomiška ir praktiškai neįmanoma, JAV teismų praktika daugiausia koncentruojasi į P2P programų

---

³² *Ibidem.*

gamintojų (*file sharing* paslaugų teikėjų) netiesioginės atsakomybės (dar vadinamos antrinės arba išvestinės atsakomybės³³, angl. k. – *secondary liability*) taikymo klausimus.³⁴

JAV teismai pirmiausia išsprendė netiesioginės atsakomybės taikymo klausimus centralizuotų P2P programų gamintojų (*file sharing* paslaugų teikėjų) atveju (vėliau nagrinėjama darbe *Napster* byla). Po kiek sudėtingesnių teisinių ieškojimų taip pat buvo priartėta ir prie decentralizuotų P2P programų gamintojų (*file sharing* paslaugų teikėjų) netiesioginės atsakomybės taikymo (vėliau darbe nagrinėjama *Grokster* byla).³⁵

Pagal JAV teisę ir susiformavusią teismų praktiką yra galima trijų formų netiesioginė (išvestinė, antrinė) atsakomybė autorių teisėje³⁶:

- Prisidėjimas prie pažeidimo (angl. k. – *contributory infringement*), arba vadinama solidarioji atsakomybė. Svarbiausias veiksnys solidariosios atsakomybės taikymui yra sąmoningas prisidėjimas prie kito asmens daromo pažeidimo (dar atitinka atsakomybę už „paramą ir kurstymą“ – angl. k. *aiding and abetting*). Taigi subjektui, kuris sąmoningai prisideda prie kito asmens daromo pažeidimo, gali būti taikoma solidarioji atsakomybė. Sąmoningas prisidėjimas remiasi elgesiu, kai subjektas žino apie kito asmens daromą pažeidimą, skatina jo vykdymą, motyvuoja ar materialiai remia (teikia pagalbą). Šio tipo atsakomybės taikymo ribos buvo apibrėžtos vėliau šiame darbe minimoje *Sony Betamax* byloje, po kurios sprendimo buvo suformuota vadinamoji *Sony* doktrina³⁷, teigianti, kad technologijų (įrangos) kūrėjai negali būti laikomi atsakingais už tai, kad jų sukurtas technologijas vartotojai panaudojo daryti teisės pažeidimus, jeigu šios technologijos iš esmės sukurtos naudojimui (ir yra naudojamos) teisėtiems tikslams.

- Atsakomybė už kitų asmenų veiksmais padarytą žalą (angl. k. *vicarious liability*). Šia atsakomybę galime įvardinti tiesiog, kaip netiesioginę atsakomybę už kitų

³³ LOHMANN, F., IAAL: What Peer-to-Peer Developers Need to Know about Copyright Law. In *Electronic Frontier Foundation* [interaktyvus]. 2006 [žiūrėta 2010-03-20], p. 3. Prieiga per internetą: <http://w2.eff.org/IP/P2P/p2p_copyright_wp.php>.

³⁴ MAZIOTTI, G. *EU digital copyright law and the end-user*. Berlin: Springer Verlag, 2008, p. 152.

³⁵ SPINDLER, G., LEISTNER, M., Secondary copyright infringement – New perspectives in Germany and Europe. In *IIC* [interaktyvus]. 2006, nr. 38 [žiūrėta 2010-02-06], p. 790. Prieiga per internetą: <<http://beck-online.beck.de>>.

³⁶ *Cit. op.* 33, p. 3-6.

³⁷ *Sony Betamax* byla (*Sony Corp. of America v. Universal City Studios Inc.*) – viena iš pirmųjų bylų JAV, pradėjusi formuoti netiesioginio (antrinio) pažeidimo (angl. k. *secondary infringement*) doktriną (dar vadinamą *Sony* doktrina). Byloje teismas turėjo atsakyti į klausimą, ar galima taikyti netiesioginę atsakomybę *Sony* kompanijai, kaip *Betamax* vaizdo grotuvų gamintojai, už autorių teisių pažeidimus, kuriuos padarė *Betamax* grotuvų vartotojai. Nustatyta, jog *Sony* kompanija negalėjo kontroliuoti *Betamax* grotuvų vartotojų (*Sony* kompanija neturėjo nei tokios teisės, nei galimybės), taigi netiesioginės atsakomybės pritaikyti nebuvo galima. (MIZARAS, V., *Autorių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2009. II t. p. 411). Taip pat buvo nustatyta, kad *Betamax* grotuvai skirti naudoti ne vien tik autorių teisių pažeidimams, bet ir legaliam naudojimui, t.y. – *Betamax* grotuvai nėra pati savaime nelegali įranga, todėl netiesioginė atsakomybė šios įrangos gamintojui negali būti taikoma. (*Cit. op.* 33, p. 10).

asmenų veiksmais padarytą žalą. Ši atsakomybės forma remiasi darbdavio atsakomybės už savo darbuotojų veiksmus principu. Tokia netiesioginė atsakomybė taikoma, kai subjektas turėjo teisę ir galimybę kontroliuoti (prižiūrėti) tiesioginio pažeidėjo veiksmus ir taip pat – jeigu subjektas turėjo finansinį interesą, kad tiesioginis pažeidėjas vykdytų pažeidimą (t.y. iš pažeidimų vykdymo turėjo ekonominės naudos).

- Neteisėtos paskatos (angl. k. *inducement*). Tai pakankamai nauja JAV teismų praktikos suformuota teorija (būtent vėliau šiame darbe nagrinėjamoje *Grokster* byloje), kuri tam tikra prasme paneigia minėtos *Sony* doktrinos taikymą. Atsakomybės taikymas apima subjekto veiksmus, kuriais teikiant savo siūlomą paslaugą ar produkciją, yra skatinama tą produkciją arba paslaugą naudoti būtent pažeidimų darymui – tai apima aiškius išsireiškimus arba kitus paskatinamuosius (paraginanamuosius) veiksmus, kurių imamasi norint paskatinti tiesioginių pažeidimų darymą.

Toliau aptarsime JAV teismų praktiką, taikant minėtas netiesioginės atsakomybės doktrinas P2P programų gamintojams (*file sharing* paslaugų teikėjams).

2.1.1. *Napster* byla

Viena iš pirmųjų bylų, kurioje buvo sprendžiami klausimai dėl P2P programų pagrindu veikiančio *file sharing* paslaugų teikėjo atsakomybės už programos vartotojų padarytus autorių ir gretutinių teisių pažeidimus, buvo vadinamoji *Napster* byla³⁸. *Napster Inc.* administravo interneto tinklalapį ir nemokamai platino savo *file sharing* tipo programas. Ieškovai, *Recording Industry Association of America* (toliau – RIAA), kartu su keliomis muzikos industrijos kompanijomis, pateikė ieškinį *Napster Inc.* (toliau – *Napster*) dėl solidariosios atsakomybės ir netiesioginės atsakomybės (už vartotojų veiksmais padarytą žalą) taikymo už autorių ir gretutinių teisių pažeidimus.³⁹

Napster teigė, kad yra tik pasyvus interneto tarpininkas, remdamasis JAV *Copyright* (Aurių teisės) įstatymo 512 (k)(1)(A) str.⁴⁰, ir prašė teismo taikyti

---

³⁸ *A&M Records, Inc. v. Napster, Inc.*, 239 F.3d 1004 (9th Cir. 2001). Iš *Public.Resource.Org* [interaktyvus]. 2001 [žiūrėta 2010-03-20]. Prieiga per internetą: <<http://bulk.resource.org/courts.gov/c/F3/239/239.F3d.1004.00-16403.00-16401.html>>.

³⁹ MIZARAS, V., *Aurių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2009, II t., p. 472.

⁴⁰ Tarpininkų atsakomybės klausimus autorių teisėje JAV reglamentuoja minėto *Copyright* įstatymo 512(a) – 512(f) straipsnių nuostatos. (Circular 92: Copyright Law of the United States and Related Laws Contained in Title 17 of the United States Code. *U.S. Copyright office* [interaktyvus]. October, 2009 [žiūrėta 2010-03-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.copyright.gov/title17>>). Apie P2P programų gamintojų (*file sharing* paslaugų teikėjų), kaip tam tikrų informacijos perdavimo tarpininkų (teikiant informacinės visuomenės paslaugas) netiesioginės atsakomybės taikymo sąlygas plačiau bus aptarta šio darbo 2.2.1. poskyryje, kur nagrinėjami netiesioginės atsakomybės klausimai ES teisėje. Būtent JAV *Copyright* įstatymo nuostatos tapo

atsakomybės netaikymo išimtį, skirtą pasyviai informacijos internete perdavimo tarpininkui, kadangi *Napster* nežinojo apie daromus teisių pažeidimus.⁴¹

Ieškovai šioje byloje sutiko, kad *Napster* paslaugų teikėjai patys neteikė autorių ir gretutinių teisių saugomų objektų⁴², kadangi muzikiniai failai, kuriais *Napster* programos pagalba keisdavosi vartotojai, būdavo laikomi asmeniniuose vartotojų kompiuteriuose, ir tik tų failų pavadinimai buvo įtraukiami į *Napster* duomenų katalogą (sudaromas specialus sąrašas). Vartotojai iš sąrašo pasirinkdavo dominančius failus, o *Napster* programa tiesiog nurodydavo, kad pasirinktas failas yra prieinamas ir jį galima atsisiųsti.⁴³ Tačiau šio argumento neužteko ir *Napster* buvo taikyta solidarioji atsakomybė, kurios taikymą praktiškai lėmė tai, kad *Napster* buvo centralizuoto modelio P2P sistema (vadinamosios pirmosios kartos P2P).

Būtent remdamasis solidariosios ir netiesioginės atsakomybės doktrinomis pirmiausia valstijos apygardos teismas taikė *Napster* tam tikrus draudimus (įpareigojimus), kuriuos vėliau iš esmės patvirtino ir apeliacinis teismas. Apeliacinė instancija palaikė apygardos teismo teiginius, kurie buvo pagrindas taikant *Napster* solidariąją atsakomybę⁴⁴:

a) Tiesioginio pažeidimo buvimas. Bent keletas iš *Napster* vartotojų vykdė tiesioginius autorių teisių pažeidimus – šios programos pagalba tarp vartotojų buvo platinami ir atgaminami muzikiniai kūriniai be teisių į šiuos kūrinius turėtojų leidimo.

b) Faktinis žinojimas. *Napster* turėjo faktinių žinių apie vykdomus autorių teisių pažeidimus. Šis teiginys buvo grindžiamas tuo, kad *Napster* buvo gavusi ne vieną įspėjantį laišką iš ieškovų, kuriuose buvo informuojama apie programos pagalba vykdomus autorių teisių pažeidimus. Tačiau *Napster* nekreipė į tai dėmesio, o kaip turintis patirtį subjektas muzikos įrašų versle negalėjo rimtai nevertinti tokių pranešimų. Be to *file sharing* reklamai buvo naudojami neteisėtų kūrinių sąrašai (reklaminiuose ekrano nuotraukose) ir kt.⁴⁵ Kitaip tariant nebuvo laikytasi JAV *Copyright* įstatyme tam tikros kategorijos informacijos perdavimo tarpininkams (prie kurios buvo priskirtas ir *Napster*) taikomos vienos iš atsakomybės netaikymo sąlygų – vadinamosios „sureaguok ir pašalink“⁴⁶ (angl. k. *notice and takedown*) procedūros.

---

pagrindu vienai iš ES direktyvų, taip pat reglamentuojančių informacinės visuomenės paslaugų teikėjų (informacijos perdavimo tarpininkų) atsakomybės už trečiųjų asmenų neteisėtus veiksmus taikymo sąlygas.

⁴¹ *Cit. op. 39.*

⁴² *Cit. op. 33, p. 6.*

⁴³ *Cit. op. 34, p. 154.*

⁴⁴ *Cit. op. 33, 6-8.*

⁴⁵ *Cit. op. 39, p. 472.*

⁴⁶ JAV teismų praktika rodo, kad tarpininko teisės ir galimybės kontroliuoti paslaugų vartotojų veiksmus sąlyga yra aiškinama, kaip apimanti tuos atvejus, kai tarpininkas turi galimybę pašalinti teises pažeidžiančią

c) Materialinė pagalba. *Napster* „materialiai rėmė“ pažeidimų darymą teikdama tam „vietą ir priemones“ – t.y. savo programą.

Napster ginantis apygardos teisme remtasi ir minėta *Sony* doktrina. Nors teismas sutiko su argumentu, kad *Napster* buvo galima naudoti ne tik nelegaliems tikslams (t.y. programa skirta ne tik teisės pažeidimams vykdyti), tačiau galiausiai teismas konstatavo, kad taikoma *Sony* doktrina *Napster* atveju netinkama, kadangi *Napster* turėjo faktinių žinių apie vykdomus pažeidimus ir nesiėmė jokių priemonių (nors teoriškai galėjo, nes centrinė *Napster* duomenų bazė atliko failų paieškos funkcijas, t.y. *Napster* buvo centralizuoto tipo P2P sistema), kad medžiaga, pažeidžianti autorių teises, būtų pašalinta, ar kad būtų panaikintas priėjimas prie jos.⁴⁷

Apeliacinis teismas taip pat patvirtino ir nuostatas dėl netiesioginės atsakomybės (už trečiųjų asmenų veiksmis padarytą žalą) taikymo *Napster*⁴⁸:

a) Teisė ir galimybė kontroliuoti. *Napster* turėjo galimybę kontroliuoti savo vartotojų vykdomus pažeidimus, kadangi ši programa palaikė galimybę blokuoti vartotoją, kad vartotojas negalėtų naudotis sistema. Ir nors pripažinta, kad *Napster* neturėjo praktinės galimybės kontroliuoti kiekvieno programos naudojimo veiksmo, užteko nustatyti teorinę tokios kontrolės galimybę⁴⁹.

b) Finansinė nauda. *Napster* gavo finansinę naudą iš vartotojų vykdomų pažeidimų, kadangi ši programos siūloma veikla (galimybė keistis muzikos įrašais) pritraukė vartotojų, kurių gausa darė įtaką didėjančiai *Napster* vertei. Pažymėtina, kad pats naudojimas *Napster* programa buvo neatlygintinis. Taigi kaip matyti, taikant netiesioginę atsakomybę, nebūtinai turi būti nustatyta tiesioginė finansinė (piniginė) nauda.

Apeliacinis teismas pateikė išvadą, kad vien tik pati *Napster* programa nepagrindžia netiesioginės ar solidariosios atsakomybės taikymo (t.y. kad *Sony* doktrina gali būti taikoma – *Napster* gali būti naudojama ir teisėtiems veiksams), tačiau šioje byloje atsakomybė taikyta dėl to, kad *Napster*, kaip tam tikras interneto tarpininkas centralizuotai administravo naudojamų kūrinių sąrašus ir iš atsakovų dokumentų buvo nustatytas sąmoningas pritarimas veiklai (žinojimas, kad vykdomi autorių teisių pažeidimai ir to ignoravimas, nors galimybė reaguoti buvo). T.y. atsakomybės *Napster* taikymą praktiškai nulėmė centralizuotas P2P sistemos modelis, kuris sudarė galimybę

---

informaciją ar prieigą prie jos po to, kai tokios informacijos buvimas tavo akivaizdus. (*Cit. op. 39, p. 467*). Pavyzdžiui jai teisių turėtojų buvo pranešta apie vykdomus pažeidimus. *Notice and takedown* procedūra įtvirtina JAV *Copyright* įstatymo 512 (d) str.

⁴⁷ *Cit. op. 33, p. 6.*

⁴⁸ *Ibidem, p. 7*

⁴⁹ *Cit. op. 39, p. 473*

(teoriškai – remiantis programos technine charakteristika) kontroliuoti programos vartotojų veiklą.⁵⁰

Teismų sprendimai *Napster* byloje veda prie minėto *notice and take down* principo, kuris JAV teisėje taikomas tam tikriems informacijos perdavimo tarpininkams. Prievolė tirti ir pastebėti autorių teisių pažeidimus priskirtina teisių turėtojui, o prievolė pašalinti teisės pažeidimus ar blokuoti juos priskirtina sistemos kūrėjams ar administratoriams (paslaugų teikėjams). Taigi – kuo daugiau ieškovo pranešimų apie *Napster* vartotojų daromus pažeidimus *Napster* gaudavo – tuo labiau didėdavo jos „pažeidžiamumas“⁵¹, t.y. didėjo *Napster*, kaip tarpininko, nevykdančio savo pareigos, atsakomybė. Tokia susiklosčiusi situacija natūraliai vedė prie ieškojimų, kaip galima būtų modifikuoti centralizuotas P2P technologijas, kas „padėtų“ išvengti taikomos atsakomybės.

Taigi situacija tapo komplikuočiau, kai P2P technologijos perėjo prie decentralizuoto modelio. Sukurtos sistemos (tinklai) jau nebegalėjo taip lengvai būti kontroliuojami ir prižiūrimi šių sistemų kūrėjų (administratorių). Atsirado minėtosios grynosios P2P technologijos. Netgi jeigu naujoji sistema dirbo konceptualiai visiškai taip pat kaip *Napster*, tačiau atliekamoms operacijoms nebuvo naudojami centriniai serveriai, kuriuose būtų galima aptikti ir kontroliuoti perduodamų duomenų informaciją (pavyzdžiui failų pavadinimus). Taigi šios naujos sistemos veikė, kaip decentralizuoto valdymo tinklai, jungiantys tiesiogiai vienus interneto vartotojus su kitais. Kadangi tokių programų gamintojams (paslaugų teikėjams) atsakomybę taikyti jau buvo sunkiau dėl programų techninių charakteristikų nesuteikiančių galimybės kontroliuoti vartotojų veiksmus, buvo pradėta koncentruotis į tai, ar galima tokių technologijų kūrėjams taikyti atsakomybę tiesiog už tai, kad tokios technologijos specialiai nesuteikia vartotojų veiksmų kontrolės galimybės, t.y. už vadinamąjį „sąmoningą aklumą“ (angl. k. – *wilfully blind*).⁵²

---

⁵⁰ *Ibidem*, p. 473.

⁵¹ *Cit. op. 34*, p. 155.

⁵² *Ibidem*.

2.1.2. *Aimster* byla

Kita JAV byla, labai panaši į *Napster* bylą, buvo vadinamoji *Aimster*⁵³ byla. Šioje byloje muzikos įrašų kompanijos pateikė ieškinį *Aimster* tinklalapiui, lygiai taip pat kaip ir *Napster* – dėl solidariosios ir netiesioginės atsakomybės taikymo.⁵⁴

Aimster veikimas buvo pagrįstas tokiomis pat technologijomis kaip ir *Napster*, tačiau *Aimster* savo sistemoje naudojo specialų šifrą, kuris užkoduodavo informacijos turinį, kuria keisdavosi *Aimster* tinklo vartotojai – kitaip tariant sistema neleido centrinei valdymo sistemai (serveriui) „pamatyti“ su siunčiamais failais (o kartu ir su autorių teisių pažeidimais) susijusios informacijos.⁵⁵

Šioje byloje apeliacinis teismas vėlgi patvirtino žemesnės instancijos teismo priimtus sprendimus ir nurodytą įpareigojimą *Aimster* taikymą. Teismas palaikė kaltinimus dėl netiesioginės atsakomybės taikymo, tačiau šiuo atveju buvo remtasi ne tradicine netiesioginės atsakomybės taikymo analize, o labiau bendra tam tikrų atsakomybės koncepcijų diskusija, įtraukiant ir anksčiau minėtą *Sony* doktriną. Galiausiai teismas taikė *Aimster* netiesioginę atsakomybę remdamasis tuo, kad⁵⁶:

a) *Aimster* nepateikė jokių įrodymų, kad programa yra naudojama teisėtiems tikslams. Šis faktas panaikino galimybę naudoti *Sony* doktriną gynybai, kadangi minėta doktrina reikalauja, kad būtų įrodymų, jog klausimų kelianti technologija yra naudojama ne teisės pažeidimams daryti. Pažymėtina, kad teismas šioje byloje pateikė tam tikrą *Sony* doktrinos interpretaciją⁵⁷, tuo atžvilgiu, kad nustatė, jog norint taikyti doktriną reikalinga svarstyti technologijos naudojimo teisėtiems ir neteisėtiems tikslams proporcijas.

b) *Aimster* savo veiksmais akivaizdžiai demonstravo faktinį žinojimą apie jos vartotojų vykdomus teisės pažeidimus. Šiuo atveju buvo remiamasi tuo, jog *Aimster* pateikiamos instrukcijos (angl k. – *tutorials*), kaip naudotis programa, skatino (drąsino) vartotojus daryti teisės pažeidimus (instrukcijose buvo pateikiami pavyzdžiai, kaip galima siųstis muzikinius kūrinius *Aimster* programos pagalba – kas reiškė, jog vartotojai buvo drąsinami vykdyti autorių teisės pažeidimus)⁵⁸. Taip pat teismo netenkino tas faktas, kad *Aimster* sistemoje buvo naudojamas specialus šifras – šį faktą teismas įvertino kaip siekį

⁵³ *In re: Aimster Copyright Litigation*, 334 F.3d 643 (7th Circuit 2003). Iš *OpenJurist.org* [interaktyvus]. 2003 [žūrėta 2010-03-20]. Prieiga per internetą: <<http://openjurist.org/334/f3d/643>>.

⁵⁴ *Ibidem*.

⁵⁵ *Cit. op.* 34, p. 155-156.

⁵⁶ *Cit. op.* 33, p. 7.

⁵⁷ *Cit. op.* 53.

⁵⁸ *Cit. op.* 33, p. 7 / *Cit. op.* 34, p. 155-156.

išvengti žinojimo apie pažeidimo darymą ir įvardino tai „sąmoningu aklumu“, kuris autorių teisėje ir bendroje teisėje reiškia faktinį žinojimą⁵⁹.

2.1.3. *Grokster* byla

*Grokster*⁶⁰ byla jau skyrėsi nuo nagrinėtų *Napster* ir *Aimster* bylų, visų pirma tuo, kad programinė įranga čia buvo apskritai decentralizuota, t.y. nenaudojami tam tikri šifrai, kurie blokuotų galimybę kontroliuoti vartotojus, o iš esmės pati programa buvo sukurta taip, kad buvo techniškai neįmanoma jos kūrėjams (administratoriams) kontroliuoti vartotojų veiksmų – kada tokio tipo programinė įranga būdavo įdiegiama vartotojo kompiuteryje, programinės įrangos teikėjai neturėdavo jokios galimybės tirti ir kontroliuoti, kokiems tikslams šią įrangą naudoja vartotojas.⁶¹ Tokio tipo programa priskirtina darbo pradžioje aptartai antrosios kartos P2P.

Grokster byla⁶² buvo pirmoji, kurioje JAV teismai turėjo aiškintis dėl netiesioginės ir solidariosios atsakomybės taikymo decentralizuoto modelio *file sharing* programų gamintojui (*file sharing* paslaugų teikėjui). Byloje buvo priimti apygardos teismo ir apeliacinio teismo sprendimai, o galiausiai ir JAV Aukščiausiojo teismo sprendimas.⁶³

Šioje byloje teismų nuomonės išsiskyrė. Apygardos ir apeliacinio teismo nuomonės iš esmės sutapo – abu teismai netaikė decentralizuoto modelio *file sharing* programų gamintojams netiesioginės atsakomybės. Šios programos nesuteikė galimybės ir teisės jų kūrėjams kontroliuoti savo vartotojų veiklos. Taigi apygardos teismas atmetė reikalavimą taikyti solidariąją atsakomybę, argumentuodamas, kad atsakovai nežinojo ir neturėjo žinoti apie konkrečius pažeidimų atvejus. Apeliacinis teismas tokiai nuostatai pritarė ir papildė argumentu, kad šios *file sharing* programos buvo naudojamos ir teisėtai

---

⁵⁹ *Cit. op.* 53.

⁶⁰ Byloje buvo priimti Kalifornijos apygardos, apeliacinio ir JAV Aukščiausiojo teismo sprendimai: *MGM Studios, Inc. v. Grokster, Ltd.*, 259 F.Supp.2d 1029 (C.D.Cal. 2003), *MGM Studios, Inc. v. Grokster, Ltd.*, 380 F.3d 1154 (9th Cir. 2004) ir *MGM Studios, Inc. v. Grokster, Ltd.*, Case No. 04-480, 545 A.S. 913 (2005). In *Electronic Frontier Foundation* [interktyvus]. 2003-2007 [žiūrėta 2010-03-30]. Prieiga per internetą: <http://w2.eff.org/IP/P2P/MGM_v_Grokster> / *Cit. op.* 39, p. 474.

⁶¹ *Cit. op.* 33, p. 8.

⁶² Iš pradžių buvę dvi bylos: *Metro-Goldwyn-Mayer Studios Inc. v. Grokster, Ltd.* ir *Jerry Leiber v. Consumer Empowerment B.V.et.al.*, vėliau buvo sujungtos į vieną. *File sharing* programų *KaZaA*, *Grokster* ir *Morpheus* gamintojams buvo pateikti 34 įrašų, filmų studijų, muzikos leidėjų, RIAA ir dainų kūrėjo Jerry Leiber ieškiniai. *Cit. op.* 39, p. 474.

⁶³ *Cit. op.* 39, p. 474 / *MGM Studios, Inc. v. Grokster, Ltd.*, Case No. 04-480, 545 A.S. 913 (2005). In *Electronic Frontier Foundation* [interktyvus]. 2005 [žiūrėta 2010-03-30]. Prieiga per internetą: <http://w2.eff.org/IP/P2P/MGM_v_Grokster/04-480.pdf>.

veiklai ir šių programų gamintojai neprisidėjo prie vartotojų vykdomų pažeidimų, nes nedalyvavo atliekant failų indeksavimą ir paiešką (priešingai negu *Napster* ar *Aimster*).⁶⁴

Tačiau JAV Aukščiausiasis teismas priėmė kitokį sprendimą. Teismas netaikė solidariosios atsakomybės, remdamasis tradiciniais šios rūšies atsakomybės taikymo kriterijais. Teismas išreiškė naują požiūrį, suformuodamas anksčiau šiame darbe aptartą neteisėtų paskatų doktriną, teigiančią, kad subjektui, siūlančiam įrangą ar technologiją (programą, šiuo atveju) su tikslu, kad ta įranga būtų naudojama teisės pažeidimų darymui (ką įrodo aiškūs tokio siūlymo išsireiškimai ar kiti patvirtinantys veiksmai, kurių imamasi norint paskatinti daryti pažeidimą), gali būti taikoma atsakomybė (kaip trečiajai šaliai ar tarpininkui). Taigi teismas atmetė *Sony* doktriną, teigdamas, kad net jeigu ir negalima įrodyti, kad pati programa savaime nėra neteisėta (t.y. programa naudojama ir teisėtiems tikslams) arba to fakto, kad buvo žinoma apie daromus teisės pažeidimus ir turima galimybę tai kontroliuoti, tačiau nesimta jokių veiksmų, svarbūs ir atsakomybę lemiantys yra tie faktai, kurie rodo, kad tam tikri programos gamintojo veiksmai ir teiginiai buvo nukreipti teisės pažeidimo skatinimui arba „rėmimui“.⁶⁵

Remiantis JAV Aukščiausiojo teismo sprendimu, šiuo atveju reikalinga buvo įrodyti tam tikrus „pritariamus veiksmus“ (angl. k. *affirmative act*) ir ketinimus arba tyčią (angl. k. – *intent*), kurie skatina (remia) daryti teisės pažeidimus. *Grokster* byloje teismas nustatė šiuos „pritariamuosius veiksmus“⁶⁶:

a) *Grokster* reklama buvo nukreipta į buvusius *Napster* vartotojus, kurie buvo skatinami naudotis šio naujo tipo *file sharing* programomis;

b) *Grokster* leidžiami naujienlaiškiai teikdavo nuorodas į įvairius straipsnius, kuriuose diskutuojama apie neteisėtus programos naudojimo būdus;

c) *Grokster* teikė savo programos vartotojams remiančias (palaikančias) žinutes, kuriomis buvo teikiami atsakymai į vartotojų klausimus dėl neteisėtų autorių teisių objektų paieškos ar jų paleidimo.

Teismas pabrėžė, kad šis sąrašas tik pavyzdinis, o „pritariamųjų veiksmų“ kitose bylose gali būti ir kitokių⁶⁷. Taip iš esmės buvo pasakyta, kad apskritai panašiose bylose turėtų būti vertinamas pats programų gamintojų (paslaugų teikėjų) elgesys, tiksliau vienokie ar kitokie tam tikrą pažeidimą ar nusikaltimą remiantys (jam pritariantys) veiksmai. O šie veiksmai gali būti įvairūs, priklausomai nuo konkretaus atvejo.

---

⁶⁴ *Cit. op. 39*, p. 474.

⁶⁵ *Cit. op. 33*, p. 8.

⁶⁶ *Ibidem*, p. 9.

⁶⁷ *Ibidem*.

Kaip tyčią (ketinimus daryti pažeidimus) teismas nustatė šiuos atsakovo veiksmus⁶⁸:

d) Vidinės sistemos komunikacijos ir reklamos pobūdis, rodantys tikslą sukelti (paskatinti) teisės pažeidimų vykdymą;

e) Pastangos pritraukti buvusius *Napster* vartotojus (jau žinomą autorių teisės pažeidimų darymo šaltinį);

f) Neįrengimą filtravimo mechanizmo ar kitų priemonių programoje, idant būtų išvengta (sumažinta) pažeidimų darymo;

g) Verslo modelį, kuris rėmėsi reklama (rėmimu), kas didino programos vertę dėl apskritai išaugusio vartotojų skaičius.

Šią visumą aplinkybių teismas pripažino esant pakankamu įrodymu, patvirtinančiu neteisėtus programų gamintojų ketinimus ir būtent tokių neteisėtų ketinimų (paskatų) nustatymas buvo pripažintas solidariosios atsakomybės taikymo sąlyga. Taigi iš esmės šioje byloje teismas pasisakė už tai, kad turi būti analizuojami ir vertinami programų gamintojų veiksmai, ir tuomet, jeigu nustatoma, kad programa buvo kuriama su tikslu naudoti ją teisių pažeidimams ir tokius neteisėtus ketinimus patvirtina faktinis elgesys, toks asmuo gali būti laikomas solidariai atsakingu už programos vartotojų daromus pažeidimus. Taigi atsakovų šioje byloje negalima laikyti vien tik pasyviais tarpininkais, kadangi nuo pat programos platinimo pradžios buvo imtasi aktyvių veiksmų, kad programa būtų naudojama neteisėtai veiklai.⁶⁹

Galima sutikti su teiginiu, kad tokiai teismo pozicijai neabejotinai įtakos turėjo ir didelis autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimų, naudojant decentralizuotas P2P sistemas, mastas. Kita vertus šioje byloje didžiausią reikšmę teismas suteikė gana sunkiai įrodomiems faktams – aplinkybėms, kurios patvirtintų programų gamintojų ir platintojų neteisėtą paskatą.⁷⁰ Taigi teismas tarsi taip ir neišaiškino, ar galima panašių bylų atveju (t.y. sprendžiant dėl decentralizuotų P2P programų gamintojų ir platintojų atsakomybės) taikyti tradicinės netiesioginės (arba antrinės) atsakomybės doktrinas⁷¹ (solidariosios atsakomybės doktriną ir netiesioginės atsakomybės doktriną). Kas tarsi sukelia tokių programų gamintojams (*file sharing* paslaugų teikėjams) tam tikrų prieštaravimų ir neaiškumų dėl jų veiklos, vertinant *Sony*, *Napster*, *Aimster* ir žemesniųjų instancijų teismų *Grokster* bylų sprendimus.

---

⁶⁸ *Ibidem*.

⁶⁹ *Cit. op. 39*, p. 475.

⁷⁰ *Ibidem*.

⁷¹ *Cit. op. 33*, p. 9.

2.1.4. Netiesioginės atsakomybės taikymo P2P programų gamintojams (*file sharing* paslaugų teikėjams) JAV apibendrinimas

Kaip matyti iš išnagrinėtos JAV teismų praktikos – galima būtų teigti, kad P2P programų gamintojams (*file sharing* paslaugų teikėjams) netiesioginė (išvestinė) atsakomybės pirmiausia gali būti taikoma, remiantis solidariosios ir netiesioginės atsakomybės taikymo doktrinomis (*Napster* ir *Aimster* bylos). Tačiau, jeigu dėl tam tikros programos techninių ypatumų (pavyzdžiui visiškai decentralizuoto modelio P2P programos), kuri nesuteikia teisės ir galimybės kontroliuoti tokios programos vartotojų neteisėtais veiksmais pateikiamos informacijos, negalima taikyti netiesioginės atsakomybės – tuomet galima remtis netiesioginės atsakomybės dėl neteisėtų paskatų doktrina. Ši doktrina leidžia taikyti atsakomybę, remiantis programų gamintojų (paslaugų teikėjų) tyčinio elgesio remiant pažeidimų darymą nustatymu (*Grokster* byla).

Svarbus aspektas apskritai vertinant netiesioginės atsakomybės taikymo P2P programų gamintojams (*file sharing* paslaugų teikėjams) problematiką JAV yra *Sony* doktrinos taikymas (netaikymas).⁷² Iš esmės *Sony* doktrina yra paremta tuo, kad netiesioginė atsakomybė įrangos gamintojui už tos įrangos vartotojų daromus pažeidimus negali būti taikoma, jeigu įranga gali būti faktiškai naudojama teisėtiems tikslams. Juk kaip anksčiau minėta, remiantis klasikine (t.y. ne tokia, kaip, pavyzdžiui, šia doktriną interpretavo teismas *Aimster* byloje, nurodydamas, kad reikalinga nustatyti tam tikras teisėto ir neteisėto naudojimo proporcijas) *Sony* doktrina – atsakomybės netaikymui užtenka to, kad įranga (technologija, programa) gali būti faktiškai naudojama teisėtai (žinoma, atsižvelgiant į tai, ar įrangos gamintojas, dėl įrangos techninių charakteristikų neturi (turi) galimybę kontroliuoti savo vartotojų veiksmus). Taigi pirmenybę teikiant *Sony* doktrinai, galima būtų kelti klausimą ir dėl netiesioginės atsakomybės taikymo *Grokster* byloje – juk *Grokster* programos gamintojai dėl techninių programos charakteristikų visiškai neturėjo nei teisės nei galimybės kontroliuoti savo vartotojų pateikiamos informacijos, o be to P2P technologijos (tokios kokias siūlė *Grokster*) yra (ir gali būti) naudojamos svarbiems teisėtiems tikslams⁷³, tuo tarpu programų gamintojų

---

⁷² *Cit. op. 34*, p. 158-162.

⁷³ Įvairios P2P technologijos apskritai traktuojamos, kaip pažangios dabarties (ir ateities) duomenų apsikeitimo sistemos, tradicinių kompiuterinių tinklų alternatyva, turinčios didelį potencialą ateityje būti daug plačiau naudojamos teisėtiems tikslams: viešų duomenų, pavyzdžiui valstybės institucijų viešų dokumentų, autorių teisių ir gretutinių teisių nesaugomų ar leidžiamų viešai naudoti kūrinų ir kito „atvirojo turinio“, mainams, taip pat tokioms funkcijoms kaip pavyzdžiui tiesioginiai pranešimų mainai (angl. k. *instant messaging*) ar vadinamoji P2P telefonija (plačiai žinoma ir naudojama *Skype* programa) ir kt.).

neteisėtos paskatos – pakankamai sunkiai įrodomas, praktiškai priklausantis nuo teismo interpretacijos, faktas.

2.2. P2P programų gamintojų (*file sharing* paslaugų teikėjų) netiesioginės atsakomybės aspektai ES

ES teisėje klausimai dėl atsakomybės taikymo už netiesioginius (antrinius) autorių ir gretutinių teisių pažeidimus P2P programų gamintojams (*file sharing* paslaugų teikėjams) vertintini keliomis perspektyvomis, atsižvelgiant į tam tikras ES direktyvas (bei jas įgyvendinančius nacionalinius teisės aktus), o kartu ir į bendrąsias (bei nacionalines) netiesioginės atsakomybės taikymo civilinėje ar baudžiamojoje teisėje nuostatas.

Įvairių P2P programų gamintojus ir *file sharing* paslaugų teikėjus galima laikyti tam tikrai informacinės visuomenės paslaugų teikėjais (informacijos perdavimo tarpininkais) pagal 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (toliau – Elektroninės komercijos direktyva). Taigi galima svarstyti šiems tarpininkams taikomas specialias atsakomybės už trečiųjų asmenų veiksmus (pavyzdžiui autorių ir gretutinių teisių pažeidimus) taikymo išimtis, taikytinas tam tikroms šių tarpininkų kategorijoms. Pažymėtina, kad kai kurios iš P2P sistemų yra decentralizuoto veikimo pobūdžio ta prasme, kad tokių sistemų (programų) paslaugų teikėjai nekontroliuoja (neturi teisės ir galimybės) vartotojų dalyvavimo autorių ir gretutines teises pažeidžiančios informacijos mainuose. Taigi sprendžiant P2P programų gamintojų (*file sharing* paslaugų teikėjų) atsakomybės klausimus svarbu išsiaiškinti subjekto santykį su tiesioginiais jo siūlomų paslaugų vartotojų veiksmiais (tiksliau – tiesiogiai vartotojų daromais autorių teisės pažeidimais) – t.y. koks yra galimas vartotojų veiksmų kontrolės lygis, ar tiesioginė vartotojų veikla vyksta priklausomai ar visiškai nepriklausomai nuo subjekto.⁷⁴

Taip pat P2P programų gamintojų (*file sharing* paslaugų teikėjų) netiesioginė atsakomybė gali būti kildinama ir iš civilinės teisės principo – vadinamosios rūpestingumo pareigos (angl. k. – *duty of care*). Taigi net jeigu ir P2P technologijos decentralizuotas veikimo modelis nesuteikia teisės ir galimybės programos gamintojui ar paslaugos teikėjui sužinoti apie konkrečius vartotojų vykdomus autorių ir gretutinių teisių pažeidimus konkrečiu tų pažeidimų vykdymo momentu, netiesioginė atsakomybė gali

---

⁷⁴ *Cit. op. 34*, p. 162-163.

būti kildinama iš būtino rūpestingumo (atsargumo) pareigos nesilaikymo. Programos gamintojas ar paslaugų teikėjas gali būti pripažįstamas, kaip palaikantis (remiantis) tiesioginius vartotojų pažeidimus, jeigu leidžia vartotojams naudotis savo programa neteisėtiems tikslams ir nevykdo savo pareigos prižiūrėti savo sukurtas technologijas arba savo teikiamas paslaugas.⁷⁵

2.2.1. P2P programų gamintojai (*file sharing* paslaugų teikėjai) kaip informacijos perdavimo tarpininkai

Elektroninės komercijos direktyvos 2 str. (a, b) informacinės visuomenės paslaugų teikėją apibrėžia kaip bet kur fizinį ar juridinį asmenį, teikiantį informacinės visuomenės paslaugą. Informacinės visuomenės paslaugų ypatumas yra tai, kad šios paslaugos teikiamos tam tikroje elektroninėje erdvėje (internete), t.y. šios paslaugos teikiamos elektroninių ryšių tinklais.

Svarbu tai, kad informacinės visuomenės paslaugų teikėjams yra numatomos specialios atsakomybės taikymo taisyklės, kadangi šie subjektai atlieka tik tam tikrą informacijos perdavimo elektroninių ryšių tinklais tarpininko vaidmenį – užtikrina informacijos perdavimą techniškai, tačiau patys neinicijuoja jos perdavimą (t.y. neinicijuoja, kokia informacija turi būti perduodama, o inicijuoja tik tai, kad ji būtų perduodama technine prasme). Aišku jeigu informacijos perdavimo tarpininkas kartu inicijuoja ir pačios informacijos perdavimą, t.y. pateikia perduoti savo, o ne trečiųjų asmenų informaciją, jam bus taikomos bendrosios, o ne specialiosios atsakomybės taikymo taisyklės.⁷⁶

Skirtingi informacijos perdavimo tarpininkai gali būti įvardinami skirtingai, tačiau galima išskirti tam tikras pagrindines šių tarpininkų kategorijas⁷⁷:

- Tarpininkai administratoriai, kurie administruoja informacijai perduoti reikalingus laidinius ar bevielius ryšius, dėl kurių perdavimas tampa įmanomas (pavyzdžiui telekomunikacijų bendrovės ir pan.);

- Tarpininkai, atliekantys pačią duomenų perdavimo funkciją (angl. k. – *cache providers*) – perduoda tinklais vartotojo pateiktus duomenis jų nekeisdami ir niekur nesaugodami gavėjui (vykdo duomenų perdavimą interneto protokolo (TCP/IP) pagalba);

---

⁷⁵ *Ibidem*, p. 163.

⁷⁶ *Cit. op. 39*, p. 459.

⁷⁷ MIZARAS, V., *Autorių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2008, I t., p. 620-621 / *Cit. op. 39*, p. 459-460.

- Prieigos prie tinklų sudarymo tarpininkai (angl. k. – *access providers*), sudarantys techninę sujungimo su internetu galimybę, t.y. vartotojui suteikiama interneto protokolo paslauga, užtikrinanti vartotojo kompiuterio sujungimą su kitais įvairiais tinklo kompiuteriais (paprastais asmeniniais ar serveriais); tokiai paslaugai priklauso ir IP adreso⁷⁸ suteikimas.

- Prieigos prie tinklų tarpininkas be galimybės naudotis elektroniniais ryšiais suteikimo gali pasiūlyti naudotojui ir duomenų saugojimo vietos suteikimo paslaugą (angl. k. – *host providers*); šie tarpininkai saugo kitų asmenų (siuntėjų) duomenis savo serveriuose, t.y. jie laikinai saugo duomenis, kurie yra skirti perduoti jų gavėjams (perdavimo būdai gali būti įvairūs – internetu, elektroniniu paštu, internetiniu telefonu, vaizdo konferencija ar pan.);

- Tarpininkai, kurie be minėtų teikiamų paslaugų siūlo internete ar kituose tiesioginių (angl. k. – *online*) paslaugų srityse kitas įvairias paslaugas, susijusias su informacijos siuntimu, pvz. duomenų bankai, naujienų rinkiniai ir t.t. (angl. k. – *content providers*).

Pagal Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymą (toliau – IVPI) informacijos pardavimo tarpininkus (informacinės visuomenės paslaugų teikėjus) galima apibūdinti, kaip fizinius ar juridinius asmenis, kurie teikia paslaugas elektroninėmis priemonėmis per atstumą individualių vartotojų (informacinės visuomenės paslaugos gavėjų) prašymu (IVPI 2 str. 4, 9 d.). Pagal Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymą (toliau – ATGTI) tarpininkas yra fizinis arba juridinis asmuo, teikiantis elektroninių ryšių tinklais paslaugas, kurias sudaro trečiųjų asmenų (paslaugų gavėjų) pateiktos informacijos perdavimas elektroninių ryšių tinklais arba galimybės naudotis elektroninių ryšių tinklais suteikimas ir (arba) pateiktos informacijos saugojimas (ATGTI 78 str. 2 d.).

Tiek Elektroninės komercijos direktyvoje (12 – 14 str.), tiek Lietuvos IVPI (12 – 14 str.) reglamentuojamos trys informacijos perdavimo paslaugų grupės⁷⁹ (atitinkamai pagal šias paslaugų grupes taip pat galima skirti ir tam tikras informacinės visuomenės paslaugų teikėjų kategorijas):

- Informacijos perdavimas ar prieigos naudotis elektroninių ryšių tinklu suteikimas (angl. k. – *mere conduct*);

---

⁷⁸ Skaitinis kompiuterio adresas - prie interneto prijungto kompiuterio adresas, sudarytas iš skaičių, vienareikšmiškai identifikuojantis kompiuterį internete. Kompiuteriai gali turėti nuolatinį arba laikiną adresą, gaunamą vienam ryšio seansui (laikinas kompiuterio adresas, kiekvieną kartą prisijungus prie tinklo būna vis kitoks). *Cit. op. 9.*

⁷⁹ *Cit. op. 39, p. 464.*

- Laikinas informacijos saugojimas spartesnio jos perdavimo tikslais (angl. k. – *caching*);

- Informacijos saugojimas vartotojo prašymu (angl. k. – *hosting*).

Skirtingų P2P programų gamintojus (*file sharing* paslaugų teikėjus) dėl skirtingų veikimo modelių (centralizuotas, decentralizuotas, hibridinis) gana sunku priskirti vienai konkrečiai paminėtų informacijos perdavimo tarpininkų (informacinės visuomenės paslaugų teikėjų) kategorijai. Hibridinio modelio P2P programų pagrindu veikiantys *file sharing* paslaugų teikėjai, kaip tam tikri tarpininkai, turi ir minėtų *cache provider* ir *host provider* tarpininkų bruožų, taip pat ir tam tikrų *content provider* savybių. Iš esmės svarbu yra nustatyti tokio tarpininko atliekamas tikslias operacijas informacijos perdavimo (paslaugų teikimo) procese bei pasyvumo (aktyvumo) lygį – išsiaiškinti, ar toks tarpininkas atlieka tik grynai techninį informacijos perdavimą, nesaugo ir nekontroliuoja (dėl programos techninių ypatumų neturi tam teisės ir galimybės) jos turinio, t.y. yra visiškai pasyvus subjektas informacijos perdavime (šiuo atveju – *file sharing* procese), ar visgi yra tam tikras aktyvumo lygis, saugoma tam tikra informacija, yra tam tikra perduodamos informacijos kontrolės galimybė.

Informacijos perdavimo tarpininkams taikomi autorių teisių gynimo būdai ir priemonės gali būti skirstomi į dvi grupes: a) gynimo būdai ir priemonės, nesusijusios su atsakomybės taikymu; b) teisinės atsakomybės taikymas. Kaip minėta, atsakomybė informacijos perdavimo tarpininkams už jų teikiamų paslaugų pagrindu padarytus autorių ir gretutinių teisių pažeidimus gali būti taikoma tik išimtiniais atvejais, laikantis specialių nustatytų atsakomybės taikymo sąlygų – šie tarpininkai teikia paslaugas tretiesiems asmenims, kurie pirmiausia ir naudoja autorių ir gretutinių teisių objektus, taigi jeigu toks naudojimas pažeidžia minėtas teises, pažeidimą pirmiausia atlieka tretieji asmenys, o ne tarpininkai. Tarpininkus, kurie suteikia autorių ir gretutines teises pažeidžiančios informacijos perdavimo paslaugas, galima traktuoti tik kaip prisidedančius prie pažeidimo. Taip pat pažymėtina, kad atsakomybės taikymas tarpininkams yra savarankiškas teisių gynimo būdas, taikomas neatsižvelgiant į įvairių draudimų (įpareigojimų) tarpininkams taikymo galimybes.⁸⁰

Elektroninės komercijos direktyvos 12 – 14 str. (kuriuos įgyvendina IVPĮ 12 – 14 str.) numatytos informacijos perdavimo tarpininkų atsakomybės taisyklės – vadinamosios atsakomybės netaikymo išimtys. Šios atsakomybės netaikymo išimtys lemia, kokioms tarpininkų kategorijoms, kokios atsakomybės taikymo sąlygos galioja. Bendroji taisyklė

---

⁸⁰ *Ibidem*, p. 461-463.

yra ta, kad paprastai tarpininkams atsakomybė nėra taikoma, išskyrus įstatymuose numatytas aiškiai apibrėžtas išimtis.⁸¹

Minėtos Elektroninės komercijos direktyvos 13, 14 str. (atitinkamai ir Lietuvos IVPI 13, 14 str.), reglamentuoja laikino informacijos saugojimo spartesnio jos perdavimo tikslais (angl. k. – *caching*) ir informacijos saugojimo vartotojo prašymu (angl. k. – *hosting*) paslaugų teikėjų atsakomybės taikymo sąlygas. Minėta, kad rūšių paslaugų teikimą galima būtų priskirti ir tam tikrų P2P programų pagrindu veikiančių *file sharing* paslaugų teikėjų veiklai, kai į tokių paslaugų teikėjų veiklą įtraukiamas ir tam tikras informacijos saugojimas (pavyzdžiui *file sharing* sistemose, veikiančiose pagal *BitTorrent* protokolą – specialių nuorodų į specialius *torrent* failus pateikimas tinklalapiuose, kurių pagalba vartotojai vykdo failų mainus).

Pagal Elektroninės komercijos direktyvos minėtų straipsnių nuostatas *caching* ir *hosting* pobūdžio paslaugų teikėjams atsakomybė yra taikoma tik tuo atveju, jeigu paslaugų teikėjas, turėdamas faktinių žinių apie jo saugomos ir perduodamos informacijos neteisėtą pobūdį (ryšį su neteisėtais veiksmais – pavyzdžiui autorių ir gretutinių teisių pažeidimais) nesiėmė jokių priemonių, kad tokie veiksmai būtų sustabdyti ar neteisėtas informacinis turinys būtų pašalintas.⁸² Taigi sprendžiant atsakomybės taikymo klausimus svarbūs yra faktinio sužinojimo apie neteisėtus veiksmus ir ėmimosi atitinkamų priemonių, kad tokie veiksmai daugiau nebūtų vykdomi aspektai.

Didesnę reikšmę sprendžiant tam tikrų P2P programų pagrindu veikiančių *file sharing* paslaugų teikėjų netiesioginės atsakomybės klausimus turi vadinamų *hosting* paslaugų teikėjų atsakomybės taikymo sąlygos. Ypatingai dėl šiuo metu paplitusių hibridinių P2P sistemų (trečiosios kartos), paremtų *BitTorrent* protokolu, kurios nėra grynai centralizuoto tipo *file sharing* sistemos ir, minėta, turi *hosting* paslaugų bruožų. Tokiam tarpininkui atsakomybė pagal Elektroninės komercijos direktyvos 14 str. (IVPI 14 str.) netaikoma jeigu: a) paslaugos teikėjas neturi faktinių žinių apie neteisėtus paslaugų vartotojų veiksmus arba nežino apie faktus ir aplinkybes, rodančius neteisėtus paslaugų vartotojų veiksmus; b) sužinojęs arba gavęs žinių apie neteisėtus paslaugų vartotojų veiksmus arba apie faktus ir aplinkybes, rodančius neteisėtus paslaugų vartotojų veiksmus, skubiai imasi veiksmų, kad būtų pašalinta su neteisėtais vartotojų veiksmais susijusi informacija arba, kad būtų panaikinta prieiga prie jos (t.y. įgyvendina iš JAV *Copyright* įstatymo perimta minėtą *notice and takedown* procedūrą).

---

⁸¹ *Ibidem*, p. 464.

⁸² *Cit. op. 34*, p. 164.

Taigi *hosting* kategorijos tarpininkams nustatomos griežčiausios atsakomybės netaikymo sąlygos, kadangi nustatoma ne tik atidumo (rūpestingumo) pareiga, bet ir aktyvaus veikimo pareiga, sužinojus apie paslaugos vartotojų neteisėtus veiksmus.⁸³

Pagal Elektroninės komercijos direktyvos 14 str. 3 d. valstybėms narėms leidžiama nustatyti specialias procedūras, reglamentuojančias neteisėtos informacijos panaikinimą arba galimybės ją pasiekti atėmimą. Taigi valstybėse narėse gali būti nustatoma detalesnė jau minėta *notice and takedown* procedūra. Pavyzdžiui Lietuvoje šią procedūrą reguliuoja Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimas „Dėl galimybės pasiekti neteisėtu būdu įgytą, sukurtą, pakeistą ar naudojamą informaciją panaikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (šis nutarimas parengtas pagal IVPI 14 str. 3 d. nuostatas). Pažymėtina tai, kad tokia procedūra yra reikšminga atsakomybės informacijos perdavimo tarpininkams taikymo ar netaikymo požiūriu.⁸⁴ Todėl svarbu, kad šios procedūros nebūtų per daug neaiškios ar sudėtingos ir tokiu būdu apsunkinančios tarpininkų atsakomybės sprendimo klausimus.

Taigi galima teigti, kad apibūdinta *notice and takedown* procedūra taikytina ir tam tikriems P2P programų pagrindu veikiantiems *file sharing* paslaugų teikėjams sprendžiant šio specialaus tipo tarpininkų netiesioginės atsakomybės klausimus.

Apibendrinat atsakomybės taikymą informacijos perdavimo tarpininkams (informacinės visuomenės paslaugų teikėjams), o kartu ir tam tikriems P2P programų gamintojams (*file sharing* paslaugų teikėjams), remiantis aptartomis Elektroninės komercijos direktyvos nuostatomis (arba jas įgyvendinančių valstybių narių nacionalinių teisės aktų nuostatomis) dėl atsakomybės netaikymo išimčių, pažymėtina,– kad tokie tarpininkai, nustačius jų atsakomybę, būtų laikomi netiesiogiai atsakingi už paslaugų vartotojų padarytus tiesioginius autorių ir gretutinių teisių pažeidimus.⁸⁵ Taigi jiems būtų taikomos netiesioginės atsakomybės taikymo nuostatos, priklausomai nuo atskirų šalių nacionalinių teisės aktų bei susiklosčiusios teismų praktikos netiesioginės atsakomybės taikymo srityje. Pavyzdžiui Lietuvoje galima būtų taikyti solidariąją civilinę atsakomybę pagal Civilinio kodekso (CK) nuostatas ir susiklosčiusią teismų praktiką dėl civilinės solidariosios atsakomybės taikymo (pavyzdžiui pagal CK 6.279 str. 4 d., jeigu nustatyta, kad tarpininkai netiesiogiai prisidėjo prie autorių ir gretutinių teisių pažeidimų, t.y. nebendradarbiavo su pažeidėjais, tačiau savo veiksmais netiesiogiai „padėjo“ pažeidėjų veiksams). Tačiau tokiems tarpininkams tam tikrais atvejais būtų galima ir baudžiamoji atsakomybė (jeigu valstybė narė už konkrečių autorių ir gretutinių teisių pažeidimų

---

⁸³ *Cit. op. 39*, p. 467.

⁸⁴ *Ibidem*, p. 469.

⁸⁵ *Ibidem*, p. 470.

vykdymą elektroninėje erdvėje numato tokią atsakomybę) taikant bendrininkavimo institutą (vėliau šiame darbe nagrinėjama *The Pirate Bay* byla).

Remiantis toliau šiame darbe išsamiau nagrinėjama atskirų ES šalių teismų praktika, Elektroninės komercijos direktyvoje nustatytos anksčiau aptartos atsakomybės netaikymo tarpininkams išimtis vienu atveju (vėliau šiame darbe nagrinėjama *KaZaA* byla) nebuvo pritaikytos paprasčiausia dėl to, kad P2P programos gamintojas dėl visiškai decentralizuoto programos modelio ir techninės galimybės kontroliuoti perduodamos informacijos proceso ir turinio nebuvimo, teikdamas grynai tik technines priemones (kurios, savaime nėra neteisėtos, nes gali būti naudojamos ir teisėtiems tikslams) tokiam procesui, tiesiog negali būti svarstomas, kaip galintis turėti kokią nors atsakomybę už programos vartotojų padarytus autorių ir gretutinių teisių pažeidimus (t.y. traktuojama kaip pasyvus įrangos gamintojas). Tuo tarpu kitoje byloje (*The Pirate Bay* byla) hibridinės trečiosios kartos P2P programų technologijomis (konkrečiai *BitTorrent* protokolu) paremtų *file sharing* paslaugų teikėjas buvo priskirtas prie informacijos perdavimo tarpininkų, kurie teikia aptartas *hosting* paslaugas – šioje byloje buvo svarstomas atitikimas Elektroninės komercijos direktyvos 12 – 14 str. ir galimybė taikyti atsakomybės netaikymo išimtis.

Kalbant apie specialius draudimus (įpareigojimus) informacijos perdavimo tarpininkams, remiantis 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (toliau – Informacinės visuomenės direktyva) 8 str. 3 d. valstybės narės turi užtikrinti, kad teisių turėtojai turėtų galimybes prašyti teismo draudimo tarpininkams, kurių paslaugomis tretieji asmenys naudojami autorių teisėms ir gretutinėms teisėms pažeisti, t.y. turi būti apskritai užtikrinta galimybė pareikšti ieškinį teisme informacijos perdavimo tarpininkui dėl tokių tarpininko paslaugų uždraudimo ar sustabdymo (ar kitų įpareigojimų). Tokią galimybę užtikrina ir ATGTĮ 78 str.

Pažymėtina, kad minėta Informacinės visuomenės direktyvos 8 str. 3 d. keliose ES šalyse tapo pagrindu norint sustabdyti *file sharing* paslaugų teikėjų, veikiančių vadinamojo *BitTorrent* protokolu pagrindu, veiklą – nuo 2004 m. gruodžio nacionaliniai Suomijos, Vokietijos, Jungtinės Karalystės, Slovėnijos, Švedijos, Belgijos ir Olandijos teismai ėmėsi prevencinių priemonių prieš interneto tinklalapius, kurie teikė nuorodas į neteisėtai padarytus viešai prieinamus autorių ir gretutinių teisių objektus *BitTorrent* pagrindu veikiančiose *file sharing* sistemose. Tai buvo įmanoma būtent dėl šio tipo P2P

protokolo techninių ypatumų, sukuriančių tam tikras sistemos veikimo kontrolės galimybes.⁸⁶

2.2.2. Rūpestingumo pareiga elektroninėje erdvėje (internete)

Remiantis bendru civilinės teisės principu – rūpestingumo pareiga, taip pat galima būtų svarstyti ir P2P programų gamintojų (*file sharing* paslaugų teikėjų) tam tikrus netiesioginės atsakomybės klausimus.

Elektroninės komercijos direktyva apima ne vien autorių ir gretutinių teisių pažeidimus elektroninėje erdvėje, bet ir kitokio pobūdžio pažeidimus – šmeižtą, klaidinančią reklamą, prekių ženklų apsaugos pažeidimus ir kt. Remiantis išsamia direktyvos analize, galima būtų teigti⁸⁷, kad informacinės visuomenės paslaugų teikėjams taikomos atsakomybės netaikymo išimtys neatleidžia nuo bendros rūpestingumo pareigos (šiuo atveju rūpestingumo elektroninėje erdvėje – internete). Tokia pareiga daugelyje šalių pirmiausia taikoma interneto paslaugų teikėjams (pavyzdžiui įpareigojant interneto paslaugų teikėją pašalinti neteisėtą vartotojų informaciją iš savo serverių arba panaikinti prieigą prie tokios informacijos ir pan.) Kaip tai darytų įtaką P2P programų gamintojams (*file sharing* paslaugų teikėjams), sprendžiant jų, kaip tam tikrų informacinės visuomenės paslaugų teikėjų, atsakomybės klausimus?

Kaip šiame darbe jau minėta, Elektroninės komercijos direktyvoje nurodoma, kad informacijos perdavimo tarpininkai, teikiantys *caching* ir *hosting* paslaugas, už padarytus tokių paslaugų vartotojų tiesioginius pažeidimus (žalą) yra atsakingi tik tada, jeigu turėjo faktinių žinių ar sužinojo apie faktus ir aplinkybes, susijusius su nelegaliais veiksmais. Esant tokioms faktinėms žinioms, yra reikalavimas *hosting* paslaugų teikėjams (Elektroninės komercijos direktyvos 14 str.) – kad šie nedelsiant imtųsi priemonių, kad būtų nutrauktas priėjimas prie neteisėtos informacijos ar sustabdyti neteisėti veiksmai. Tačiau Elektroninės komercijos direktyvoje nėra nurodyta nei aplinkybės, nei reikalavimai, kurie detalizuotų, kaip anksčiau minėti paslaugų teikėjai galėtų (turėtų) gauti faktinių žinių apie aplinkybes ar faktus dėl vykdomų pažeidimų. Galima vertinti⁸⁸, kad tokia situacija sukuria tam tikrą neaiškumą dėl informacinės visuomenės paslaugų teikėjų pareigų kontroliuoti ir tirti neteisėtus veiksmus elektroninėje erdvėje – ar šių paslaugų teikėjai ir įvairių programų, kuriomis naudojamosi elektroninėje erdvėje, kūrėjai turėtų įgyvendinti (sukurti) tam tikras priežiūros ar stebėjimo priemones, kurios galėtų

---

⁸⁶ *Cit. op. 34*, p. 164-165.

⁸⁷ *Ibidem*, p. 168.

⁸⁸ *Ibidem*.

juos apsaugoti nuo netiesioginės atsakomybės už jų programų (paslaugų) vartotojų vykdomus tiesioginius pažeidimus?

Tokie situacija imponuoja, kad norint naudotis Elektroninės komercijos direktyvoje nustatytais atsakomybės netaikymo išimtimis, taip pat siekiant prisiderinti prie įvairių ES šalių nacionalinių teisės aktų reikalavimų, įvairiems informacinėms visuomenės paslaugų teikėjams reiktų savanoriškai įgyvendinti rimtas savo teikiamų paslaugų stebėjimo ir kontrolės priemones.

Elektroninės komercijos direktyvos 48 konstatuojamoje dalyje nurodoma, kad valstybės narės gali reikalauti, kad paslaugų teikėjai internete pateikiantys paslaugas gavėjų perduotą informaciją, laikytusi išpareigojimų, kurių galima pagrįstai tikėtis ir kurie nurodyti nacionalinėje teisėje, su informacija elgtis rūpestingai tam, kad būtų atskleista tam tikrų rūšių neteisėta veikla ir užkirstas jai kelias. Tos pačios direktyvos 40 konstatuojamoji dalis nurodo, kad paslaugų teikėjai turi tam tikromis aplinkybėmis imtis priemonių, kad užkirstų kelią nelegaliai veiklai arba ją sustabdytų ir kad šios direktyvos nuostatos, susijusios su atsakomybe, neturėtų užkirsti kelio įvairioms suinteresuotoms šalims kurti ir efektyviai eksploatuoti apsaugos ir indentifikavimo technines sistemas ir technines sekimo priemones. O direktyvos 45 konstatuojamoji dalis nurodo, kad tarpinių paslaugų teikėjų atsakomybės apribojimai neturi įtakos galimybei taikyti įvairius draudimus; šie draudimai gali būti teismų arba administracinių institucijų priimti sprendimai, kuriais reikalaujama nutraukti bet kokius pažeidimus arba užkirsti jiems kelią.

Galima teigti, kad paminėtos Elektroninės komercijos direktyvos konstatuojamosios dalies nuostatos, nepaisant specialių atsakomybės netaikymo kai kuriems informacijos perdavimo tarpininkams išimčių, harmonizuojančių ir nustatančių konkrečias pareigas konkretiems paslaugų teikėjams, leidžia valstybėms narėms nacionalinėje teisėje sukurti kitas pareigas (įpareigojimus) minėtiems paslaugų teikėjams, remiantis rūpestingumo pareiga internete.⁸⁹ Taip pat pažymėtina, kad Elektroninės komercijos direktyva valstybėms narėms leidžia nustatyti papildomą veiklą, patenkančią į atsakomybės tarpininkams netaikymo išimtis – pavyzdžiui Ispanijoje, Portugalijoje ir Austrijoje informacijos paieškos įrankių (angl. k. – *search engines*) ir nuorodų suteikimas (angl. k. – *hyperlinks*) patenka tarp atsakomybės netaikymo išimčių. Tuo tarpu Lietuvoje papildomų atsakomybės netaikymo išimčių nėra nustatyta.⁹⁰

---

⁸⁹ *Ibidem*, p. 169.

⁹⁰ *Cit. op.* 39, p. 464.

Taigi norėdami išvengti netiesioginės atsakomybės ir „atitikti“ įvairių valstybių teisės aktų reikalavimus, informacinės visuomenės paslaugų teikėjai turi stiprų stimulą kurti savo sistemų kontrolės ir priežiūros mechanizmus – iš principo ES bendra autorių teisė bei atskirų valstybių nacionalinė teisė leidžia taikyti (pavyzdžiui teismams) informacijos perdavimo tarpininkams reikalavimus pavyzdžiui filtruoti ar blokuoti savo sistemų vartotojų pateikiamą informaciją ar atliekamus veiksmus, netgi jeigu tarpininkas iš esmės nėra atsakingas už vartotojų daromus pažeidimus⁹¹.

Vadinasi tokia bendro rūpestingumo internete pareiga gali „iššaukti“ ir tam tikrus techninius reikalavimus P2P programų gamintojų (*file sharing* paslaugų teikėjų) siūlomoms technologijoms, nepaisant to, ar tokių sistemų veikimas pagristas absoliučiai decentralizuotu P2P modeliu. Galima teigti, jog netiesioginė atsakomybė tokiems tarpininkams gali kilti vien remiantis tuo, kad jie siūlo tokias priemones (įrangą), kurių pagalba galima vykdyti teisės pažeidimus.⁹²

Informacinės visuomenės direktyvos 59 konstatuojamoje dalyje išreiškiama, kad autorių ir gretutinių teisių turėtojai turėtų turėti galimybę prašyti teismo uždraudimo tarpininkui, perduodančiam trečiojo asmens informaciją, kuri pažeidžia teisių turėtojų teises, net ir tais atvejais, kuomet tarpininko atlikti veiksmai patenka į specialias atsakomybės netaikymo išimtis pagal direktyvos 5 str. (5 str. 1 d. – leidžiami laikini kūrinio atgaminimo veiksmai, kurie yra būtina bei svarbi technologinio proceso dalis). Minėtoje nuostatoje taip pat teigiama, kad ypač skaitmeninėje erdvėje tretieji asmenys gali vis labiau naudoti tarpininkų paslaugas pažeidinėjimams, todėl daugeliu atveju geriausia yra priversti tokius tarpininkus nutraukti tokią pažeidžiančią veiklą. Tokių uždraudimų sąlygas ir aplinkybes turėtų nustatyti valstybių narių nacionalinė teisė. Todėl remiantis jau aptarta Informacinės visuomenės direktyvos 8 str. 3 d. valstybės narės privalo užtikrinti, kad teisių turėtojai turėtų galimybes prašyti teismo draudimo tarpininkams, kurių paslaugomis tretieji asmenys naudojami autorių ar gretutinėms teisėms pažeisti (minėta, kad šią direktyvos 8 str. 3 d. įgyvendina ir ATGTĮ 78 str.).

Dėl visų anksčiau minėtų Elektroninės komercijos ir Informacinės visuomenės direktyvų nuostatų galima būtų teigti⁹³, kad ES valstybių narių nacionaliniai teismai, bylose dėl P2P programų gamintojų (*file sharing* paslaugų teikėjų) netiesioginės atsakomybės, galėtų remtis anksčiau aptartos Informacinės visuomenės direktyvos 8 str. 3 d. ir įpareigoti minėtus programų gamintojus (paslaugų teikėjus) modifikuoti savo siūlomas programas (sukuriant filtravimo ar blokavimo mechanizmus). Tokie

---

⁹¹ *Cit. op. 30*, p. 32.

⁹² *Cit. op. 34*, p. 172.

⁹³ *Ibidem*, p. 172-173.

reikalavimai įpareigotų net ir tuo atveju, jeigu P2P programų gamintojai visiškai nekontroliuoja vartotojų vykdomų veiksmų (kaip jau minėtose visiškai decentralizuoto modelio P2P sistemose), todėl nėra atsakingi už tokius vartotojų veiksmus, kurie pažeidžia autorių ir gretutines teises.

Tačiau kyla klausimas, ar tikrai, remiantis rūpestingumo pareiga, galima pagrįstai reikalauti iš P2P programų gamintojų taip modifikuoti savo kuriamas programas, kurios iš esmės ir tokios, kokios yra sukurtos, naudojamos ir teisėtiems tikslams (atkreiptinas dėmesys ir į *Sony* doktriną JAV)? Taip pat, kokio lygio vartotojų duomenų mainų proceso stebėjimą ir tyrimą galėtų (turėtų) atlikti tokios modifikuotos programos? Galima būtų iširti (nustatyti), ar tokios P2P programos yra gausiai naudojamos teisėtiems tikslams, t.y. kokios yra teisėto ir neteisėto naudojimo proporcijos (remiantis teismo nuomone minėtoje *Aimster* byloje JAV). Ir atsižvelgiant į tokias teisėto ir neteisėto naudojimo proporcijas, teigti⁹⁴ – kuo mažesnis programos teisėto naudojimo lygis, tuo labiau programos gamintojas yra įpareigotas rūpintis. Tačiau vėlgi, ar įmanoma (ir ar privaloma) tokiam programos gamintojui, kuris dėl decentralizuoto programos veikimo modelio neturi teisės ir galimybės kontroliuoti programos vartotojų teikiamos informacijos taip keisti savo programas, ar techniškai tai įgyvendinama. Galbūt tokiems decentralizuoto tipo P2P programų gamintojams, įgyvendinant bendro rūpestingumo pareigą pagal civilinės teisės principus, pakaktų apsiriboti (ir kartu apsidrausti nuo netiesioginės atsakomybės taikymo) tiesiog vartotojų išpėjimais⁹⁵ (kad programa yra skirta naudoti teisėtiems tikslams, kad negalima šia programa naudotis teisės pažeidimams daryti ir pan.; angl. k. – *warning duty*), o ne įpareigojimu modifikuoti programą. Nes tokie griežti įpareigojimai galėtų vesti prie apskritai visiško tokių programų, kaip nelegalių (skirtų neteisėtiems tikslams, keliančių grėsmę teisei) uždraudimo (kaip pavyzdžiui tam tikrų ginklų draudimas), kas tikrai neturėtų pagrindo, atsižvelgiant į tai, kad tokios programos yra skirtos naudotis ir teisėtiems tikslams⁹⁶ (ir turi didelį potencialą būti plačiai naudojamos ateityje labai įvairiems teisėtiems tikslams).

Todėl ir teismuose vis dar skirtingai sprendžiami klausimai, kai negalima uždrausti programos ar taikyti atsakomybės gamintojui vien tik už tai, kad programa naudojama neteisėtiems tikslams (nes lygiai taip pat programa gali būti naudojama ir teisėtai veiklai), o programos gamintojas dėl visiškai decentralizuoto programos veikimo neturi jokios vartotojų veiksmų kontrolės galimybės. Vieni teismai remiasi anksčiau išvardintais atsakomybės netaikymo pagrindais (*KaZaA* byla), o kiti teismai dėmesį

---

⁹⁴ *Cit. op. 30*, p. 805.

⁹⁵ *Ibidem*, p. 806.

⁹⁶ *Ibidem*, p. 807.

nukreipia į pačių programos gamintojų elgesį ir tikslus, motyvus (*Grokster* ir darbe vėliau nagrinėjama *Cybersky* byloS).

2.2.3. Netiesioginės atsakomybės taikymo P2P programų gamintojams (file sharing paslaugų teikėjams) praktika ES

Toliau išsamiau bus nagrinėjama keletas bylų, kurios parodo netiesioginės atsakomybės P2P programų gamintojams (*file sharing* paslaugų teikėjams) taikymo už šių programų (paslaugų) vartotojų vykdomus tiesioginius autorių ir gretutinių teisių pažeidimus praktiką ES šalyse.

2.2.3.1. KaZaA byla (Olandija)

2001 – 2003 m. Olandijos teismuose nagrinėta *KaZaA* byla⁹⁷ buvo pirmoji byla ES, kuomet buvo sprendžiami klausimai dėl P2P programos gamintojo (*file sharing* paslaugų teikėjo) netiesioginės atsakomybės. Teismo procesas vyko Olandijoje.

Šioje byloje Olandijos teismai priėmė kitokius sprendimus negu JAV teismai *Grokster* byloje. Byloje taip pat buvo svarstomi kompanijos *KaZaA* B.V. (P2P programos *KaZaA* gamintojos ir platintojos, toliau – *KaZaA*) netiesioginės atsakomybės dėl šios programos vartotojų daromų tiesioginių autorių ir gretutinių teisių pažeidimų taikymo.⁹⁸ Ši programa, kaip nagrinėtoji *Grokster*, priskirtina visiškai decentralizuoto tipo P2P sistemoms. Anksčiau darbe nagrinėta Elektroninės komercijos direktyva šiuo atveju nebuvo taikoma, kadangi *KaZaA* nebuvo traktuotas, kaip koks nors informacijos perdavimo tarpininkas – t.y. kompanija siūlė visiškai decentralizuoto tipo kompiuterinę programą, kurią vartotojai instaliavę savo kompiuteriuose patys inicijuodavo informacijos perdavimą (internetu ryšio pagalba). *KaZaA* niekaip techniškai negalėjo to kontroliuoti.

Amsterdamo apygardos teismas pripažino⁹⁹, kad *KaZaA* pažeidė autorių teises, suteikdama savo vartotojams galimybę siųsti muzikinius įrašus programos pagalba be teisių į šiuos įrašus turėtojų leidimo, ir nurodė *KaZaA* imtis tokių priemonių (kaip anksčiau nagrinėta tokie įpareigojimai yra iš esmės galimi), kurios užkirstų kelią

---

⁹⁷ Duomenys apie bylą anglų k. *BUMA & STEMRA v. KaZaA*. In *Electronic Frontier Foundation* [interaktyvus]. 2001-2002 [žiūrėta 2010-04-10]. Prieiga per internetą: <http://w2.eff.org/IP/P2P/BUMA_v_Kazaa>.

⁹⁸ *Cit. op. 39*, p. 475.

⁹⁹ Amsterdamo apygardos teismo 2001 m. lapkričio 29 d. sprendimas byloje Nr. KG 01/2264 OdC. Neoficialus vertimas. In *Electronic Frontier Foundation* [interaktyvus]. 2001 [žiūrėta 2010-04-10]. Prieiga per internetą: <http://w2.eff.org/IP/P2P/BUMA_v_Kazaa/20011112_kazaa_complaint.html>.

komunikacijai ir kūrinių kopijavimui, pažeidžiančiam autorių ir gretutinių teisių turėtojų teises.¹⁰⁰

Tačiau Amsterdamo apeliacinis teismas panaikino¹⁰¹ apygardos teismo sprendimą. Apeliacinis teismas savo sprendimą priėmė remdamasis olandų profesoriaus Ir. E. Huizer ekspertine išvada, kurioje buvo išnagrinėtas decentralizuotos P2P programos tinklo veikimo mechanizmas, galimo teisėto programos naudojimo būdai ir galimybės kontroliuoti pažeidėjų veiksmus nebuvimas. Teismas konstatavo, kad atsakomybė *KaZaA* netaikoma, nes ginčo objektu esanti programa nėra skirta išimtinai teisių pažeidimams daryti, o programos gamintojas negali būti įpareigojamas užkirsti kelią pažeidimams, nes dėl decentralizuoto programos modelio tam nėra techninių galimybių.¹⁰² Apeliaciniame procese nebuvo svarstomi faktai, kurie prieštarauja minėtai ekspertinei išvadai. Šis apeliacinio teismo sprendimas buvo patvirtintas ir Olandijos aukščiausiame teisme.¹⁰³ Tačiau šis sprendimas paliko taip ir nesvarstyta (neatsakyta) klausimą (kaltinimą), pateiktą ieškovų dar apygardos teisme – ar *KaZaA* galėtų būti pripažinta atsakinga, tiesiog remiantis tuo, kad apskritai teikė vartotojams tokią *file sharing* priemonę (įrangą), kuri padeda nelegaliam kūrinių kopijavimui ir platinimui.¹⁰⁴ Aukščiausiasis teismas savo sprendimą priėmė remdamasis tuo, kad tokia programa gali būti naudojama ne tik neteisėtai veiklai ir, skirtingai nuo JAV teismų sprendimo *Grokster* byloje (pažymėtina, tai, kad *KaZaA* programa buvo tokio paties veikimo principo kaip *Grokster*), nebuvo vertinamas pats programos gamintojo elgesys (t.y. kas buvo pagrindu dėl netiesioginės atsakomybės taikymo dėl neteisėtų paskatų *Grokster* byloje).

2.2.3.2. *Cybersky* byla (Vokietija)

Vokietijos teismuose 2005 – 2006 m. buvo nagrinėta *Cybersky*¹⁰⁵ byla, susijusi su P2P pagrindu veikiančios *Cybersky* duomenų apsikeitimo programos, kuri sudarė galimybę iš esmės realiu laiku vartotojams keisti vaizdo transliacijomis (angl. k. *streaming*), gamintojo netiesiogine atsakomybę. Iš esmės pati programa dar nebuvo platinama, tačiau reklamuojamos jos galimybės internete. Ši programa galėjo būti naudojama ir teisėtai, ir neteisėtai. Programoje nebuvo instaliuota speciali filtravimo sistema, todėl naudojant programą buvo galima keisti mokamų televizijos programų (angl. k. *pay-TV*)

¹⁰⁰ *Cit. op. 30*, p. 24.

¹⁰¹ Amsterdamo Apeliacinio teismo 2002 m. kovo 28 d. sprendimas byloje *BUMA & STEMRA v. KaZaA*. Neoficialus vertimas. In *Electronic Frontier Foundation* [interaktyvus]. 2002 [žiūrėta 2010-04-10]. Prieiga per internetą: <http://w2.eff.org/IP/P2P/BUMA_v_Kazaa/20020328_kazaa_appeal_judgment.html>.

¹⁰² *Cit. op. 39*, p. 476.

¹⁰³ *Cit. op. 30*, p. 25.

¹⁰⁴ *Cit. op. 34*, p. 163.

¹⁰⁵ *Cit. op. 35*, p. 813-815 / *Cit. op. 39*, p. 476-477.

transliacijų įrašais, kai tam tikrą mokesčių sumokėjęs ir transliaciją įsigijęs asmuo galėjo ne tik pats stebėti transliaciją, bet ir siūlyti ją stebėti kitiems programos vartotojams.

Hamburgo teismai byloje priėmė sprendimus, kuriais *Cybersky* programos gamintojams buvo taikyti teisių gynimo būdai už netiesioginius autorių ir gretutinių teisių pažeidimus.¹⁰⁶ Teismai savo sprendimus grindė tuo, kad programos gamintojas aktyviai skatino vartotojus ateityje naudojantis programa daryti autorių ir gretutinių teisių pažeidimus. T.y. buvo remiamasi gana aiškiais įrodymais, tokiais kaip programos gamintojo reklaminiai veiksmai, kurie aiškiai darė užuominas apie galimą programos naudojimą neteisėtais tikslais. Todėl, teismo nuomone, esant tokiomis aplinkybėmis programos gamintojui, norint išvengti atsakomybės, neužtenka imtis tiesiog išpėjimo vartotojams priemonės (kuri paminėta prie anksčiau darbe aptartos rūpestingumo pareigos internete ir jos įgyvendinimo galimybių), nes tai galima būtų interpretuoti jau kaip paslėptą skatinimą vartotojams naudotis programa neteisėtiems tikslams. Taip pat teismai nurodė, kad programos gamintojas turėjo (buvo atsakingas) imtis tokių priemonių, kad apribotų programos naudojimą neteisėtiems tikslams. T.y. įvesti specialias filtravimo sistemas.¹⁰⁷

Teismai uždraudė platinti programą, kol nebus imtasi reikalingų veiksmų, apsaugančių nuo neteisėto keitimosi mokamomis televizijos transliacijomis. Kadangi šiose bylose buvo taikyta ne civilinė atsakomybė, o tik neteisėtų veiksmų nutraukimas, paliktas neaiškumas – kaip teismai vertintų programos gamintojo ir platintojo žinojimą ar turėjimą žinoti apie konkrečius teisių pažeidimus. Tai pat ir tai, kad teismai *Cybersky* byloje taip ir nepasisakė, kaip Vokietijos autorių teisės požiūriu apskritai vertinamos P2P programų pagrindu veikiančios *file sharing* sistemos – tokių programų naudojimas ir gaminimas.¹⁰⁸

Taigi, kaip matyti iš teismų pozicijos šioje byloje – iš esmės buvo vertintas P2P programos gamintos elgesys – panašiai, kaip *Grokster* byloje programos gamintojo elgesį vertino JAV teismai. Ir nebuvo kreiptas dėmesys į tai, kad programą galima naudoti ir teisėtais tikslais ar į tai, ar programos techninės charakteristikos apskritai sudaro galimybę kontroliuoti programos vartotojų veiksmus.

2.2.3.3. *The Pirate Bay* byla (Švedija)

Šiuo metu viena iš naujausių ir sukėlusių didelį atgarsį pasaulyje bylų dėl P2P programos pagrindu veikiančių *file sharing* paslaugų teikėjų atsakomybės yra vadinamoji *The Pirate*

---

¹⁰⁶ *Cit. op.* 39, p. 477.

¹⁰⁷ *Cit. op.* 35, p. 814.

¹⁰⁸ *Cit. op.* 39, p. 477.

Bay byla, vykusi Švedijoje. Šioje byloje 2008 m. pradžioje keturiems asmenims¹⁰⁹, valdantiems interneto tinklalapį *The Pirate Bay* (www.thepiratebay.org), buvo pateikti baudžiamieji kaltinimai ir individualūs civiliniai reikalavimai dėl žalos atlyginimo, susiję su autorių ir gretutinių teisių pažeidimais, kuriuos vykdė *The Pirate Bay* tinklalapio vartotojai.¹¹⁰ Kaltinimus palaikė Švedijos valstybė ir intelektinės nuosavybės teisių konsorciumas, vadovaujamas Tarptautinės fonogramų industrijos federacijos (angl. k. *International Federation of the Phonographic Industry*; IFPI).¹¹¹

The Pirate Bay, kaip *file sharing* sistemos veikimas, buvo pagrįstas *BitTorrent* protokolu, priskiriamu trečiosios kartos P2P sistemoms. Kitaip tariant *The Pirate Bay* buvo interneto tinklalapis, kuris teikė savo vartotojams *file sharing* paslaugas, talpindamas vartotojų teikiamas nuorodas į specialus *torrent* failus, kuriuos kiti vartotojai galėjo atsisiųsti į savo kompiuterius, ir kartu veikė kaip *tracker*, atpažįstantis vartotojus, turinčius tam tikrą *torrent* failą, ir suvedantis su vartotojais, kurie turi tikrąjį failą (susietą su atitinkamu *torrent* failu).¹¹²

The Pirate Bay valdytojams buvo pateikti kaltinimai dėl netiesioginės atsakomybės pagal Švedijos baudžiamąjį įstatymą dėl nusikaltimo – rėmimo ir kurstymo pažeisti autorių ir gretutines teises bendrininkaujant, teigiant kad šie asmenys bendrininkavo vienas su kitu ir trečiosiomis šalimis ir buvo atsakingi už *The Pirate Bay* veiklą, kuria buvo teikiamos *file sharing* paslaugos, remiančios padarymą viešai prieinamais įvairius autorių ir gretutinių teisių objektus (garso įrašus, filmus, kompiuterių programas) be minėtų teisių turėtojų leidimo.¹¹³ Taigi šioje byloje už buvo taikomas bendrininkavimo institutas, įtvirtintas baudžiamojoje teisėje.

The Pirate Bay valdytojai iš pradžių taip pat buvo kaltinami ir dėl prisidėjimo atgaminant nelegalias autorių teisių ir gretutinių teisių objektų kopijas, tačiau bylos eigoje šie kaltinimai dėl įrodymų trūkumo buvo atmesti.¹¹⁴

14 nukentėjusių kompanijų (6 Švedijos įrašų kompanijos, 2 Šiaurės šalių filmų kompanijos ir 6 Amerikos filmų kompanijos) taip pateikė individualius civilinius reikalavimus sumokėti kompensaciją už kūriniių ir teisių neleistiną naudojimą bei

---

¹⁰⁹ Stokholmo apygardos teismo (Stockholm District Court) 2009 m. balandžio 17 d. sprendimas byloje Nr. B 13301-06. Sprendimo tekstas angl. k. [diskas], p. 1-12.

¹¹⁰ *Ibidem*, p. 14-17.

¹¹¹ Žr. informaciją apie bylą: *The Pirate Bay trial*. In *Wikipedia.org* [interaktyvus]. 2009 [žiūrėta 2010-04-15]. Prieiga per internetą: <http://en.wikipedia.org/wiki/The_Pirate_Bay_trial>.

¹¹² *Cit. op. 109*, p. 14-15.

¹¹³ *Ibidem*, p. 15.

¹¹⁴ *Ibidem*.

kompensaciją už patirtus nuostolius dėl kaltinamųjų veiklos. Šie reikalavimai buvo prijungti prie baudžiamosios bylos.¹¹⁵

Apibendrinant – vyko teismo procesas (Stokholmo apygardos teisme) dėl baudžiamosios atsakomybės taikymo asmenims, kurie kompiuteriniais tinklais teikė *file sharing* paslaugas – už bendrininkavimą remiant ir kurstant autorių ir gretutinių teisių pažeidimų darymą, ir taip pat – dėl prievolės sumokėti kompensaciją nukentėjusiems asmenims už autorių ir gretutinių teisių pažeidimus.

Teisme buvo įrodyta, kad tam tikru laikotarpiu (dėl kurio pateikti kaltinimai) buvo vykdomi autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimai – pirminis (pagrindinis) nusikaltimas (angl. k. *the principal offence*), už kurį taikomos baudžiamosios sankcijos (pagal Švedijos autorių teisių įstatymo (angl. k. *Copyright act*) 53 str. asmeniui, kuris imasi priemonių, sukeliančių autorių ir gretutinių teisių pažeidimus, gali būti taikomos sankcijos – bauda arba ne ilgesnė kaip 2 metų laisvės atėmimo bausmė, jeigu pažeidimas buvo padarytas tyčia ar dėl didelio nerūpestingumo¹¹⁶). Be nustatymo, kad buvo įvykdytas pirminis nusikaltimas negalėtų būti taikoma ir atsakomybė už šio nusikaltimo rėmimą ir kurstymą. Teismo teigimu tas faktas, kad pagrindinio nusikaltimo vykdytojai negali būti nubausti, nereiškia, kad negali būti taikoma atsakomybė kitiems asmenims už bendrininkavimą darant nusikaltimą. Užtenka to fakto, kad pagrindinis nusikaltimas buvo objektyviai įvykdytas. Pagrindiniu nusikaltimu buvo laikomas autorių teisių ir gretutinių teisių objektų padarymas viešai prieinamais, kurį įvykdė *The Pirate Bay* tinklalapio vartotojai – nesudarančių uždaros grupės nenustatytas skaičius asmenų.¹¹⁷ T.y. pagrindinio nusikaltimo vykdytojų šioje byloje nebuvo įmanoma nustatyti, nes tai galėjo būti daugybė interneto ir *The Pirate Bay* paslaugų vartotojų visame pasaulyje (pažymėtina, kad *The Pirate Bay* tituluojamas kaip vienas didžiausių pasaulyje *BitTorrent* protokolo pagrindu veikiančiu *tracker*, patenkantis į 100 populiariausių pasaulio tinklalapių¹¹⁸), kurių asmenybių tiesiog fiziškai nebuvo įmanoma nustatyti, tačiau buvo remtasi tuo, kad buvo nustatyta, jog *The Pirate Bay* tinklalapio pagalba šio neapibrėžto asmenų rato veiksmis autorių ir gretutinių teisių objektai buvo neteisėtai padaryti viešai prieinami – vadinasi nusikaltimas objektyviai įvykdytas.

---

¹¹⁵ *Ibidem*.

¹¹⁶ *Ibidem*, p. 48.

¹¹⁷ *Ibidem*, p. 52-53.

¹¹⁸ About The Pirate Bay (thepiratebay.org): Worlds largest Bittorrent tracker. In *Alexa: The Web Information Company* [interaktyvus]. [žiūrėta 2010-04-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.alex.com/siteinfo/thepiratebay.org>>.

Nustatant pagrindinio nusikaltimo įvykdymo faktą teismas rėmėsi tuo¹¹⁹: a) kad buvo nustatyta, jog *The Pirate Bay* tinklalapio pagalba padaryti viešai prieinami kūriniai (muzikos įrašai, filmai, kompiuterinės programos) buvo saugomi autorių teisių ir gretutinių teisių objektai pagal Švedijos autorių teisių įstatymą; b) nustatyti aiškūs teisių į šiuos objektus turėtojai (nukentėjusios kompanijos); c) kad teisė „padaryti kūrinį viešai prieinamu“ yra išimtinė ir Švedijos autorių teisių įstatymo ginama autorių ir gretutinių teisių turėtojų teisė d) kad tinklalapio *The Pirate Bay* pagalba minėti kūriniai buvo padaryti viešai prieinami (kompiuterių tinklais ir specialios P2P programos pagalba) tuo laiko periodu dėl kurio yra pateikti kaltinimai; e) kad šiems nustatytiems autorių ir gretutinių teisių pažeidimams galima taikyti Švedijos teisę¹²⁰ ir kad pagal Švedijos teisę tokia veikla yra baudžiama (t.y., kad galima taikyti Švedijos baudžiamąjį kodeksą; angl. k. – *Penal Code*).

Nustačius pagrindinio nusikaltimo įvykdymo faktą, teismas palaikė ir kaltinimus *The Pirate Bay* valdantiems asmenims dėl pagrindinio nusikaltimo rėmimo ir kurstymo bendrininkaujant, remdamasis tuo, kad¹²¹: a) buvo įrodyta, jog kaltinamieji veikė kartu ir buvo atsakingi už *The Pirate Bay* organizavimą, administravimą, programavimą, finansavimą ir kitas operacijas – t.y. užėmė tokias pozicijas, iš kurių galima spręsti, kad jie galėjo atsakyti už tai, kokia veikla buvo vykdoma *The Pirate Bay*, taigi gali būti laikomi atsakingais už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus, įvykdytus *The Pirate Bay* vartotojų; apie bendrą atsakomybę ir bendrą veiklą buvo spręsta iš kaltinamųjų veiklos, ryšių su *The Pirate Bay*, susirašinėjimų istorijos, kontaktų ir t.t. b) buvo įrodyta, kad kaltinamieji veikė tyčia – teismas nustatė, kad kaltinamųjų su *The Pirate Bay* susijusi veikla buvo tikslingai nukreipta padėti vykdyti autorių teisių pažeidimus; tokie kaltinamųjų tikslai (ketinimai) buvo nustatyti iš faktų, kad apie *The Pirate Bay* vartotojų vykdomus autorių ir gretutinių teisių pažeidimus kaltinamieji žinojo (spręsta iš autorių ir gretutinių teisių turėtojų išpėjamų laiškų, taip pat iš kaltinamųjų kitos korespondencijos, susirašinėjimo elektroniniu paštu ir kt.), tačiau nieko nedarė, kad išvengtų minėtų pažeidimų vykdymo, taigi, teismo nuomone – kaltinamieji veikė su tikslu paremti ir kurstyti autorių ir gretutinių teisių pažeidimus.

---

¹¹⁹ *Cit. op. 109*, p. 52-61.

¹²⁰ Pagal Švedijos baudžiamojo kodekso 4 str., nusikaltimai yra laikomi įvykdyti toje vietoje, kur nusikalstama veika buvo pradėta arba, kur buvo užbaigta. Todėl teismo teigimu visi pagrindiniai nusižengimai, net ir tie, kuriuos padarė *The Pirate Bay* vartotojai esantys ne Švedijoje, laikomi įvykdyti Švedijoje. Tokia išvada patvirtina ir tas faktas, kad *The Pirate Bay* aptarnaujančių serverių ir kompiuterių buvimo vieta nustatyta Švedijoje. *Cit. op. 109*, p. 61.

¹²¹ *Cit. op.*, p. 62-69.

Teismas taip pat nagrinėjo klausimą ar galima kaltinamiesiems netaikyti atsakomybės už padarytus pažeidimus, kaip tam tikrų informacinių paslaugų teikėjams pagal Švedijos elektroninės komercijos įstatymą (angl. k. *Electronic Commerce Act*), kurio nuostatos iš esmės atitinka anksčiau darbe minėtos ES Elektroninės komercijos direktyvos nuostatas. Buvo nustatyta, kad *The Pirate Bay* galima taikyti Elektroninės komercijos įstatymą, kadangi *The Pirate Bay* veikė, kaip tam tikros rūšies informacijos perdavimo tarpininkas. *The The Pirate Bay*, kaip tam tikrų *file sharing* paslaugų teikėjas buvo identifikuotas, kaip tarpininkas, teikiantis *hosting* paslaugas (remiantis tuo, kad *The Pirate Bay file sharing* sistema buvo grindžiama galimybe vartotojams įkelti ir saugoti *torrent* failus, naudojantis tinklalapio suteikiamomis priemonėmis). Remiantis Švedijos Elektroninės komercijos įstatymo 18 str., paslaugų teikėjas, kuris teikia *hosting* paslaugas, nėra atsakingas už žalą, jeigu jis nežinojo apie neteisėtą informaciją ir veiksmus, arba nežinojo apie faktus ar aplinkybes, kurie rodo, kad neteisėta informacija ar veiksmai egzistuoja, arba jeigu stengėsi išvengti tolesnio tokios informacijos skleidimo iškart, kai tik apie tai sužinojo. Kadangi byloje buvo įrodyta, kad kaltinamieji, žinojo apie *The Pirate Bay* vartotojų vykdomus autorių ir gretutinių teisių pažeidimus (t.y. kūrinii padarymą viešai prieinamais) ir nesiėmė jokių veiksmų to išvengti, teismas konstatavo, kad išimtis dėl atsakomybės taikymo, pagal minėtą Švedijos Elektroninės komercijos įstatymo 18 straipsnį netaikoma. Minėto įstatymo 19 str. yra taikomas dėl baudžiamosios atsakomybės visoms informacinės visuomenės paslaugų teikėjams – pagal šį straipsnį paslaugų teikėjas yra atsakingas už nusikaltimą, susijusį su informacijos turiniu, tikrai jeigu nusižengimas buvo padarytas tyčia. Teismas anksčiau buvo konstatavęs, kad visi kaltinamieji žinojo apie tai, kad buvo daromi autorių ir gretutinių teisių pažeidimai, tačiau nesėmė jokių priemonių pažeidimams sustabdyti, t.y. sąmoningai pasirinko ignoruoti tą faktą, kad yra daromi pažeidimai. Toks kaltinamųjų elgesys teismo traktuotas, kaip tyčinis nusikalstamas elgesys, todėl minėtas straipsnis, atleidžiantis kaltinamuosius nuo baudžiamosios atsakomybės, ir gi nebuvo taikomas.¹²²

Taigi teismas šioje byloje konstatavo, kad kaltinamieji *The Pirate Bay* valdytojai yra kalti dėl rėmimo ir kurstymo daryti autorių ir gretutinių teisių pažeidimus, kas pagal Švedijos įstatymus (Švedijos autorių teisių įstatymo 53 str.) gali būti laikoma nusikaltimu, už kurį gresia laisvės atėmimo bausmė. Kadangi kaltinamiesiems, kaip tam tikriems informacinės visuomenės paslaugų teikėjams, dėl įrodytų aplinkybių negalima buvo taikyti atsakomybės taikymo išimčių pagal Švedijos Elektroninės komercijos įstatymo nuostatas, teismas, atsižvelgdamas į visas aplinkybes, šalyje susiklosčiusią praktiką ir

---

¹²² *Ibidem*, p. 73-76.

bausmių skyrimo nuostatas pagal Švedijos baudžiamąjį kodeksą, visiems kaltinamiesiems paskyrė po 1 metų laisvės atėmimo bausmę.¹²³

Nukentėjusios kompanijos taip pat buvo pareiškę individualius civilinius reikalavimus dėl kompensacijų, kurie buvo prijungti prie bylos. Teismas, atsižvelgdamas į Švedijos Autorių teisių įstatymo nuostatas bei civilinės teisės principus, susiklosčiusias aplinkybes, nukentėjusių šalių prašomų kompensacijų apskaičiavimo būdus ir pagrįstumą, kaltinamiesiems nurodė sumokėti tam tikro, teismo nuomone pagrįsto, dydžio kompensacijas už: a) autorių ir gretutinių teisių objektų panaudojimą; b) už žalą, kuri atsirado dėl neteisėto autorių teisių objektų panaudojimo (sumažėję pardavimai, pelnai ir kt.).¹²⁴

2.2.4. Netiesioginės atsakomybės taikymas P2P programų gamintojams (*file sharing* paslaugų teikėjams) Lietuvoje

Kalbant apie Lietuvos situaciją dėl vykdomų autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimų internete, o būtent panaudojant P2P programas, galima teigti, kad tokia netiesioginės atsakomybės taikymo praktika dar nėra susiformavusi. Kolkas Lietuvoje daugiau yra vykdomos neteisminės procedūros, skirtos uždrausti, sustabdyti vykdomus autorių teisių pažeidimus internete, kai interneto erdvėje įvairių *file sharing* sistemų pagalba neteisėtai naudojami autorių ir gretutinių teisių objektai.

Štai Lietuvos Antipiratinės veiklos asociacija (toliau – LANVA)¹²⁵ skelbia, kad 2007 m. LANVA ir policijos pareigūnų pastangomis uždarė 3 stambius bylų apsikeitimo (FTP) serverius ir 25 kitas interneto svetaines, kuriose platintos neteisėtos muzikos, filmų ir kompiuterinių žaidimų kopijos. Taip pat siekiant sustabdyti vykdomus autorių ir gretutinių teisių pažeidimus internete, LANVA teigimu, pradėta bendradarbiauti su didžiaisiais interneto paslaugų teikėjais ir kai kuriais didžiaisiais kabelinių tinklų operatoriais. Su kai kuriais iš interneto paslaugų tiekėjų susitarta, kad LANVA specialistai prižiūrės jų serveriuose vartotojų savarankiškai talpinamą audiovizualinį turinį ir, nustačius, kad tai nelegali produkcija, padės ją šalinti.¹²⁶ Per 2008 m. taip pat buvo uždaryta nemažai Lietuvoje veikusių ir talpinusių autorių ir gretutinių teisių objektų

¹²³ *Ibidem*, p. 78-81.

¹²⁴ *Ibidem*, p. 85-103.

¹²⁵ Siekiant apginti savo autorių ir gretutines teises, šviesti visuomenę bei kovoti prieš šių teisių pažeidimus Lietuvos autorių teisių turėtojai ir gamintojai 2006 m. lapkričio mėn. 27 d. įkūrė Lietuvos Antipiratinės veiklos asociaciją LANVA. Apie LANVA. Iš *Lanva.org* [interkatyvus]. 2007 [žiūrėta 2010-04-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.lanva.org>>.

¹²⁶ Alfa.lt. Pernai uždaryti trys "piratų" pamėgti FTP serveriai ir 25 interneto svetainės. Iš *Lanva.org* [interkatyvus]. 2008-01-29 [žiūrėta 2010-04-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.lanva.org/publikacijos/putppfsi2is.html>>.

neteisėtas kopijas FTP ir P2P serverių: „B4net“, „Splus“, „Alfanet“, „Worldnova“, ir kt., taip pat – didžiausias Lietuvoje P2P bylų keitimosi tinklas – DC Hub‘as dc.meganet.lt, kuriame buvo padaryta viešai interneto vartotojams prieinama apie 100 terabaitų kūrinių kopijų.¹²⁷

Taigi, kaip galima spręsti iš susiklosčiusios praktikos Lietuvoje – norint išvengti bylinėjimųsi teismuose, vykdomas tam tikras tarpininkų (įvairaus tipo *file sharing* paslaugų teikėjų) ir autorių bei gretutinių teisių turėtojų atstovaujančių organizacijų bendradarbiavimas – tarpininkams taikoma anksčiau šiame darbe aptarta *notice and takedown* taisyklė, pagal taip pat paminėtą Lietuvoje šią procedūrą reglamentuojantį Vyriausybės nutarimą. Nors pažymėtina, kad ši procedūra Lietuvoje yra gana sudėtinga, t.y. įtvirtintas „tarpininko-tyrėjo principas“¹²⁸ – reiškiantis, kad tarpininkas, gavęs iš intelektinės nuosavybės teisių subjekto (pavyzdžiui LANVA) pranešimą apie manomai neteisėtą informaciją, iš karto negali imtis veiksmų panaikinti nurodytą informaciją ar prieigą prie jos, o turi inicijuoti tam tikrą tyrimą, ar pranešime nurodoma informacija pagrįstai nurodoma, kaip neteisėta. Tačiau toks pakankamai greitas minėtų daugelio FTP ir P2P serverių Lietuvoje uždarymas per 2007-2008 m. leidžia tiesiog spręsti apie gerą tarpininkų ir autorių bei gretutinių teisių turėtojų atstovaujančių organizacijų bendradarbiavimą.

Teigiama, kad itin svarbus momentas kovojant su autorių ir gretutinių teisių pažeidimais internete buvo LANVA pradėjus bendradarbiauti su Informacinės visuomenės plėtros komitetu (IVPK prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės). Informacinių paslaugų teikėjai (ypač Interneto paslaugų tiekėjai – IPT) yra nuolat supažindinami su įstatymine baze, Vyriausybės nutarimais, o radus pažeidimų, teikėjams siunčiami pranešimai, kad neteisėtas turinys būtų pašalintas iš svetainių arba būtų uždrausta prieiga prie šios informacijos. Teigiama, kad bendradarbiaujant su IVPK, atsirado griežtesnė IPT priežiūra, dabar net ir didžiausi šalies interneto paslaugų tiekėjai supranta problemos aktualumą ir reaguoja neatidėliodami.¹²⁹

Kalbant apie teisminę praktiką dėl netiesioginės atsakomybės taikymo *file sharing* paslaugų teikėjams (P2P programų gamintojams), pažymėtina, kad tokios susiformavusios praktikos kolkas nėra. Tačiau 2009 m. pabaigoje LANVA ėmėsi

---

¹²⁷ ATN.lt. Uždarytas vienas didžiausių piratinių P2P tinklų Lietuvoje. Iš *ATN.lt* [interaktyvus]. 2008-10-14 [žiūrėta 2010-04-15]. Prieiga per internetą: <<http://az.atn.lt/straipsnis/6323/uzdarytas-vienas-didziausiu-piratiniu-p2p-tinklu-lietuvoje>>.

¹²⁸ *Cit. op.* 39, p. 468.

¹²⁹ *Cit. op.* 126.

veiksmų¹³⁰ prieš vieną didžiausių Lietuvoje *file sharing* paslaugas teikiančių tinklalapių *Linkomanija* (www.linkomanija.net), veikiančio *BitTorrent* protokolo pagrindu.

Kaip jau minėta, Lietuvoje, nustačius, kad P2P paslaugų teikėjas yra netiesiogiai atsakingas už jo teikiamų paslaugų vartotojų tiesiogiai daromus autorių ir gretutinių teisių pažeidimus, galima būtų taikyti solidariją civilinę atsakomybę pagal Civilinio kodekso (CK) nuostatas ir susiklosčiusią teismų praktiką dėl civilinės solidariosios atsakomybės taikymo (pavyzdžiui pagal CK 6.279 str. 4 d., jeigu nustatyta, kad tarpininkai netiesiogiai prisidėjo prie autorių ir gretutinių teisių pažeidimų, t.y. nebendradarbiavo su pažeidėjais, tačiau savo veiksmais netiesiogiai „padėjo“ pažeidėjų veiksams), reikalaujant atlyginti tiesioginiais vartotojų veiksmais padarytą žalą.

2.2.5. Netiesioginės atsakomybės taikymo P2P programų gamintojams (*file sharing* paslaugų teikėjams) ES apibendrinimas

Apibendrinant netiesioginės atsakomybės taikymo P2P programų gamintojams (*file sharing* paslaugų teikėjams) aspektus ES, pažymėtina, kad ES šalyse netiesioginės atsakomybės taikymas tokiems subjektams pirmiausia gali būti svarstomas, remiantis tuo, kad tam tikri P2P programų gamintojai (*file sharing* paslaugų teikėjai) dėl savo technologinių veikimo modelių gali būti traktuojami, kaip tam tikri informacinės visuomenės paslaugų teikėjai (arba informacijos perdavimo tarpininkai), remiantis Elektroninės komercijos direktyvos nuostatomis. Tokiu atveju – svarstylini klausimai dėl specialių atsakomybės šiems subjektams netaikymo išimčių. O nustačius, kad subjekto veiksmai tokių atsakomybės netaikymo išimčių netenkina, taikytina atsakomybė, remiantis bendromis nacionalinėmis civilinės ar baudžiamosios teisės nuostatomis, reglamentuojančiomis netiesioginės atsakomybės taikymą. Toks variantas tinkamas minėtų *BitTorrent* protokolo pagrindu veikiančių *file sharing* paslaugų teikėjams (*The Pirate Bay* byla Švedijoje). Tuo tarpu visiškai decentralizuotų P2P programų atveju, kai šių programų gamintojų negalima priskirti kokiems nors informacijos perdavimo tarpininkams, o greičiau jau tiesiog tam tikros įrangos ar prietaisų gamintojams ir platintojams, atsakomybės taikymo klausimai galėtų būti sprendžiami tiesiog iškart remiantis bendromis nacionalinėmis civilinės ar baudžiamosios teisės nuostatomis, reglamentuojančiomis netiesioginės atsakomybės taikymą: pirmiausia vertinant tokių

---

¹³⁰ Alfa.lt redakcija. „Microsoft“ iš linkomanija.net savininko reikalauja 130 tūkst. Lt. Iš *Alfa.lt* [interaktyvus]. 2010-01-27 [žiūrėta 2010-01-30]. Prieiga per internetą: <http://www.alfa.lt/straipsnis/10311874/?Microsoft.is.linkomanija.net.reikalauja.130.tukst..Lt=2010-01-27_20-26>.

programos gamintojų elgesį (*Cybersky* byla Vokietijoje) ir taip pat atsižvelgiant į tą faktą, kad dėl techninių charakteristikų tokių programų gamintojai negali kontroliuoti programų vartotojų vykdomų teisės pažeidimų bei į tai, kad tokios programos gali būti naudojamos ir teisėtiems tikslams (*KaZaA* byla Olandijoje).

Taip pat valstybės narės, remiantis Informacinės visuomenės bei Elektroninės komercijos direktyvų nuostatomis turi galimybę taikyti tam tikrus draudimus (įpareigojimus) P2P programų gamintojams (*file sharing* paslaugų teikėjams), kas veda prie tam tikro įpareigojimo minėtiems subjektams ateityje privalomai (norint išvengti atsakomybės taikymo ir paslaugų uždraudimų) modifikuoti savo siūlomas programas, taip, kad būtų įgyvendinta vartotojų veiksmų priežiūros ir kontrolės galimybė (ką taip pat suponuoja ir apskritai bendro rūpestingumo elektroninėje erdvėje pareiga).

3 DALIS: P2P PROGRAMŲ (*FILE SHARING* PASLAUGŲ) VARTOTOJŲ TIESIOGINĖS ATSAKOMYBĖS ASPEKTAI AUTORIŲ TEISĖJE

Iš esmės svarbiausia sąlyga norint taikyti netiesioginę atsakomybę P2P programų gamintojams (*file sharing* paslaugų teikėjams) yra tiesioginio teisės pažeidimo buvimas, kitaip tariant – norint taikyti netiesioginę atsakomybę, būtina konstatuoti, kad P2P programų (*file sharing* paslaugų) vartotojų veiksmai tiesiogiai pažeidžia autorių ir gretutinių teisių turėtojų išimtinę teisę.

Atsiradus internetui ir kitoms tiesioginėms (angl. k. *online*) paslaugoms, iškilo klausimų, ar tradicinis autorių teisių apsaugos reglamentavimas yra pritaikomas ir tiesioginiams (interaktyviems) veiksams elektroninėje erdvėje. Juk tokioje erdvėje autorių teisių objektų kopijos yra saugomos, perduodamos ir naudojamos elektroninių ryšių tinklų pagalba, kartais tai apima tik tam tikrus laikinus veiksmus. Taigi – ar galėtų tradicinės autorių teisės koncepcijos, susijusios su atgaminimu ir platinimu (tradiciškai materialinių kopijų atgaminimui ir platinimui), būti pritaikomos ir kalbant apie kompiuterius ir informacijos perdavimą kompiuteriniais tinklais?¹³¹

Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (toliau – PINO) autorių teisių bei atlikimų ir fonogramų sutartis, taip pat Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos (toliau – Berno konvencija), kurias yra ratifikavus ir Lietuva¹³², į anksčiau iškeltus klausimus „atsako“ teigiamai.¹³³ Informacijos išsaugojimas skaitmeninėje formoje apima išimtinę atgaminimo teisę bei tokiai teisei taikomas išimtis¹³⁴. Taip pat autorių teisės normos apima ne tik kompiuteriniais tinklais vykdomą informacijos perdavimą, bet ir patį autorių ir gretutinių teisių objekto padarymą viešai prieinamu kompiuteriniais tinklais (t.y. internete)¹³⁵.

Taigi kalbant apie informacijos perdavimą kompiuteriniais tinklais, taip pat apie P2P programų gamintojų (*file sharing* paslaugų teikėjų) siūlomų technologijų (sistemų) tiesioginį naudojimą, pirmiausia kalbame apie tiesioginius vartotojų veiksmus, apimančius

---

¹³¹ *Cit. op. 30*, p. 20.

¹³² Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos autorių teisių sutartis. Valstybės Žinios, 2001, Nr. 32-1060 / Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos atlikimų ir fonogramų sutartis. Valstybės Žinios, 2000, Nr. 95-2970 / Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos. Valstybės Žinios, 1995, 40-988.

¹³³ *Cit. op. 30*, p. 20.

¹³⁴ PINO autorių teisių sutarties suderintas 1 str. 4 d. paaiškinimas: Berno konvencijos 9 str. apibrėžta atgaminimo teisė ir pagal tą straipsnį leidžiamos išimties pilnai taikomos skaitmeninei aplinkai, ypač kūrinių skaitmenine forma naudojimui. Saugomo kūrinio skaitmenine forma laikymas elektroninėse laikmenose yra suprantamas kaip atgaminimas pagal Berno konvencijos 9 str. Taip pat PINO atlikimų ir fonogramų sutarties suderintų 7, 11 ir 16 str. paaiškinimai.

¹³⁵ PINO autorių teisių sutarties 8 str. ir PINO atlikimų ir fonogramų sutarties 10, 14 str.

skaitmeninių autorių teisių objektų kopijų atgaminimą bei tokių objektų padarymą viešai prieinamais internete.

Įvairių šalių praktika rodo¹³⁶, kad vartotojai, be autorių ir gretutinių teisių turėtojų leidimo skaitmeninių būdu atgaminantys autorių ir gretutinių teisių objektų kopijas bei įvairiais būdais padarydami jas viešai prieinamais internete, vykdo tiesioginius autorių ir gretutinių teisių pažeidimus pagal galiojančias autorių ir gretutinių teisių apsaugos įstatymų nuostatas. Už tokius tiesioginius vartotojų vykdomus autorių ir gretutinių teisių pažeidimus, priklausomai nuo galiojančių įvairių šalių nacionalinių teisės aktų, reglamentuojančių autorių ir gretutinių teisių apsaugą, bei kitų susijusių teisės aktų nuostatų, gali būti taikoma civilinė, administracinė ar baudžiamoji atsakomybė.

Toliau darbe bus nagrinėjama JAV ir ES teisinės pozicijos dėl neteisėtų vartotojų veiksmų neteisėtai atgaminant ir (ar) padarant kūrinis ar kitus objektus viešai prieinamais internete, ir ar galima taikyti tam tikras atsakomybės netaikymo išimtis atsižvelgiant į kai kuriuos leidžiamus išimtinių autorių ir gretutinių teisių apribojimus.

3.1. Atgaminimo teisės ir kūrinio padarymo viešai prieinamu teisės pažeidimai

Iš vienos pusės *file sharing* veiksmai apima kūrinio atgaminimą galutiniame procese (t.y. galutiniame proceso etape yra atgaminama skaitmeninė kūrinio kopija), tačiau itin svarbi ir neatsiejama tokio proceso dalis yra veiksmai, kuriais siunčiamas kūrinys yra padaromas viešai prieinamu. Pripažinti kūrinio padarymą viešai prieinamu (tai buvo įgyvendinta anksčiau minėtomis PINO autorių teisių bei atlikimų ir fonogramų sutarčių nuostatomis), kaip išimtinę autorių (ir gretutinių teisių turėtojų) teisę buvo svarbu, norint apsaugoti autorių ir gretutines teises elektroninėje aplinkoje (internetu). Tokia teisė užtikrina autorių ir gretutinių teisių turėtojų teisę leisti ar uždrausti savo kūrinių perdavimą (siuntimą) interneto pagalba, įskaitant ir kūrinių perdavimą P2P tinklais.¹³⁷

---

¹³⁶ Remiantis IFPI 2005 m. lapkričio pranešimais - JAV, Prancūzijos, Vokietijos, Italijos, Švedijos, Jungtinės Karalystės ir kitų pasaulio šalių teisėsaugos institucijos ėmėsi aktyvių veiksmų prieš tiesioginius autorių ir gretutinių teisių pažeidimus vykdamas *file sharing* veiklą internete. IFPI. Breakdown of legal cases against illegal file-sharing. In *IFPI* [interaktyvus]. 2005-11-15 [žiūrėta 2010-10-17]. Prieiga per internetą: <http://www.ifpi.org/content/section_news/20051115h.html> / IFPI. Polish music industry continues legal actions against illegal file-sharing. In *IFPI* [interaktyvus]. 2007-04-20 [žiūrėta 2010-10-17]. Prieiga per internetą: <http://www.ifpi.org/content/section_news/20070420.html>.

¹³⁷ *Cit. op. 30*, p. 45.

Kūrinio padarymo viešai prieinamu teisė apima kūrinio padarymą viešai prieinamu tokiu būdu, kad visuomenės nariai gali pasiekti kūrinį iš individualiai pasirinktos vietos savo pasirinktu laiku.¹³⁸

P2P sistemų veikimo atveju, vykstant *file sharing* procesui, vieni šių sistemų vartotojai padaro prieinamas savo siūlomas kūrinių rinkmenas (failus) kitiems sistemos vartotojams, ir šiems pateikus užsakymą parsisiuntimui, norima rinkmena tiesiogiai perduodama ją užsakiusiam vartotojui. Tokios sistemos vartotojai paprastai nėra susiję asmeniniais ryšiais, todėl jie laikomi neapibrėžta visuomenės narių grupe – kas atitinka „viešumo“ sąvoką. Taigi asmuo, siūlantis *file sharing* sistemoje rinkmenas ir leidžiantis jas perduoti kitiems (tas rinkmenas užsakiusiems) vartotojams, padaro kūrinius viešai prieinamus.¹³⁹

Ši išimtinė teisė padaryti kūrinį viešai prieinamu yra gana nauja. Šios teisės nustatymui neabejotinos įtakos turėjo naujų skaitmeninių technologijų ir elektroninių ryšių (tinklų) plėtra. Iš pradžių buvo svarstoma dėl kūrinio padarymo viešai prieinamu kompiuteriniais tinklais atitikimo „platinimo“ (angl. k. *distribution*) arba „perdavimo visuomenei“ (angl. k. *communication to the public*) teisėms, nors dėl išskirtinės skaitmeninės informacijos perdavimo prigimties nei „platinimo“, nei „perdavimo visuomenei“ sąvokos nebuvo vertinamos kaip visiškai tinkamos.¹⁴⁰ Tačiau siekiant suderinti PINO valstybių narių įstatymų nuostatas, susijusias su kūrinių tiesioginiu naudojimu elektroninių ryšių ir tinklų pagalba (t.y. internete), kūrinio padarymas viešai prieinamu buvo įvardintas kaip vienas iš kūrinio perdavimo visuomenei būdų.¹⁴¹ Šią išimtinę teisę įgyvendina minėti PINO autorių teisių sutarties 8 str. ir PINO atlikimų ir fonogramų sutarties 10, 14 str. Dauguma šalių pasirinko pakeisti savo egzistuojančias autorių ir gretutinių teisių apsaugos normas, į atitinkamus įstatymus įtraukdami ir kūrinio padarymo viešai prieinamu teisę (pavyzdžiui pridėdami ją prie viešo paskelbimo teisės, kaip tai padarė Lietuva, atitinkamai pakeisdama ATGTĮ 15, 53, 54, 56, 57 str.), idant užtikrinti, kad autorių ir gretutinių teisių apsauga apimtų ir kūrinių perdavimus elektroniniu būdu (internetu).¹⁴²

Pažymėtina, kad JAV teisėje, skirtingai nuo daugelio ES šalių bei PINO narių, „platinimo“ sąvoka apima ir kūrinio padarymą viešai prieinamu – t.y. JAV buvo pasirinkta „platinimo“ (*distribution*) sąvoką aiškinti plečiamai, apimant ir „kūrinio padarymo viešai prieinamu“ sąvoką, kaip tai apibrėžė minėtos PINO sutartys. Buvo

¹³⁸ *Cit. op. 30*, p. 46.

¹³⁹ MIZARAS, V., *Autorių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2008, I t., p. 470.

¹⁴⁰ *Cit. op. 30*, p. 46.

¹⁴¹ *Cit. op. 139*, p. 461.

¹⁴² *Cit. op. 30*, p. 46-47.

pasirinkta pozicija, kad į JAV *Copyright* įstatymo 106 str.¹⁴³ nebūtina įterpti jokių papildomų teisių, nes minėto įstatymo 106 str. 3 dalyje nustatyta platinimo teisė apima ir kūrinio padarymą viešai prieinamu, kaip tai nustatyta PINO autorių teisės sutarties 8 str.¹⁴⁴ Taigi JAV teismų praktikoje, susijusioje su autorių ir gretutinių teisių tiesioginiais pažeidimais internete (taip pat ir P2P *file sharing* sistemose), paprastai sprendimai priimami dėl kūrinio platinimo teisės pažeidimo. Nors pažymėtina, kad tokia situacija kelia nemažai neaiškumų ir dažnai gynyboje naudojama, kaip pažeidėjo kaltę neigiantis argumentas.

Vertinant atgaminimo teisės¹⁴⁵ požiūriu interneto vartotojų veiksmus, vykstant *file sharing* procesui, galima teigti, kad vartotojo veiksmai, kuriais jis išsikviečia ir perkelia atsiųstą rinkmeną į savo kompiuterį, kvalifikuotini kaip atgaminimas. Vartotojo kompiuterio specialioje direktorijoje (aplanke) paliekama vietos būtent atsisiųsto kūrinio kopijos išsaugojimui.¹⁴⁶

Kalbant apie kūrinio atgaminimą ar padarymą viešai prieinamu pažymėtina tai, kad visų pirma interneto paslaugų teikėjo veiksmai *file sharing* atveju tėra tik bendras paslaugų teikimas – jis kūrinio atgaminimo (ar padarymo viešai prieinamu) veiksmų neatlieka, o tik sudaro techninę galimybę vartotojams atgaminti, tačiau pats savo veiksmis nedaro kopijų (nebent tik laikinas, kiek to reikia informacijos perdavimo nenutrūkstamam procesui vykdyti) ir nepadaro kūrinio viešai prieinamu. Tas pats pasakytina ir apie P2P programų gamintojus (*file sharing* paslaugų teikėjus) – šie subjektai iš esmės savo vartotojams siūlomomis programomis tik sudaro techninę galimybę (suteikia programinę įrangą, priemones) atgaminti kūrinius (ar padaryti juos viešai prieinamus internete), tačiau patys tiesiogiai atgaminimo (ar kūrinio padarymo viešai prieinamu internete) veiksmų neinicijuoja, todėl, jeigu dėl tam tikrų aplinkybių ir priežasčių (nustačius tiesioginius vartotojų pažeidimus) šiems subjektams taikytina atsakomybė, tokia atsakomybė yra netiesioginė (netiesioginės atsakomybės aspektai aptarti 2-oje šio darbo dalyje).

---

¹⁴³ Circular 92: Copyright Law of the United States and Related Laws Contained in Title 17 of the United States Code. *U.S. Copyright office* [interaktyvus]. October , 2009 [žiūrėta 2010-03-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.copyright.gov/title17>>.

¹⁴⁴ *Cit. op.* 30, p. 47-48.

¹⁴⁵ Berno konvencijos 9 str. (Taip pat PINO autorių teisės sutarties suderintas 1 str. 4 d. paaiškinimas bei PINO atlikimų ir fonogramų sutarties suderintų 7, 11 str. su paaiškinimais).

¹⁴⁶ *Cit. op.* 139, p. 374.

3.2. P2P programų (*file sharing* paslaugų) vartotojų tiesioginės atsakomybės aspektai JAV

Šiame darbo skyriuje bus nagrinėjama JAV teisės pozicija, susijusi su P2P *file sharing* sistemų vartotojų tiesioginiais autorių teisių pažeidimais, koncentruojantis į: a) išimtinės autorių teisės kūrinį padaryti viešai prieinamu taikymo problematiką; b) išimtinės autorių teisės atgaminti kūrinį apribojimą, remiantis vadinamąja pateisinamo panaudojimo (angl. k. – *fair use*) doktrina.

3.2.1. Išimtinė platinimo teisė ir kūrinio padarymas viešai prieinamu

Kaip minėta JAV teisėje autorių išimtinės „platinimo teisės“ sąvoka dažniausiai aiškinama plečiamai, apimant ir kūrinio padarymą viešai prieinamu, taigi teismų praktikoje paprastai būna sprendžiami klausimai dėl kūrinio platinimo (angl. k. – *distribution/ transmission*) teisės pažeidimo.

Pirmosiose bylose dėl P2P *file sharing* sistemų buvo koncentruojamasi į kūrinio atgaminimo teisės pažeidimą ir į netiesioginės atsakomybės taikymą P2P programų kūrėjams (*file sharing* paslaugų teikėjams). Tačiau galima teigti, kad kūrinio padarymas viešai prieinamu šiose bylose taip pat buvo preziumuojamas (numanomas) – pavyzdžiui tokiose bylose kaip *Napster* ar *Grokster* – teismams svarstant dėl platinimo teisės pažeidimų buvimo.¹⁴⁷

Napster byloje teismas svarstė, ar *Napster* yra netiesiogiai atsakinga už jos siūloma programa besinaudojančių vartotojų tiesioginius autorių teisių pažeidimus. Buvo nustatyta, kad vartotojai pažeidė bent dvi iš išskirtinių autorių teisių, t.y. vartotojai *Napster* programos pagalba įkeldami (*uploading*) ir atsisiųsdami (*downloading*) autorių teisių saugomus kūrinius pažeidė teisių turėtojų atgaminimo ir platinimo teises.¹⁴⁸

Grokster byloje teismas taip pat nustatė, kad *Grokster* ir kitų susijusių programų vartotojai atgamino ir platino autorių teisių saugomus kūrinius tuo pažeisdami JAV *Copyright* įstatymą. Teismas koncentravosi į tai, kad kūriniai tinkluose buvo prieinami atsisiuntimui ir naudojo terminą „platinimas“, nors pagal *Grokster* programos technologiją vartotojai tiesiog palikdavo savo kompiuteriuose esamas direktorijas atviras

---

¹⁴⁷ *Cit. op. 30*, p. 65.

¹⁴⁸ HORSFIELD-BRADBURY, J. „Making available“ as distribution: file-sharing and the copyright act. In *Harvard Journal of Law & Technology* [interaktyvus]. 2008, vol. 22, Nr.1 [žiūrėta 2010-03-20], p. 285. Prieiga per internetą: <<http://heinonline.org>>.

(t.y. prieinamas), kad pasidalintų jose esančiais failais su kitais vartotojais – kitaip tariant padarydavo failus viešai prieinamais be tolimesnio jų platinimo.¹⁴⁹

Naujesnėse bylose, susijusiose su asmenų tiesioginiais pažeidimais, daromais P2P *file sharing* sistemose, gynyboje buvo pradėti naudoti argumentai, kad JAV teisėje iš esmės nėra kūrinio padarymo viešai prieinamumo teisės ir negalima remtis platinimo teise, nes tai nėra tas pats, bent jau jeigu nėra įrodymų dėl tolimesnio objektų realaus platinimo. Kaip jau minėta, kilo neaiškumų dėl to, ar kūrinio platinimo teisė atitinka kūrinio padarymą viešai prieinamumo. Buvo atkreiptas dėmesys, kad kūrinio padarymo viešai prieinamumo faktas dar nereiškia jo platinimo (t.y. yra tolesnio to kūrinio platinimo), o greičiau jau apima tik „pasiūlymą platinti“ (angl. k. – *offer to distribute*), kas labiau atitiktų „paskelbimo“ (angl. k. – *publication*) sąvoką, aiškinamą kaip apimančią ir „pasiūlymą platinti“ (nustatomą JAV Copyright įstatymo 101 str.¹⁵⁰).¹⁵¹

2006 – 2008 m. buvo nagrinėjama *Barker* byla¹⁵². Tai buvo viena iš daugelio bylų, iškeltų P2P *file sharing* programų vartotojams, kurioje ieškovai reikalavo taikyti atsakomybę vienos iš P2P *file sharing* programų vartotojai *Tenise Barker* (toliau – *Barker*) už autorių teisių pažeidimus, o būtent – už ieškovų išimtinių atgaminimo ir platinimo teisių pažeidimus, kuriuos *Barker* atliko atsisiusdama, platindama ir (arba) padarydama saugomas kūrinio kopijas viešai prieinamas, naudojantis P2P *file sharing* programa.¹⁵³ Byloje teismas išreiškė nuomonę, kad „platinimo“ sąvoka yra iš esmės sinonimas „viešo paskelbimo“ sąvokai (teismas lygino abi šias sąvokas pagal tai, kaip jos pateikiamos JAV *Copyright* įstatyme) ir nustatė, kad atsižvelgiant į „viešo paskelbimo“ sąvoką, net ir tik pasiūlymas tolimesniam kūrinio kopijų platinimui pažeidžia išimtinę platinimo teisę.¹⁵⁴

2006 – 2008 m. nagrinėtoje, didelio visuomenės atgarsio susilaukusioje, *Thomas* byloje¹⁵⁵, atsakovė *Jammie Thomas* prisiekusiųjų teismo buvo pripažinta atsakinga už autorių teisių pažeidimus naudojantis P2P *file sharing* programa *KaZaA*. Ieškovų teigimu atsakovė neteisėtai atsisieuntė ir platino 24 garso įrašus (dainas), tuo pažeisdama

---

¹⁴⁹ *Cit. op. 30*, p. 64.

¹⁵⁰ *Cit. op. 143*.

¹⁵¹ *Cit. op. 30*, p. 64-65.

¹⁵² Informacija apie bylą: *Elektra v. Barker*. In *Electronic Frontier Foundation* [interaktyvus]. 2006-2008 [žiūrėta 2010-04-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.eff.org/cases/elektra-v-barker>>.

¹⁵³ Niujorko pietų apygardos teismo 2008 m. kovo 31 d. įsakymas byloje Nr. 05-CV-7340 (KMK). In *Electronic Frontier Foundation* [interaktyvus]. 2008 [žiūrėta 2010-04-15]. Prieiga per internetą: <http://www.eff.org/files/filenode/elektra_v_barker/elektra%20v%20barker_080331Decision.pdf>.

¹⁵⁴ *Cit. op. 30*, p. 65-66.

¹⁵⁵ Informacija apie bylą: *Capitol v. Thomas*. In *Electronic Frontier Foundation* [interaktyvus]. 2008 [žiūrėta 2010-04-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.eff.org/cases/capitol-v-thomas>>.

Copyright įstatymo 106 str. Pirmame teismo procese¹⁵⁶ prisiekusieji byloje rėmėsi teismų rekomendacijomis, teigiančiomis, kad autorių teisių objekto padarymas viešai prieinamu elektroniniam platinimui P2P tinklais be teisių turėtojų leidimo, pažeidžia teisių turėtojų išimtinę platinimo teisę, net jeigu ir faktiškai platinimas nebuvo vykdomas. Po teismo sprendimo atsakovė kreipėsi dėl bylos persvarstymo (dėl jai paskirtos sumokėti ieškovams nepagrįsto dydžio kompensacijos). Tačiau teismas, remdamasis kai kurių kitų bylų praktika¹⁵⁷, nusprendė, kad bylos šalys pirmiausia turi pateikti savo argumentus dėl to, ar privalo būti pateikti įrodymai dėl faktinio kūrinio platinimo (angl. k. *actual distribution*), sprendžiant klausimą dėl išimtinės platinimo teisės pažeidimo, kaip ji aiškinama *Copyright* įstatyme.¹⁵⁸ Atsižvelgus į šalių išreikštas nuomones, teismo memorandume dėl naujo teismo proceso paskyrimo buvo išreikštas požiūris, kad tiesioginių įrodymų, kad iš tiesų vyko autorių teisių saugomų objektų platinimas pagal *Copyright* įstatymą nereikalaujama, tačiau ieškovai, siekdami įrodyti, kad faktinis platinimas iš tiesų vyko, gali pateikti ir netiesioginių įrodymų. Tokiu būdu – ieškovei tiesiog padarius failus prieinamus ir kartu kam nors iš tikro tuos failus atsisiuntus, gali būti pakankamas pagrindas taikyti atsakomybę. Tačiau teismas neišreiškė nuomonės, kas galėtų būti laikoma netiesioginiais įrodymais, tačiau sutiko, kad ieškovų pasinaudojimas specialios organizacijos *MediaSentry* paslaugomis įrodymų rinkimui¹⁵⁹, galėtų suformuoti pagrindus kaltinimui dėl autorių teisių pažeidimo.¹⁶⁰ 2009 m. vykusiame naujame prisiekusiųjų teismo posėdyje atsakovė, remiantis ieškovų minėtų būdu surinktais įrodymais, buvo pripažinta kalta sąmoningai įvykdžiusi autorių teisių pažeidimus.¹⁶¹

---

¹⁵⁶ Ši byla iš viso buvo persvarstyta 2 kartus: 2007 m. spalio 4 d. ir 2009 m. birželio 18 d. Žr. *Wikipedia.org*. Prieiga per internetą: <http://en.wikipedia.org/wiki/Capitol_v._Thomas>.

¹⁵⁷ Minesotos apygardos teismo 2008 m. gegužės 15 d. įsakymas civilinėje byloje Nr. 06-1497 (MJD/RLE). In *Electronic Frontier Foundation* [interaktyvus]. 2008 [žiūrėta 2010-04-15]. Prieiga per internetą: <http://www.eff.org/files/filenode/capitol_v_thomas/capitol-thomas-motionnewtrial.pdf>.

¹⁵⁸ MOHAMMAD, H.A., *Capitol records v. Thomas and the future of peer-to-peer file sharing litigation*. In *B.U.J. Sci. & Tech. L.* [interaktyvus]. 2009, vol. 15, Nr. 162 [žiūrėta 2010-01-23], p. 164-166. Prieiga per internetą: <<http://heionline.org>>.

¹⁵⁹ Žr. *Wikipedia.org*. Prieiga per internetą: <<http://en.wikipedia.org/wiki/MediaSentry>>.

¹⁶⁰ *Cit. op. 30*, p. 68 / Minesotos apygardos teismo 2008 m. rugsėjo 24 d. memorandumas civilinėje byloje Nr. 06-1497 (MJD/RLE). In *Electronic Frontier Foundation* [interaktyvus]. 2008 [žiūrėta 2010-04-15]. Prieiga per internetą: <http://www.eff.org/files/filenode/capitol_v_thomas/10112270717.pdf>.

¹⁶¹ ANDERSON, N. *Thomas verdict: willful infringement, \$1.92 million penalty*. In *arstechnica.com* [interaktyvus]. 2009-06-18 [žiūrėta 2010-04-17]. Prieiga per internetą: <<http://arstechnica.com/tech-policy/news/2009/06/jammie-thomas-retrial-verdict.ars>>.

3.2.2. *Fair use* doktrinos taikymas

JAV *Copyright* įstatymo 107 str. apibrėžia vadinamąją pateisinamo panaudojimo arba *fair use* doktriną¹⁶². Ši doktrina tai specialus išimtinių autorių teisių apribojimas, tam tikrais atvejais leidžiantis atgaminti autorių teisių objektus be teisių turėtojo leidimo.

Galima teigti¹⁶³, kad *fair use* taikymas, taip kaip tai pateikia *Copyright* įstatymas praktiškai priklauso nuo konkretaus atvejo ir teismo interpretacijos, kadangi *Copyright* įstatyme yra pateikiamas tiesiog nebaigtinis sąrašas veiksnių, kuriais remiantis teismas turėtų taikyti (netaikyti) *fair use* išimtį. Šie veiksniai tai: a) naudojimo tikslas ir būdas (taip pat atsižvelgiant į tai, ar naudojimas yra komercinio pobūdžio, ar ne); b) naudojamo kūrinio kilmė (prigimtis); c) naudojamo kūrinio kiekis ir svarba, atsižvelgiant į tai, kokia kūrinio, kaip vientiso, dalis yra panaudojama; d) tokio panaudojimo įtaka galimai kūrinio rinkos vertei.

Fair use taikymo atžvilgiu paminėtinos dvi bylos – jau pirmiau nagrinėta *Napster* byla ir 2005 m. nagrinėta *Gonzalez*¹⁶⁴ byla, kurioje įrašų kompanija *BMG Music* padavė ieškinį prieš *Cecilia Gonzalez*, kuri buvo kaltinama P2P *file sharing* programos pagalba atsisiuntusi autorių teisių saugomus muzikinius įrašus be teisių turėtojų leidimo.

Napster byloje buvo nustatyta, kad atsižvelgiant į pirmąjį *fair use* veiksnį, *file sharing* tikslas ir būdas neatitinka *fair use*, kadangi toks kūrinių naudojimas neatitinka naudojimo asmeninėms reikmėms, kaip tai paprastai suprantama. Nors *Napster* vartotojai ir nesiekė parduoti atsisiųstų kūrinių (t.y. neturėjo tiesioginių komercinių tikslų), tačiau tam tikra prasme tokius vartotojų veiksmus galima laikyti ekonominės naudos siekimu – t.y. siekimu gauti kūrinius nemokamai, kai paprastai už juos turėtų būti mokama. *Gonzales* byloje teismas taip pat išreiškė panašią nuomonę, teigdamas, kad kūrinio kopija, kuri parsisiunčiama, paleidžiama ir paliekama kompiuteryje tolesniam naudojimui, yra tiesioginis pakaitalas tai kūrinio kopijai, kuri turėtų (galėtų) būti įsigyjama mokamai. Tokiu būdu gauta kūrinio kopija negali būti laikoma „pavyzdžių bandymu“ (angl. k. – *sampling*), turint tikslą vėliau tą kūrinį įsigyti (*sampling* kaip patenkantis į *fair use* sritį buvo gynybos argumentas), kadangi pavydžių vartotojams teikimas yra tam tikra kompanijų, reklamuojančių savo produktus, verslo sritis, o ne *file sharing* programų vartotojų veikla.¹⁶⁵

---

¹⁶² *Cit. op. 143.*

¹⁶³ *Cit. op. 34, p. 140.*

¹⁶⁴ *BMG Music, et al. v. Cecilia Gonzalez*, 430 F.3d 888 (7th Cir. 2005). Iš *Public.Resource.Org* [interaktyvus]. 2005 [žiūrėta 2010-04-15]. Prieiga per internetą: <<http://ftp.resource.org/courts.gov/c/F3/430/430.F3d.888.05-1314.html>>.

¹⁶⁵ *Cit. op. 34, p. 140-141.*

Napster byloje atsakovai gindami savo programos vartotojų veiksmus kaip *fair use* rėmėsi ir šiame darbe minėtoje *Sony* byloje suformuotą vadinama *time-shifting* (iš angl. k. – laiko perkėlimas) teorija. Šioje byloje nustatyta, kad *Sony* pagamintų *Betamax* vaizdo grotuvų naudojimas vaizdo transliacijų įrašymui į juostines kasetes, turint tikslą vėliau tas transliacijas peržiūrėti (vartotojui patogiu laiku) gali būti laikomas *fair use*. *Napster* teigė, kad *time-shifting* atitinka *Napster* vartotojų veiksmus, kuriais jie savo kompaktiniuose diskuose (CD) turimus muzikinius įrašus konvertuodavo į specialų skaitmeninį MP3 formatą ir *Napster* pagalba persiųsdavo kūrinius į kitą kompiuterį (pavyzdžiui iš namų kompiuterio į darbo kompiuterį). *Napster* byloje tai buvo įvardinta, kaip *space-shifting* (iš anglų k. – vietos perkėlimas). Tačiau teismo nuomone *space-shifting* negalima lyginti su *Sony* byloje pateisintais vartotojų veiksmais (*time-shifting*), kadangi tokie *Napster* vartotojų veiksmai negali būti laikomi kaip asmeninis naudojimas, kai akivaizdu (dėl vis didėjančio *Napster* populiarumo), kad vartotojai daugiausia naudoja *Napster* programą ne dėl vadinamojo *space-shifting*, kaip tai aiškino gynyba, bet tiesiog dėl galimybės gauti nemokamų muzikinių įrašų.¹⁶⁶

Dėl antrojo *fair use* taikymo veiksnio teismai abiejose bylose (*Napster* ir *Gonzales*) pasisakė, kad muzikinės dainos savo prigimtimi yra kūryba, todėl argumentai dėl muzikinės dainos kaip kūrinio pripažinimo neturėtų net kelti abejonių ir būti svarstomi. Taip pat abiejose bylose teismai pasisakė ir dėl trečiojo *fair use* faktoriaus (panaudota kūrinio dalis) nesvarstymo, kadangi be abejonių muzikiniai kūriniai *file sharing* programų vartotojų į savo kompiuterius buvo atsisiųsti pilnai.¹⁶⁷

Daugiau dėmesio teismai nagrinėjamosiose bylose skyrė ketvirtajam *fair use* taikymo veiksniiui išnagrinėti. Teismo nuomone *Napster* byloje pateikta įtikinamų įrodymų, kad *Napster* vartotojų veikla tam tikra dalimi pakenkė muzikinių įrašų rinkai. Buvo teigiama, kad *file sharing* veikla padarė įtaką sumažėjusiems muzikinių įrašų (kompaktiniuose diskuose) pardavimams. Tačiau pažymėtina, kad ekonominės ekspertinės išvados šioje byloje nebuvo aiškios. Taip pat teismas palaikė ir ieškovų teiginius, kad neteisėta *file sharing* veikla trukdo pradėti vystyti teisėtą muzikinių kūrinių pardavimo internete rinką. *Gonzales* byloje, kuri buvo svarstoma keleriais metais vėliau nei *Napster*, teismas remdamasis duomenimis, kad per pastaruosius metus muzikos įrašų CD pardavimai sumažėjo 30 proc., nustatė, kad tam greičiausiai turėjo įtakos *file sharing* veikla. Buvo nustatyta, kad nemokamas muzikinių įrašų atsisiuntimas P2P tinklais yra pakaitalas muzikinių įrašų kompaktinėse laikmenose pirkimui, todėl *file sharing* turėjo žalingą

---

¹⁶⁶ *Ibidem*, p. 141.

¹⁶⁷ *Ibidem*, p. 142.

poveikį tiek muzikinių įrašų pardavimo kompaktiniuose diskuose rinkai, tiek muzikinių įrašų pardavimo internete rinkai.¹⁶⁸

Galima teigti, kad JAV teismų požiūris taikant *fair use* išimtį koncentruojasi į kūrinio naudojimo būdų įtaką esančiai ar būsimai (galimai) to kūrinio (ar paslaugos) pardavimų rinkai, t.y. akcentuojami būtent ekonominiai veiksniai. Netgi *Sony* byloje pateikiamas vaizdo grotuvų naudojimo būdas *time-shifting* iš esmės buvo pripažintas kaip *fair use* dėl to, kad toks vartojimo būdas tiesiog negalėjo pakenkti rinkai, kadangi vartotojai tiesiog neturėjo galimybės įsigyti tokios paslaugos rinkoje (t.y. televizijos programų įrašai, kuriuos vartotojais įsirašydavo į vaizdo grotuvus, kad peržiūrėtų vėliau, jiems patogiu laiku, nebuvo pardavinėjami).¹⁶⁹

Apibendrinant galima teigti, kad JAV sprendžiant klausimus dėl atsakomybės už P2P programų (*file sharing* paslaugų) vartotojų daromus tiesioginius autorių teisių pažeidimus, remiantis JAV susiformavusia teismų praktika, vartotojų vykdomiems kūrinio atgaminimo ir platinimo (kas JAV teismų praktikoje apima ir kūrinio padarymą viešai prieinamais) veiksams *fair use* doktrina yra sunkiai pritaikoma. Tai rodo ir daugybė bylų, kurios buvo keliamos 2003 – 2007 m. RIAA iniciatyva pavieniams interneto vartotojams už autorių teisių pažeidimus P2P *file sharing* programų pagalba neteisėtai atsisiunčiant įvairius autorių teisių objektus.¹⁷⁰

3.3. P2P programų (*file sharing* paslaugų) vartotojų tiesioginės atsakomybės aspektai ES

Toliau bus nagrinėjama ES teisės pozicija, susijusi su P2P *file sharing* paslaugų vartotojų daromais tiesioginiais autorių teisių pažeidimais, koncentruojantis į išimtinės autorių teisės atgaminti kūrinį apribojimo – atgaminimo asmeniniais tikslais (angl. k. *personal copying*), taikymo galimybes.

3.3.1. Atgaminimo asmeniniais tikslais išimties taikymo galimybės

ES šalyse sprendžiant dėl vartotojų tiesioginės atsakomybės už autorių ir gretutinių teisių pažeidimus naudojant P2P *file sharing* programas taip pat svarstyta, ar kūrinio kopijų

---

¹⁶⁸ *Ibidem*.

¹⁶⁹ *Ibidem*, p. 142-143.

¹⁷⁰ Electronic Frontier Foundation. RIAA v. The People: Five Years Later. In *Electronic Frontier Foundation* [interaktyvus]. 2008 [žiūrėta 2010-04-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.eff.org/wp/riaa-v-people-years-later>>.

atgaminamą tokiu būdu galima laikyti atgaminimu asmeniniais tikslais, t.y. taikyti atgaminimo asmeniniais tikslais išimtį (panašiai kaip aptarta JAV *fair use* doktrina).

Informacinės visuomenės direktyvos 5 str. numato specialias išimtis ir apribojimus, kai tam tikrais atvejais leidžiama pasinaudoti išimtinėmis autorių ir gretutinių teisių turėtojų teisėmis. Minėtos direktyvos 5 str. 2 d. (b) numato atgaminimą asmeniniais tikslais – tai atgaminimas asmeniniam naudojimui bet kurioje laikmenoje, kai atgaminantys asmenys nesiekia tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų, su sąlyga, kad teisių turėtojai gautų teisingą kompensaciją.

Iš esmės tokia minėto straipsnio formuluotė reiškia, kad asmuo gali atgaminti kūrinių kopijas, jeigu neturi tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų, o kopijas naudoja tikrai asmeniniais tikslais, nesvarbu, ar jis tą kopiją panaudoja asmeniškai, ar pasidalina ja su kuo nors kitu. Taigi galima teigti, kad atgaminimo asmeniniais tikslais sąvoka nėra detalai apibrėžta ir nacionaliniai ES valstybių narių teismai gali taikyti skirtingas sąvokas, remdamiesi nacionaliniais teisės aktais, skirtingai apibrėžiančiais atgaminimą asmeniniais tikslais.¹⁷¹

Pavyzdžiui 2004 m. Olandijos teismas nagrinėdamas *file sharing* bylą nustatė, kad vartotojai, kurie naudojo *file sharing* sistema, neatleidžiami nuo atsakomybės remiantis atgaminimo asmeniniais tikslais išimtimi, kadangi jie savo turimų kūrinių ar atsisiųstų kūrinių kopijas padarydavo viešai prieinamais internete kitiems vartotojams.¹⁷² Taigi tokie vartotojų veiksmai nebuvo laikomi kaip vien tik atgaminimas, net jeigu vartotojai ir siuntėsi kūrinius asmeniniais tikslais.

Prancūzijos teismų praktikoje taip pat galima rasti tam tikrą veiksmų atskyrimą kūrinio įkėlimo (kaip kūrinio padarymo viešai prieinamu) ir kūrinio atsisiuntimo (kaip atgaminimo) prasme, nuo ko galėtų priklausyti atgaminimo asmeniniais tikslais išimties taikymas. 2005 m. *Montpellier* miesto teismas taikė atgaminimo asmeniniais tikslais išimtį asmeniui, atsisiuntusiam *file sharing* sistemų pagalba 500 filmų, įrašiusiam juos į materialias laikmenas (CD) bei ištrynusiam iš savo kompiuterio atminties. Pagal Prancūzijos Intelektinės nuosavybės kodeksą tokia veikla atitiko išimtį, kadangi aplinkybės aiškiai rodė, jog asmuo filmų kopijas atgamino tikrai asmeniniais, o ne visuomeniniais (kolektyviniais) tikslais (filmų žiūrėjimas namuose). Taip pat nebuvo nustatyta komercinių tikslų. Kitoje byloje, 2005 m. *Pontoise* bendruomenės teismas¹⁷³ netaikė atgaminimo asmeniniais tikslais išimties asmeniui, atsisiuntusiam muzikinius įrašus naudojantis viena iš P2P *file sharing* programų. Buvo laikoma, kad naudojantis

---

¹⁷¹ *Cit. op. 34*, p. 144.

¹⁷² *Ibidem*.

¹⁷³ *Tribunal de Grande Instance de Pontoise. Cit. op. 34*, p. 145.

programa vienu metu yra ir siunčiamasi norimus kūrinius į savo kompiuterį (*downloading*), ir kartu suteikiama galimybė iš savo kompiuterio (specialios direktorijos) atsisiųsti norimus kūrinius kitiems programos vartotojams (t.y. programoje nebuvo galima išjungti *uploading* funkcijos). Kitaip tariant teismas rėmėsi tuo, kad vartotojo veiksmai apėmė daugiau negu vien tik atgaminimą (kaip ir anksčiau minėtame Olandijos teismo sprendime). Šiuo atveju vartotojo veiksmai apėmė ir kūrinio padarymą viešai prieinamu. Vartotojas buvo pripažintas pažeidęs šias abi išimtinės teises.¹⁷⁴

Tačiau teismai nei vienoje iš minėtų bylų aiškiai neatsakė, ar galima vien tik atskirą atgaminimo funkciją (*downloading*) naudojantis P2P *file sharing* programomis laikyti atgaminimu asmeniniais tikslais.¹⁷⁵

Nagrinėjant veiksmus P2P *file sharing* programose yra pakankamai sudėtinga (o dažnai ir neįmanoma) atskirti vien tik autorių ir gretutinių teisių objekto atgaminimo veiksmus nuo padarymo viešai prieinamais veiksmais. Daug kas priklauso pačios programos techninės charakteristikos. Tačiau dažniausiai abu veiksmai vykdomi lygiagrečiai ir iš esmės kartu laikytini ir kaip kūrinio atgaminimas, ir kaip padarymas viešai prieinamu. Paprastai, siekiant išvengti sudėtingų klausimų dėl atgaminimo asmeniniais tikslais išimties taikymo, koncentruojamasi į būtent kūrinio padarymo viešai prieinamu teisės pažeidimus. Taip pat, kaip minėta, detalesnės atgaminimo asmeniniais tikslais išimties nustatymo sąlygos priklauso nuo atskirų ES valstybių narių nacionaliniuose teisės aktuose įtvirtintų nuostatų.

Pavyzdžiui Lietuvoje atgaminimą asmeniniais tikslais reglamentuoja ATGTĮ 20 str. Šio str. 1 d. nustato: „be autoriaus arba kito autorių teisių subjekto leidimo fiziniam asmeniui išimtinai savo asmeniniam naudojimui, nesiekiant tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų, leidžiama atgaminti ne daugiau kaip vieną išleisto ar kitaip viešai paskelbto kūrinio egzempliorių, jeigu toks atgaminimas yra vienkartinis veiksmas“. Atitinkamai išimtinė atgaminimo teisė įtvirtinama ir ATGTĮ 58 str. 2 d., skirta gretutinių teisių objektų atgaminimo asmeniniais tikslais išimties taikymui.

Kaip matyti iš minėtų ATGTĮ įstatymo nuostatų (taip pat ir Informacinės visuomenės direktyvos 5 str. 2 d. (b)), pagrindinė išimties taikymo sąlyga yra asmeninis atgaminimo tikslas – atgaminimas turėtų būti atliekamas tik išimtinai fizinio asmens asmeniniams interesams, nesusijusiems su profesinės ar komercinės veiklos vykdymu, viešu atgamintų kopijų platinimu ar skelbimu. Asmeniniai tikslai suprantami kaip konkretaus fizinio asmens asmeniniai, šeimos, namų poreikiai. Prie asmeninių tikslų dar

---

¹⁷⁴ *Cit. op. 34*, p. 145-146.

¹⁷⁵ *Ibidem*.

galima priskirti asmeninių studijų, mokymosi, kitokio pažintinio pobūdžio tikslus, taip pat, pavyzdžiui hobį ar pomėgius. Tokie poreikiai gali būti tenkinami paties asmens arba (ir) su juo glaudžiai susijusių asmenų rate (siauras šeimos, artimųjų ir draugų ratas), tačiau tai neapima viešo naudojimo ar platinimo, nesvarbu ar tai daroma atlygintinai, ar ne.¹⁷⁶

Taigi svarbus šiuo atveju yra viešumo ar kolektyvinis elementas, kuriam esant atgaminimo jau negalima būtų laikyti skirtu asmeniniams tikslams. Pažymėtina, kad naudojantis P2P *file sharing* programomis šis kolektyvinis elementas praktiškai neišvengiamas, kadangi, kaip minėta, daugelyje tokių programų vartotojai, atgamindami autorių teisių objektus, juos kartu padaro ir viešai prieinamais kitiems programos vartotojams. Kita vertus, atkreipiant dėmesį į apskritai šiuolaikinę socialinę aplinką, kuriamą interneto pagalba, galima teigti, kad interneto erdvėje asmeniniai tikslai ir kolektyviniai (bendruomeniniai) tikslai kartais tiesiog persipina, ir asmens grynai privatus interesai yra įgyvendinami tam tikrame visuomeniškumo lygyje. Pavyzdžiui asmuo nori atsisiųsti muzikinio kūrinio kopiją grynai išimtiniam asmeniniam naudojimui ir visiškai nesiekia tą kūrinį toliau viešai platinti (daryti viešai prieinamu), tačiau programos, kuria asmuo naudojasi, technologija neleidžia vykdyti išimtinai vien tik atsisiuntimo funkcijos. Taigi jeigu asmuo galėtų įgyvendinti vien tik atsiuntimo (kaip atgaminimo) funkciją, išvengiant kūrinio viešinimo elemento (padarymo viešai prieinamu), galima būtų teigti, kad tokie asmens veiksmai patektų į atgaminimo asmeniniais tikslais išimties taikymo ribas. Tačiau tokiu atveju kyla klausimas dėl kopijos asmeniniams šaltinio teisėtumo.

Informacinės visuomenės direktyvos 5 str. 2 d. (b) neužsimena apie šaltinio, iš kurio vykdomas atgaminimas asmeniniams tikslams, teisėtumo reikalavimą. Taigi ES valstybės narės gali savo nuožiūra įgyvendinti papildomus reikalavimus, taikant atgaminimo asmeniniams tikslams išimtį, t.y. – savo nacionaliniuose teisės aktuose nustatyti būtiną šaltinio teisėtumo sąlygą atgaminimo asmeniniams tikslams išimties taikymui.

Šiuo klausimu valstybėse narėse vyrauja tam tikras neaiškumas. Dauguma valstybių savo nacionaliniuose teisės aktuose aiškiai neapibrėžia (nenumato) atgaminimo šaltinio teisėtumo reikalavimo.¹⁷⁷ Pavyzdžiui Vokietijoje buvo susiformavusios skirtingos teismų praktikos, paremtos skirtingomis doktrinomis. Viena doktrina teigė, kad atgamtos asmeniniams tikslams kopijos yra teisėtos, nesvarbu, ar atgaminimui buvo naudojamas teisėtas ar neteisėtas šaltinis. Remiantis kita doktrina buvo teigiama, kad

---

¹⁷⁶ *Cit. op. 139*, p. 521.

¹⁷⁷ *Cit. op. 34*, p. 147-148.

neteisėtai atgamintos kopijos ar viešai paskelbti kūriniai negali būti toliau nei platinami, nei viešai skelbiami, ir atgaminimas asmeniniais tikslais galimas tik iš teisėtų kopijų, priešingu atveju – būtų atvertas kelias neteisėtoms kopijoms plisti rinkoje. Vokietija šią situaciją sprendė savo Autorių teisių įstatyme nustatydamą sąlygą, kad atgaminama asmeniniais tikslais kopija negali būti laikoma teisėta, jeigu atgaminimo pagrindu buvo aiškiai neteisėtai apyvartoje esantis išleistas ar viešai paskelbtas kūrinys. O jeigu naudotojui objektyviai nebuvo aišku, kad atgaminti naudojamas neteisėtai apyvartoje esantis šaltinis, tokiu atveju jo atgaminta kopija yra teisėta. Žinoma dėl formuluotės „aiškiai neteisėtai apyvartoje esantis“ gali kilti neaiškumų, kadangi daug kas tampa priklausoma nuo konkretaus atgaminimo atvejo (faktinių aplinkybių), tačiau iš esmės tokia įstatymo nuostata įtvirtina atgaminimo šaltinio teisėtumo reikalavimą.¹⁷⁸

Iš Lietuvos ATGTĮ 20 str. 1 d. formuluotės – „<...>leidžiama atgaminti <...> išleisto ar kitaip viešai paskelbto kūrinio egzempliorių <...>“, taip pat nėra aišku, ar atgaminant kopiją asmeniniais tikslais yra būtinas teisėtas atgaminimo šaltinis.

Visgi iš esmės turėtų būti laikomasi pozicijos, kad atgaminimui asmeninis tikslais turi būti naudojamas teisėtai apyvartoje esantis kūrinys ar jo kopija – tik tada vartotojo atgaminta kopija taip pat bus teisėta. Teisėtumo reikalavimas turėtų būti keliamas tiek atgaminimo, tiek viešo paskelbimo atveju, nes tiek kūrinio atgaminimas, tiek viešas paskelbimas (įskaitant ir padarymą viešai prieinamu kompiuteriniais tinklais) yra išimtinės autorių ir gretutinių teisių turėtojų teisės. Galų gale iš neteisės nekyla teisė. Toks atgaminimo šaltinio teisėtumo reikalavimas suponuoja ir vartotojo rūpestingumo pareigą žinoti (išsiaiškinti) jo naudojamo atgaminimo šaltinio teisėtumą. Naudojant atgaminti materialius egzempliorius tokia pareiga įgyvendinama lengviau, tuo tarpu kai atgaminama iš viešai skelbiamų kūrinių (tuo labiau padaromų viešai prieinamais internete), atgaminančiam vartotojui yra daug sudėtingiau įsitikinti atgaminimo šaltinio teisėtumu.¹⁷⁹

Tikslesnis atgaminimo šaltinio teisėtumo reikalavimo nustatymas padėtų išspręsti ir neaiškumus, kylančius dėl atgaminimo naudojant P2P *file sharing* programas. Nors akivaizdu, kad atsisiunčiant (atgaminat) kūrinius tokiu būdu praktiškai neįmanoma išsiaiškinti, ar šaltinis, iš kurio yra atgaminama, yra teisėtas. Vis dėl to dažniausiai tokie atgaminimo šaltiniai būna neteisėtos kilmės, vien jau todėl, kad *file sharing* programų vartotojams, kurie padaro savo turimus (kad ir teisėtai savo pačių įsigytus) kūrinius viešai

---

¹⁷⁸ *Cit. op. 139*, p. 525-526.

¹⁷⁹ *Ibidem*, p. 526-528.

prieinamais, toks teisių turėtojų leidimas nėra suteiktas, t.y. neleidžiama viešai skelbti kūrinių be teisių turėtojų leidimo.

Kolkas, esant neaiškiai situacijai, ES valstybių narių teismai skirtingai interpretuoja ir kopijų atsisiuntimą (atgaminimą) P2P *file sharing* programų pagalba asmeniniais tikslais (minėtos Olandijos, Prancūzijos teismų bylos), priklausomai nuo aplinkybių (pavyzdžiui naudojamos programos techninių charakteristikų, ar kaip atsisiųsti kūriniai būna panaudojami toliau) bandoma atskirti vien tik kūrinio atgaminimo (atsisiuntimo) veiksmą nuo kūrinio padarymo viešai prieinamu veiksmo. Lietuvos teismuose kolkas tvirtos praktikos šiuo aspektu nėra, tačiau kaip matysime iš vėliau darbe nagrinėjamų poros bylų – koncentruojamasi ne į atgaminimo teisės pažeidimus, o į kūrinio padarymo viešai prieinamu teisės pažeidimus.

Toliau nagrinėjant atgaminimo asmeniniais tikslais išimties taikymo aspektus dera paminėti ir tai, kad Informacinės visuomenės direktyvos 5 str. 5 d. įtvirtina taip vadinamą „3 pakopų testą“¹⁸⁰. Ši taisyklė nustato, kad autorių ir gretutinių teisių nustatytos išimtys ir apribojimai (taip pat ir atgaminimo asmeniniais tikslais išimtis) turėtų valstybių narių būti taikomi tik tam tikrais specialiais atvejais (1-oji pakopa), kurie neprieštarauja įprastiniam kūrinio ar kito objekto naudojimui (2-oji pakopa) ir nepagrįstai nepažeidžia teisėtų teisių turėtojų interesų (3-oji pakopa). Šias taisykles nustato ir ATGTĮ 19 str. ir 58 str. 3 d.

1-oji pakopa taikant atgaminimo asmeniniais tikslais išimtį reikalauja specialaus atvejo. Tokiu specialiu atveju gali būti laikytinas būtent siekis apsaugoti asmens privatumą naudojimosi teisėtu autorių ar gretutinių teisių objektu kontekste. T.y. asmenims turėtų būti suteikta galimybė naudotis turimais kūriniais ar kitais objektais savo privačioje aplinkoje, nesikišant į šią aplinką autorių ar gretutinių teisių turėtojams. Tačiau sprendžiant atgaminimo išimties taikymo klausimą naudojant P2P *file sharing* programas neišvengiamai kyla problemų dėl nesikišimo į vartotojų privačią aplinką, tuo labiau, jeigu yra reikalavimas atgaminimo šaltinio teisėtumui, t.y. vartotojams, naudojantiems P2P *file sharing* programas atgaminimui, bet kuriuo atveju gali tekti įrodinėti, kad jų kopijos padarytos iš teisėtų šaltinių.¹⁸¹

2-oji pakopa reikalauja, kad atgaminimo asmeniniais tikslais išimties taikymas neprieštarautų kūrinio ar kito objekto įprastiniam naudojimui. Šiuo atveju svarstyтина, ar vartotojų veiksmai naudojant P2P *file sharing* sistemas kūrinių kopijų atsisiuntimui iš tiesų neprieštarauja įprastiniam tokių kūrinių naudojimui, turint omenyje tą faktą, kad iš

---

¹⁸⁰ „Trijų pakopų testas“ taip pat įtvirtintas ir Berno konvencijos 9 str. 2 d. bei PINO autorių teisių sutarties 10 str. ir PINO atlikėjų ir fonogramų sutartis 16 str.

¹⁸¹ *Cit. op. 34*, p. 149.

esmės tokia veikla apima šimtų (netgi tūkstančių) autorių ir gretutinių teisių saugomų objektų kopijų atgaminimą. O tai galima įvardinti, kaip tam tikrą „konkurenciją“ su autorių ir gretutinių teisių objektų teisėtu pasiūlymu įsigyti šiuos kūrinius ar kitus objektus rinkoje. Todėl dažnai autorių ir gretutinių teisių turėtojai, skaičiuodami P2P *file sharing* sistemose vykstančių kūrinių ar kitų objektų neteisėtų mainų padarytą žalą, kiekvieną atsisiųstą nemokamai kopiją laiko neparduota rinkoje kopija (t.y. negautomis (prarastomis) pajamomis).¹⁸² Tačiau taip pat pažymėtina, kad tokius nuostolių apskaičiavimo būdus, reikėtų vertinti pakankamai atsargiai, kadangi neįmanoma tiksliai įrodyti, kad kiekviena kopija, kuri buvo atsisiųsta P2P *file sharing* tinklais, būtų buvusi nupirktą teisėtu būdu (t.y. jeigu nebūtų galimybės gauti kopiją nemokamai, vartotojas jos tiesiog atsisakytų), atsižvelgiant į tai, kad tokią didelę P2P *file sharing* sistemų pasiūlymų gauti kopiją „konkurenciją“ su autorių ir gretutinių teisių objektų teisėtais pasiūlymais įsigyti kopiją sukuria ne vien tik siekis įsigyti (turėti) kūrinį ar kitą objektą, tačiau ir siekis (galimybė) gauti tai nemokamai (ar bent jau pigiau).

3-oji pakopa reikalauja, kad atgaminimo asmeninimas tikslams išimties taikymas nepagrįstai nepažeistų teisių turėtojų interesų. Teisių turėtojų teisėtais interesais šiuo atveju laikytina teisė už savo kūrinių ar kitų objektų panaudojimą gauti atlyginimą. Informacinės visuomenės direktyvos 5 str. 2 d. (b) nustatoma, kad teisių turėtojai turėtų gauti teisingą kompensaciją už leidimą atgaminti kopijas asmeniniams naudojimui. Tai privaloma sąlyga, t.y. valstybės narės negali taikyti atgaminimo asmeniniams tikslams išimties, jeigu netaiko (neįgyvendina) tam tikro kompensacinio mechanizmo, kurio pagalba būtų atlyginta autoriams už taikomus jų teisėms apribojimus.

Taigi svarstant apie atgaminimo asmeniniams tikslams išimties taikymą atgaminant kopijas naudojantis P2P *file sharing* sistemomis, iškyla kompensacijos autoriams ir gretutinių teisių turėtojams įgyvendinimo klausimas. Šiuo metu daugelyje ES valstybių narių tam tikra kompensacija įtvirtinta nacionalinėse mokesčių sistemose, nustatant mokesčius nuo pardavimo kainos tam tikrų rūšių informacijos įrašymo priemonėms (įrenginiams) ir tuščioms informacijos laikymui skirtoms laikmenoms.¹⁸³ Lietuvoje taip yra nustatytas mokestis už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais¹⁸⁴. Tačiau norint taikyti atgaminimo asmeniniams tikslams išimtį naudojantis P2P *file sharing* sistemomis, reikėtų įgyvendinti tam tikrą

---

¹⁸² *Ibidem*.

¹⁸³ *Ibidem*, p. 151.

¹⁸⁴ 2003 m. rugpjūčio 29 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas dėl atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais paskirstymo ir mokėjimo tvarkos patvirtinimo. Valstybės žinios, 2003, Nr. 84-3847. Nauja redakcija 2007 m. rugsėjo 19 d., Valstybės Žinios 2007, Nr. 102-4156.

papildomą kompensacinį mechanizmą. Pažymėtina, kad *file sharing* atveju yra pasiūlymų, kad asmeninis kompiuteris galėtų būti laikomas kaip informacijos saugojimo ir atgaminimo įranga, tačiau kol kas nei vienoje iš ES narių valstybių asmeniniai kompiuteriai nėra apmokestinami. Išskirtinis yra Vokietijos atvejis, kur Miuncheno apygardos teismo sprendimu buvo nustatyta, kad kompanija *Fujitsu Siemens* privalo sumokėti asociacijai, atstovaujančiai visas privačias Vokietijos televizijas ir radijo stotis (*VG Wort*), autorių teisių mokestį, t.y. kompensaciją už skaitmeninių autorių teisių objektų kopijavimą. Šis Vokietijos teismo sprendimas padarė įtaką ES pradėti svarstyti dėl teisinės bazės autorių ir gretutinių teisių mokestiui sukūrimo. Toks mokestis apimtų įvairios įrangos, tame tarpe ir asmeninių kompiuterių apmokestinimą.¹⁸⁵ Pažymėtina, kad šiuo metu Lietuvoje yra svarstoma dėl atminties kortelių, USB atmintinių, asmeniniams kompiuteriams naudojamų išorinių ir vidinių neintegruotų pastoviosios būsenos (SSD) ir standžiųjų (HDD) diskų papildomo apmokestinimo¹⁸⁶.

Apibendrinant galima teigti, kad ES sprendžiant klausimus dėl P2P programų (*file sharing* paslaugų) vartotojų daromų autorių teisių tiesioginių pažeidimų yra koncentruojamasi į išimtinės atgaminimo teisės bei kūrinio padarymo viešai prieinamumo teisės pažeidimus. Už šiuos pažeidimus skirtingose valstybėse skirtingai gali būti taikoma administracinė ar baudžiamoji atsakomybė. Pažymėtina, kad atgaminimo ir kūrinio padarymo viešai prieinamumo veiksmai paprastai dėl specifinės elektroninės erdvės (internetu) ir naudojamų P2P programų techninių ypatumų yra vienas su kitu neatsiejamai susiję ir taikant atsakomybę už šiuos pažeidimus yra gana sudėtinga juos atskirti. Remiantis išnagrinėta esama teisine situacija taip pat galima teigti, kad vartotojų veiksams naudojant P2P *file sharing* sistemas atgaminimo asmeniniams tikslams išimtis sunkiai pritaikoma.

3.3.2. Tiesioginės atsakomybės taikymas P2P programų (*file sharing* paslaugų) vartotojams Lietuvoje

Pagal ATGTĮ 87 str. už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus gali būti taikoma baudžiamoji ir administracinė atsakomybė. Iš esmės, kalbant apie tiesioginius autorių teisių pažeidimus naudojant P2P *file sharing* programas, yra kalbama apie kūrinio ar kito

---

¹⁸⁵ *Cit. op. 34*, p. 151-152.

¹⁸⁶ LUKAITYTĖ, R. Grįžtama prie siūlymo apmokestinti tuščius USB raktus ir atminties korteles. Iš *technologijos.lt* [interaktyvus]. 2010-03-17 [žiūrėta 2010-04-17]. Prieiga per internetą: <<http://www.technologijos.lt/n/technologijos/it/straipsnis?name=S-11934&l=2>>.

objekto atgaminimo teisės ir padarymo viešai prieinamu teisės pažeidimus. Už šiuos pažeidimus Lietuvoje yra numatoma administracinė atsakomybė pagal Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso (toliau – ATPK) 214 (10) str., kuriame nustatoma, kad neteisėtas autorių teisių ar gretutinių teisių objekto arba jų dalies viešas atlikimas, atgaminimas, viešas paskelbimas, kitoks panaudojimas bet kokiais būdais ir priemonėmis nekomerciniais tikslais, taip pat neteisėtų kopijų platinimas, gabenimas ar laikymas komerciniais tikslais baudžiamas administracine bauda.

Pažymėtina, kad iki 2009 m. liepos 28 d. galiojusi ATPK 214 (10) str. redakcija¹⁸⁷ nenumatė administracinės atsakomybės taikymo už autorių teisių ar gretutinių teisių objekto arba jų dalies viešą atlikimą, atgaminimą, viešą paskelbimą, kitokį panaudojimą bet kokiais būdais ir priemonėmis nekomerciniais tikslais. Tačiau dažniausiai neteisėtai padarant autorių ar gretutinių teisių objektus viešai prieinamais kompiuterių tinklais (pavyzdžiui naudojant P2P *file sharing* sistemas) asmenys nesiekia turtinės naudos (komercinių tikslų), bet sudaro sąlygas kitiems asmenims atgaminti neteisėtas kūrinių ar gretutinių teisių objektų kopijas, todėl, nors formaliai už neteisėtą kūrinių ar gretutinių teisių objektų padarymą viešai prieinamais kompiuterių tinklais buvo numatyta administracinė atsakomybė, tačiau pritaikyti ją dėl turtinės naudos siekimo požymio būtinumo buvo beveik neįmanoma¹⁸⁸.

Taip pat paminėtina, kad Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse (toliau – BK) 192 str. 1 dalyje yra numatyta baudžiamoji atsakomybė už neteisėtą kūrinių ar kito objekto atgaminimą. Tačiau būtina baudžiamosios atsakomybės tokiu atveju sąlyga yra komerciniai tikslai. Atsižvelgiant į tai, kad P2P *file sharing* programų vartotojai atgamindami neteisėtas kūrinių ar kitų objektų kopijas paprastai nesiekia komercinių tikslų, baudžiamoji atsakomybė tokiu atveju netaikytina, nebent yra įrodomas realus atgaminimas ir komercinių tikslų siekimas. Iš esmės taikant baudžiamąją atsakomybę už neteisėtą atgaminimą remiantis šia BK nuostata yra orientuojamasi į neteisėtų materialių kopijų atgaminimą su tikslu toliau jas panaudoti komerciniais tikslais. Minėtame BK 192 str. taip pat numatoma ir baudžiamoji atsakomybė už kūrinių ar kitų objektų platinimą komerciniais tikslais. Pažymėtina, kad platinimo sąvoka yra taikoma materialių kopijų platinimui, o skaitmeninių kopijų platinimui (ar skleidimui) kompiuteriniais tinklais yra

---

¹⁸⁷ ATPK 214 (10) str. redakcija iki 2009 m. liepos 28 d.: „Neteisėtas literatūros, mokslo ar meno kūrinių (įskaitant kompiuterių programas ir duomenų bazines), audiovizualinio kūrinių ar fonogramos viešas atlikimas, atgaminimas, viešas paskelbimas, kitoks panaudojimas bet kokiais būdais ir priemonėmis siekiant turtinės naudos, taip pat neteisėtų kopijų platinimas, laikymas, importavimas, eksportavimas ar gabenimas siekiant turtinės naudos <...>. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas (aktuali redakcija nuo 2009-06-30 iki 2009-07-27). Valstybės Žinios, 1985, Nr. 1-1.

¹⁸⁸ *Cit. op.* 39, p. 506-507.

taikoma atskira sąvoka – kūrinio padarymas viešai prieinamu. Neteisėtas kūrinio padarymas viešai prieinamu nėra numatytas BK (o kaip minėta numatoma atsakomybė tik pagal ATPK).

Galima teigti, kad Lietuvoje teismų praktika, susijusi su autorių ir gretutinių teisių pažeidimais naudojant P2P *file sharing* sistemas, iš esmės tik pradėjo formuotis. Toliau trumpai pateikiama pora bylų, iškeltų po minėtų ATPK pakeitimų.

2009 m. spalio mėnesį LANVA perdavė Kauno Žaliakalnio policijos komisariato pareigūnams 106 asmenų kompiuterių IP adresus. Šie asmenys buvo įtariamai vieno didžiausių Lietuvoje P2P *file sharing* paslaugas teikiančio tinklalapio www.linkomanija.net (toliau – *Linkomanija*) pagalba parsisiuntę kompanijos *Microsoft* operacinę sistemą (programą) *Microsoft Windows 7 Ultimate*. LANVA pareiškime policijai šie asmenys buvo įvardinami kaip galimai padarę autorių ir gretutinių teisių objektus (minėtą programinę įrangą) viešai prieinamus internete.¹⁸⁹ Atlikus tyrimą Kauno apylinkės teisme buvo iškelta byla vienam iš minėtų 106 asmenų. Jis buvo kaltinamas pagal ATPK 214 (10) str. 1 d. už tai, kad *µTorrent* programos¹⁹⁰ pagalba parsisiuntęs *Windows 7 Ultimate* programinę įrangą ir padaręs ją viešai prieinamą internete nekomerciniais tikslais, tuo pažeisdamas ATGTĮ 15 str. 1 d. 8 p., kas yra laikoma administraciniu teisės pažeidimu.¹⁹¹

Teismas priėmė nutarimą dėl bylos nutraukimo, remdamasis tuo, kad įrodymai byloje buvo surinkti neteisėtu būdu. Teismo teigimu asmens kaltė negali būti įrodinėjama ir grindžiama neleistinomis įrodinėjimo priemonėmis, o įrodymai gali būti tik teisėtais būdais gauti duomenys. Teismas rėmėsi susiformavusia teismų praktika administracinėse bylose dėl to, kad duomenys gali būti laikomi neteisėtai gauti, jeigu buvo pažeistos žmogaus teisės, proceso principai, panaudota neleistina prievarta, atlikti veiksmai ir jų rezultatai nebuvo tinkamai užfiksuoti. Taigi teismas konstatavo, kad LANVA informacija, rinkta stebint policijos pareigūnui, nėra tinkamai užfiksuota. Tai pat teismo teigimu įrodymų rinkimui buvo naudojama neapčiuota įranga (jau minėta ta pati *µTorrent* programa).¹⁹²

¹⁸⁹ 2009 m. spalio 29 d. LANVA pareiškimas Kauno apskrities vyriausiajam policijos komisariatui. Iš Kauno miesto apylinkės teismo administracinės bylos medžiagos (apylinkės teismo nutarimas šioje byloje priimtas 2010 m. kovo 15 d. Profesinio sprendimo kategorija: 39.3; 37; 47). Byla nuasmeninta.

¹⁹⁰ Ši programa yra viena iš *file sharing* programų, veikiančių *BitTorrent* protokolo pagrindu, kurią palaiko minėtas tinklalapis www.linkomanija.lt.

¹⁹¹ 2010 m. kovo 15 d. Kauno apylinkės teismo nutarimas administracinėje byloje (dėl administracinės atsakomybės taikymo pagal ATGTĮ 214 (10) 1 d.). Byla nuasmeninta. Procesinio sprendimo kategorija: 39.3; 37; 47.

¹⁹² *Ibidem*.

Nutarimas šioje byloje buvo svarbus tuo, kad tai būtų buvusi pirmoji byla Lietuvoje, kurioje sprendžiama dėl P2P *file sharing* programos vartotojo atsakomybė už tiesioginius autorių ir gretutinių teisių pažeidimus, o būtent už objekto (programinės įrangos) padarymą viešai prieinamu. Tačiau šiuo atveju buvo susidurta su įrodymų rinkimo problemomis. Lietuvoje nėra numatytos specialios procedūros, kaip tokiais atvejais turėtų būti renkami (fiksuojami) įrodymai, kokia turėtų būti naudojama įranga. Taip pat kyla neaiškumų ir dėl teisių į asmens privatumą apsaugos (kai pagal kompiuterio IP adresą yra nustatinėjama galimo pažeidėjo asmenybė). Pažymėtina, kad tokia problema egzistuoja ne tik Lietuvoje, bet ir kitose šalyse, kadangi apskritai renkant įrodymus dėl P2P *file sharing* sistemų vartotojų daromų tiesioginių autorių ir gretutinių teisių pažeidimų susiduriama su asmens privatumo (asmens duomenų apsaugos) klausimais – teisės į asmens privatumą, asmens duomenų apsaugą priešpastatymą autorių teisėms¹⁹³.

Kiek anksčiau nei aptartoji byla dėl *Linkomanija* vartotojo, Kauno apylinkės teisme taip pat buvo priimtas nutarimas¹⁹⁴ dėl administracinės atsakomybės taikymo asmeniui už padarytus autorių ir gretutinių teisių pažeidimus – konkrečiai už tai, kad asmuo internetinio tinklalapio www.tracker.lt, siūlančio P2P *file sharing* paslaugas (tinklalapis veikė pagal *BitTorrent* protokolą), suteikė galimybę vartotojams besinaudojantiems šio tinklalapio paslaugomis parsisiųsti filmą, t.y. neteisėtai padarė kūrinių viešai prieinamą internete. Pažeidėjo kaltė buvo įrodyta¹⁹⁵ ir teismas jam skyrė baudą pagal Lietuvos Administracinių teisės pažeidimų kodekso (ATPK) 214 str. (10) 1 d. Ši byla savo pobūdžiu skyrėsi nuo *Linkomanija* vartotojo bylos, kadangi pažeidimų darymų kaltinamas asmuo pats buvo minėto www.tracker.lt valdytojas (administratorius), o ne vien tik paprastas *file sharing* tinklalapio vartotojas, tačiau teismas, remdamasis surinktais įrodymais, pripažino, kad būtent šis asmuo padarė viešai prieinamą konkretų filmą savo valdomame *file sharing* tinklalapyje kitiems šio tinklalapio vartotojams.

---

¹⁹³ *Cit. op. 30*, p. 214-222.

¹⁹⁴ 2009 m. rugsėjo 24 d. Kauno apylinkės teismo nutarimas administracinėje byloje (dėl administracinės atsakomybės taikymo pagal ATGTĮ 214 (10) 1 d.). Byla nuasmeninta. Procesinio sprendimo kategorija: 52.3; 50,18; 60.

¹⁹⁵ Įrodymai, kuriuos sudaro rašytiniai įrodymai (administracinių teisės pažeidimų protokolas, LANVA pareiškimas su priedais, interneto paslaugų teikėjo pažyma ir kt.) pateikiami bylos medžiagoje, kuri nebuvo prieinama, kadangi šio darbo rašymo metu apylinkės teismo nutarimas buvo apskųstas apeliacinei instancijai.

3.4. Prieštaringos situacijos apibendrinimas ir galimos problemų sprendimo kryptys

Kalbant apie autorių ir gretutinių teisių objektų neteisėtą naudojimą elektroninėje erdvėje, o tiksliau internete tampa akivaizdu, kad situacija yra pakankamai prieštaringa. Sparčiai tobulėjant informacinėms technologijoms ir plečiantis pasauliniams kompiuteriniams tinklams autorių ir gretutinių teisių turėtojai iš esmės praranda savo kūriniių ar kitų objektų kontrolės galimybę – net viena kūrinio ar kito objekto skaitmeninė kopija, padaryta viešai prieinama internete, tokių technologijų kaip P2P pagalba pavirsta šimtais ar tūkstančiais skaitmeninių kopijų, kurias pagaminti praktiškai nekainuoja nieko.

Autorių ir gretutinių teisių turėtojų ir interneto vartotojų (o kartu ir P2P *file sharing* sistemų vartotojų) interesų susikirtimą jau galima pavadinti tam tikru „karu“, kurio viduryje ir P2P programų gamintojai bei *file sharing* paslaugų teikėjai, taip pat turintys savų interesų. Autorių ir gretutinių teisių turėtojai teigia kad patiria didžiulius nuostolius, o be to jiems užkertama galimybė išitvirtinti jų siūlomų produktų skaitmeninėje rinkoje, tuo tarpu vartotojai atkakliai „reikalauja“ gauti pigų, globalų ir neribojamą priėjimą (kuris iš esmės dėl susiklosčiusios situacijos jau egzistuoja, tačiau siekiama tą priėjimą „uždaryti“) prie juos dominančios skelbiamos informacijos (muzikinių kūrinių, filmų, kompiuterinių programų, elektroninių knygų ir kitos įvairios skaitmenine forma išreikštos informacijos).

Didžiausia problema tame, kad neteisėtas autorių ir gretutinių teisių objektų naudojimas *file sharing* sistemose yra masiškas. Daugybė *file sharing* programų vartotojų – daugybė potencialių autorių ir gretutinių teisių pažeidėjų. Tiek JAV, tiek ES valstybėse narėse, tiek ir kitose pasaulio šalyse bandoma kovoti su *file sharing* programų vartotojais, iškeliant bylas teismuose, taikant atsakomybę ar tam tikrus apribojimus už autorių ir gretutinių teisių tiesioginius pažeidimus, tačiau dėl tokių vartotojų (pažeidėjų) masiškumo ši kova iš esmės tampa beprasmiška, tuo labiau ir neekonomiška. Visiems galimiems pažeidėjams iškelti bylų tiesiog neįmanoma – jų daug, juos sunku susekti. Išskyla problemų ir prieštaravimų dėl įrodymų tokiose bylose rinkimo, asmens privatumo (asmens duomenų) apsaugos – ar turėtų autorių ir gretutinių teisių turėtojų teisėtų interesų apsaugai būti teikiama pirmenybė prieš teisės į asmens privatumą apsaugai.

Galima būti svarstyti esamos teisinės situacijos griežtinimą, tačiau abejotina, ar tai būtų veiksminga. Tokį kelią pasirinko Prancūzija, 2009 m. priėmusi įstatymą, numatantį vadinamąją „trijų pakopų“ sistemą: iš pradžių interneto vartotojas, kurio interneto prieiga buvo naudojama neteisėtai išsikviečiant saugomas autorių ar gretutinių teisių objektų

kopijas, įspėjamas elektroninio pašto žinute, vėliau, nesureagavus į pirmąjį įspėjimą, vartotojas įspėjamas tiesiogiai paštu, o jeigu nereaguojama ir į antrą įspėjimą, gali būti blokuojama prieiga prie interneto nuo vieno mėnesio iki vienerių metų. Taip pat Prancūzijos intelektinės nuosavybės kodekse dar anksčiau buvo numatyta baudžiamoji atsakomybė asmenims, kurie gamina, padaro viešai prieinamomis ir viešai skelbia žinomai ir bet kokia forma, įskaitant ir skatinimą bei reklamą, kompiuterių programas, kurios akivaizdžiai yra skirtos neteisėtai naudoti autorių teisės saugomus objektus. Kaip galima suprasti tuo nustatoma atsakomybė *file sharing* programų gamintojams (žinoma nustačius atsakomybės taikymo sąlygų buvimą). Be to Prancūzijoje taip pat nustatytos ir bendro pobūdžio pareigos interneto naudotojams bei informacinės visuomenės paslaugų teikėjams.¹⁹⁶ Nustatyti tokias pakankamai griežtas ir kontroliuojančias normas sprendžiant susiklosčiusias problemas, žinoma, galima, tačiau derėtų atsižvelgti į jau minėtą problemos mastą ir apsvastyti, ar tokie apribojimai išspręs problemą, ar tiesiog tam tikrame lygyje bus parodoma, kad su problema yra kovojama, bet realiai ji nesumažės.

Taigi atsižvelgiant į realius neteisėto autorių ir gretutinių teisių objektų naudojimo internete mastus (taip pat ir į naudojant P2P *file sharing* programas) bei esamą gana prieštarinę teisinę situaciją, galima svarstyti naujus (alternatyvius) susiklosčiusios problemos sprendimo būdus. Šiame darbe trumpai pateiktinos dvi galimos susiklosčiusios probleminės situacijos sprendimo kryptys. Pažymėtina, kad šios kryptys aptariamoms ir vertinamos tik bendraja prasme, nepateikiant išsamios analizės.

Pirmoji kryptis būtų vadinamoji globali licencija (angl. k. – *global license*), siūlanti legalizuoti P2P programomis paremtą *file sharing* įvedant papildomą mokestį už naudojimąsi tokiomis programomis. Šis mokestis būtų mokamas interneto paslaugų teikėjams, vėliau paskirstant jį autorių ir gretutinių teisių turėtojams. Beje šį sprendimą iš pradžių siūlė Prancūzija, vėliau, kaip minėta, vis tik pasirinkusi teisinio reglamentavimo griežtinimo kelią.¹⁹⁷ Iš esmės tokia sistema turėtų būti administruojama valstybės institucijos, autoriai, kurie pageidautų gauti teisėtą atlygį už savo kūrinių naudojimą, turėtų būti registruojami specialioje apskaitos sistemoje (duomenų bazėje), o valstybė surinktus mokesčius paskirstytų sistemoje registruotiems kūrėjams kaip teisėtą atlygį, proporcingai pagal jų kūrinių panaudojimą visuomenėje.¹⁹⁸

---

¹⁹⁶ *Cit. op. 39*, p. 480.

¹⁹⁷ *Ibidem*, p. 479.

¹⁹⁸ p2p foundation. Global license. In *p2pfoundation.net* [interaktyvus]. [žiūrėta 2010-04-23]. Prieiga per internetą: <http://p2pfoundation.net/Global_License>.

Kita sprendimo kryptis būtų atlyginimo už atgaminimo asmeniniais tikslais išimtį išplėtimas (kartu pateisinant kūrinį atgaminimą, vykdomą P2P *file sharing* tinklais, kaip skirtą asmeniniams tikslams). Minėta, kad tam tikrą atlyginimą, kaip teisėtą kompensaciją už kopijos atgaminimą asmeniniais tikslais yra nustačiusios daugelis ES valstybių narių, tame tarpe ir Lietuva (ATGTĮ 20 str. 3-6 d.). Šiuo atveju siūloma į apmokestinamą informacijos įrašymo ir saugojimo priemonių sąrašą įtraukti ir kitus objektus, pavyzdžiui P2P pagrindu veikiančias programas¹⁹⁹, arba, kaip jau buvo minėta, asmeninius kompiuterius²⁰⁰. Pažymėtina, kad P2P programų apmokestinimo atveju reikėtų sugalvoti atlyginimo apskaičiavimo kriterijus, kadangi dabartiniai kriterijai, taikomi materialioms laikmenoms (ar priemonėms) netiktų dėl to, kad P2P programos nėra apyvartoje platinamos ir dėl to paprastai neturi kokios nors kainos ar vertės. Be to šį variantą gali būti sunku įgyvendinti ir dėl faktiškai atliktų atgaminimo (atsisiuntimo) atvejų kiekio apskaičiavimo sudėtingumo.²⁰¹

Apibendrinat galima teigti, kad sprendžiant autorių ir gretutinių teisių objektų apsaugos problemas, susijusias su P2P *file sharing* programų (sistemų) naudojimu, atsižvelgiant į dabartinę situaciją vis tik reikėtų galvoti apie vieną iš alternatyvių problemos sprendimo būdų įgyvendinimą. Greičiausiai apie pirmąjį – globalios licencijos įvedimą, laikytiną ekonominiu ir teisiniu požiūriu racialesniu negu siūlymas išplėsti/pertvarkyti atgaminimo asmeniniais tikslais kompensacinį mechanizmą, apmokestinant P2P programas²⁰². Taip pat pažymėtina, kad bet kuriuo atveju, sprendžiant susiklosčiusias problemas, derėtų koncentruotis ne į problemų sprendimą siauru nacionaliniu lygiu, o į tarptautinį lygmenį.

---

¹⁹⁹ *Cit. op. 39*, p. 481.

²⁰⁰ *Cit. op. 34*, p. 151-152.

²⁰¹ *Cit. op. 39*, p. 481.

²⁰² *Ibidem*.

IŠVADOS

1. Šiandieną situacija dėl autorių ir gretutinių teisių apsaugos elektroninėje erdvėje, o ypač masiškai naudojantis P2P *file sharing* programomis, siekiant neteisėtai atgaminti autorių ar gretutinių teisių saugomų objektų kopijas, yra labai prieštaringa.

2. Sprendžiant P2P programų gamintojų (*file sharing* paslaugų teikėjų) netiesioginės atsakomybės už autorių ir gretutinių teisių pažeidimus klausimus, atsižvelgiant į šiuo metu esantį teisinį reglamentavimą ir teisminę praktiką, galima teigti, kad iš esmės šie subjektai negali būti laikomi visiškai neatsakingais už vykdomus autorių ir gretutinių teisių pažeidimus elektroninėje erdvėje.

3. Sprendžiant dėl P2P programų gamintojų (*file sharing* paslaugų teikėjų) netiesioginės atsakomybės už autorių ir gretutinių teisių pažeidimus, atsižvelgiant į tai, kad iš esmės tokios programos yra žinomai naudojamos ne tik teisėtiems, bet ir (dažniausiai) neteisėtiems tikslams, derėtų pirmiausia vertinti patį P2P programos gamintojų (*file sharing* paslaugų teikėjų) elgesį (sąmoningą prisidėjimą prie pažeidimų, pažeidimų skatinimą, rūpestingumo pareigos elektroninėje erdvėje įgyvendinimą ir kt. aplinkybes), o ne tik technines tokių programų charakteristikas ir tai, kad *file sharing* paslaugų teikėjas nežino, nekontroliuoja (ir negali) savo paslaugų vartotojų veiksmų.

4. Atsižvelgiant į tai, kad P2P technologijos (tame tarpe ir *file sharing* programos) gali būti (ir yra) naudojamos ir teisėtiems tikslams, ir ateityje, dėl šių technologijų pažangumo ir daugialypio pritaikomumo, turi didelį potencialą būti dar plačiau naudojamos teisėtiems tikslams, galima teigti, kad šių programų uždraudimas, kaip nelegalių, būtų tikrai nepagrįstas, tačiau galimi tam tikri įpareigojimai šių programų modifikacijoms.

5. Sprendžiant dėl P2P *file sharing* programų vartotojų tiesioginės atsakomybės už autorių ir gretutinių teisių pažeidimus, atsižvelgiant į esamą teisinį reglamentavimą, galima teigti, kad tokiems vartotojams, kurie P2P *file sharing* programų pagalba į savo kompiuterius atsisiunčia autorių ir gretutinių teisių objektų kopijas bei kartu šias kopijas padaro viešai prieinamomis internete, galima taikyti atsakomybę už autorių ir gretutinių teisių pažeidimus, kadangi tokia programų vartotojų veikla nelaikytina autorių ir gretutines teises apribojančia leistina išimtimi dėl kopijų atgaminimo asmeniniais tikslais.

6. Įvertinus įvairių šalių (JAV ir ES valstybių narių) esamą teisinį reglamentavimą bei teisminę praktiką, galima teigti, kad teisinių priemonių ginti autorių ir gretutinių teisių turėtojų teises elektroninėje erdvėje, naudojant P2P *file sharing* programas, yra (tiek taikant atsakomybę P2P programų gamintojams ar *file sharing* paslaugų teikėjams, tiek

tokių programų ar paslaugų vartotojams). Tačiau šios priemonės nėra visiškai efektyvios atsižvelgiant į problemos mastą bei į tai, kad informacinės technologijos sparčiai kinta ir iš esmės visada yra „vienu žingsneliu“ priekyje negu kad kuriami ir įgyvendinami teisiniai autorių ir gretutinių teisių apsaugos elektroninėje erdvėje mechanizmai.

7. Sprendžiant autorių ir gretutinių teisių objektų apsaugos problemas, susijusias su P2P *file sharing* programų (sistemų) naudojimu, atsižvelgiant į dabartinį teisinį reglamentavimą bei susiklosčiusią situaciją, siūlytina svarstyti ne dabartinio teisinio reglamentavimo griežtinimo galimybes, o galimų alternatyvių problemos sprendimo būdų, siūlančių tam tikro kompensacinio mechanizmo (leidžiančio teisėtai naudotis P2P *file sharing* programomis savo asmeninėms reikmėms atgaminant autorių ir gretutinių teisių objektus) įgyvendinimą tarptautiniu lygmeniu.

NAUDOTI INFORMACIJOS ŠALTINIAI

Teisės norminiai aktai

Tarptautinės sutartys:

1. Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos autorių teisių sutartis. Valstybės Žinios, 2001, Nr. 32-1060;
2. Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos atlikimų ir fonogramų sutartis. Valstybės Žinios, 2000, Nr. 95-2970;
3. Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos. Valstybės Žinios, 1995, 40-988.

Lietuvos Respublikos teisės norminiai aktai:

1. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262;
2. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 89-2741;
3. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės Žinios, 1985, Nr. 1-1;
4. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 13, 15, 41, 142, 172¹⁹, 172²¹, 173⁵, 214, 214¹⁰, 214¹⁹, 221, 224, 232, 232¹, 233, 246¹, 246⁶, 259¹, 262, 281, 288, 320 straipsnių pakeitimo ir papildymo, kodekso papildymo 41¹², 43¹¹, 43¹², 142¹¹, 187¹³ straipsniais ir 214¹², 214¹³ straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymas. Valstybės žinios, 2009, Nr. 89-3805;
5. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas (aktuali redakcija nuo 2009-06-30 iki 2009-07-27). Valstybės Žinios, 1985, Nr. 1-1;
6. Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas. Valstybės žinios, 2006, Nr. 65-2380;
7. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 1999, Nr.50-158;
8. 2003 m. rugpjūčio 29 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas dėl atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais paskirstymo ir mokėjimo tvarkos patvirtinimo. Valstybės žinios, 2003, Nr. 84-3847.

Europos Sąjungos teisės norminiai aktai:

1. 2001 m. gegužės 22 d. Europos parlamento ir tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo. OL, 2001 specialusis leidimas, skyrius 17, tomas 1, p. 230;

2. 2000 m. birželio 8 d. Europos parlamento ir tarybos direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje. OL, 2000 specialusis leidimas, skyrius 13, tomas 25, p. 399.

Specialioji literatūra

Monografijos, rinkiniai ir kt. knygos:

1. KAKLAUSKAS, L. *Kompiuterių tinklai: I dalis*. Šiauliai: VŠĮ „Šiaulių universiteto leidykla“, 2003;

2. MIZARAS, V., *Autorių teisė: monografija*. Vilnius: Justitia, 2008, I t.;

3. MIZARAS, V., *Autorių teisė: monografija*. Vilnius: Justitia, 2009, II t.;

4. MAZIOTTI, G. *EU digital copyright law and the end-user*. Berlin: Springer Verlag, 2008;

5. STROWEL, A., *et. al. Peer-to-Peer file sharing and secondary liability in copyright law*. UK: Edward Elgar Publishing Limited, 2009.

Moksliniai straipsniai, pranešimai ir kt.:

1. CAMARILLO, G. Peer-to-Peer (P2P) architecture: definitions, taxonomies, examples and applicability. In *The Internet Engineering Task Force (IETF) Tools* [interaktyvus]. 2009 [žiūrėta 2009-12-20]. Prieiga per internetą: <<https://svn.tools.ietf.org/html/rfc5694>>;

2. HORSFIELD-BRADBURY, J. „Making available“ as distribution: file-sharing and the copyright act. In *Harvard Journal of Law & Technology* [interaktyvus]. 2008, vol. 22, Nr.1 [žiūrėta 2010-03-20]. Prieiga per internetą: <<http://heinonline.org>>;

3. YOUNG, K.S., *et al.* Peer to peer file sharing technology: consumer protection and competition issues. Federal trade commission, staff report. In *Federal trade commission* [interaktyvus]. 2005 [žiūrėta 2009-12-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.ftc.gov/reports/p2p05/050623p2prpt.pdf>>;

4. KATSCH, E. Technology and law. The Oxford Companion to American Law. Kermit L. Hall, ed. Oxford University Press. In *Oxford Reference Online* [interaktyvus]. 2002 [žiūrėta 2009-12-02]. Prieiga per internet: <<http://www.oxfordreference.com>>;

5. KIŠKIS, M. Intelektinės nuosavybės elektroninėje erdvėje samprata, principai ir raida žinių visuomenėje. In *Interneto tyrimų ir inovacijų institutas* [interaktyvus]. 2005

– 2008 [žiūrėta 2009-12-02]. Prieiga per internetą: < <http://www.irii.lt/students-studentams>>;

6. LOHMANN., F., IAAL: what Peer-to-Peer developers need to know about copyright law. In *Electronic Frontier Foundation* [interaktyvus]. 2006 [žiūrėta 2010-03-20]. Prieiga per internetą: <http://w2.eff.org/IP/P2P/p2p_copyright_wp.php>;

7. MOHAMMAD, H.A., Capitol Records v. Thomas and the future of peer-to-peer file sharing litigation. In *B.U.J. Sci. & Tech. L.* [interaktyvus]. 2009, vol. 15, Nr. 162 [žiūrėta 2010-01-23]. Prieiga per internetą: <<http://heinonline.org>>;

8. OBERHOLZER-GEE, F., STRUMPF, K. File-Sharing and copyright. Working paper. In *Harvard business school* [interaktyvus]. 2009 [žiūrėta 2009-12-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.hbs.edu/research/pdf/09-132.pdf>>;

9. SCHOLLMEIER, R. [16] A definition of Peer-to-Peer networking for the classification of Peer-to-Peer architectures and applications. First International Conference on Peer-to-Peer Computing (P2P'01). In *IEEE computer society* [interaktyvus]. 2001 [žiūrėta 2009-12-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.computer.org/portal/web/csdl/doi/10.1109/P2P.2001.990434>>;

10. SPINDLER, G., LEISTNER, M., Secondary copyright infringement – new perspectives in Germany and Europe. In *IIC* [interaktyvus]. 2006, nr. 38 [žiūrėta 2010-02-06]. Prieiga per internetą: <<http://beck-online.beck.de>>;

11. VARIAN, H.R. Copying and copyright. In *Journal of economic perspectives* [interaktyvus]. 2005, vol. 19, Nr. 2 [žiūrėta 2009-12-02]. Prieiga per internetą: <<http://www.jstor.org>>.

Kita speciali informacinė medžiaga:

1. About The Pirate Bay (thepiratebay.org): Worlds largest Bittorrent tracker. In *Alexa: The Web Information Company* [interaktyvus]. [žiūrėta 2010-04-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.alexa.com/siteinfo/thepiratebay.org>>;

2. Apie LANVA. Iš *Lanva.org* [interkatyvus]. 2007 [žiūrėta 2010-04-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.lanva.org>>;

3. Capitol v. Thomas. In *Electronic Frontier Foundation* [interaktyvus]. 2008 [žiūrėta 2010-04-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.eff.org/cases/capitol-v-thomas>>;

4. Circular 92: Copyright Law of the United States and Related Laws Contained in Title 17 of the United States Code. In *U.S. Copyright office* [interaktyvus]. 2009 [žiūrėta 2010-03-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.copyright.gov/title17>>;

5. BUMA & STEMRA v. KaZaA. In *Electronic Frontier Foundation* [interaktyvus]. 2001-2002 [žiūrėta 2010-04-10]. Prieiga per internetą: <http://w2.eff.org/IP/P2P/BUMA_v_Kazaa>;

6. DAGIENĖ, V., GRIGAS, G., JEVSIKOVA, T. Enciklopedinis kompiuterijos žodynas. Iš *Lietuvių kalba informacinėse technologijose* [interaktyvus]. 2009-01-01 [žiūrėta 2009-12-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.likit.lt/term/enc.html>>;

7. FileSharingZ.com. File sharing history. In *FileSharingZ.com* [interaktyvus]. 2003-2010 [žiūrėta 2009-12-20]. Prieiga per internetą: <<http://filesharingz.com/guides/filesharing-history.php>>;

8. Electronic Frontier Foundation. RIAA v. The People: Five Years Later. In *Electronic Frontier Foundation* [interaktyvus]. 2008 [žiūrėta 2010-04-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.eff.org/wp/riaa-v-people-years-later>>;

9. Elektra v. Barker. In *Electronic Frontier Foundation* [interaktyvus]. 2006-2008 [žiūrėta 2010-04-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.eff.org/cases/elektra-v-barker>>;

10. MGM v. Grokster. In *Electronic Frontier Foundation* [interaktyvus]. 2003-2007 [žiūrėta 2010-03-30]. Prieiga per internetą: <http://w2.eff.org/IP/P2P/MGM_v_Grokster>;

11. P2P foundation. Global license. In *p2pfoundation.net* [interaktyvus]. [žiūrėta 2010-04-23]. Prieiga per internetą: <http://p2pfoundation.net/Global_License>;

12. The Pirate Bay trial. In *Wikipedia.org* [interaktyvus]. 2009 [žiūrėta 2010-04-15]. Prieiga per internetą: <http://en.wikipedia.org/wiki/The_Pirate_Bay_trial>.

Pranešimai, naujienos spaudoje ir kt.:

1. Alfa.lt redakcija. „Microsoft“ iš linkomanija.net savininko reikalauja 130 tūkst. Lt. Iš *Alfa.lt* [interaktyvus]. 2010-01-27 [žiūrėta 2010-01-30]. Prieiga per internetą: <http://www.alfa.lt/straipsnis/10311874/?Microsoft.is.linkomanija.net.reikalauja.130.tuks.t..Lt=2010-01-27_20-26>;

2. Alfa.lt. Pernai uždaryti trys "piratų" pamėgti FTP serveriai ir 25 interneto svetainės. Iš *Lanva.org* [interaktyvus]. 2008-01-29 [žiūrėta 2010-04-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.lanva.org/publikacijos/putppfsi2is.html>>;

3. ANDERSON, N. Thomas verdict: willful infringement, \$1.92 million penalty. In *arstechnica.com* [interaktyvus]. 2009-06-18 [žiūrėta 2010-04-17]. Prieiga per internetą: <<http://arstechnica.com/tech-policy/news/2009/06/jammie-thomas-retrial-verdict.ars>>;

4. ATN.lt. Uždarytas vienas didžiausių piratinių P2P tinklų Lietuvoje. Iš *ATN.lt* [interaktyvus]. 2008-10-14 [žiūrėta 2010-04-15]. Prieiga per internetą: <<http://az.atn.lt/straipsnis/6323/uzdarytas-vienas-didziausiu-piratiniu-p2p-tinklu-lietuvoje>>;

5. IFPI. Polish music industry continues legal actions against illegal file-sharing. In *IFPI* [interaktyvus]. 2007-04-20 [žiūrėta 2010-04-17]. Prieiga per internetą: <http://www.ifpi.org/content/section_news/20070420.html>;

6. IFPI. Breakdown of legal cases against illegal file-sharing. In *IFPI* [interaktyvus]. 2005-11-15 [žiūrėta 2010-04-17]. Prieiga per internetą: <http://www.ifpi.org/content/section_news/20051115h.html>;

7. LUKAITYTĖ, R. Grįžtama prie siūlymo apmokestinti tuščius USB raktus ir atminties korteles. Iš *technologijos.lt* [interaktyvus]. 2010-03-17 [žiūrėta 2010-04-17]. Prieiga per internetą: <<http://www.technologijos.lt/n/technologijos/it/straipsnis?name=S-11934&l=2>>;

8. SERGIJENKO, D. „Linkomanijos“ vartotojų IP adresai – policijos rankose. Iš *Alfa.lt* [interaktyvus]. 2009-11-04 [žiūrėta 2010-01-30]. Prieiga per internetą: <http://www.alfa.lt/straipsnis/10297974/?Linkomanijos.vartotoju.IP.adresai.policijos.rankose=2009-11-04_18-11>.

Praktinė medžiaga

Lietuvos teismų medžiaga:

1. 2010 m. kovo 15 d. Kauno apylinkės teismo nutarimas administracinėje byloje (dėl administracinės atsakomybės taikymo pagal ATGTĮ 214 (10) 1 d.). Byla nuasmeninta. Procesinio sprendimo kategorija: 39.3; 37; 47;

2. 2009 m. spalio 29 d. LANVA pareiškimas Kauno apskrities vyriausiajam policijos komisariatui. Iš Kauno miesto apylinkės teismo administracinės bylos medžiagos (apylinkės teismo nutarimas šioje byloje priimtas 2010 m. kovo 15 d. Procesinio sprendimo kategorija: 39.3; 37; 47). Byla nuasmeninta.

3. 2009 m. rugsėjo 24 d. Kauno apylinkės teismo nutarimas administracinėje byloje (dėl administracinės atsakomybės taikymo pagal ATGTĮ 214 (10) 1 d.). Byla nuasmeninta. Procesinio sprendimo kategorija: 52.3; 50,18; 60.

JAV teismų medžiaga:

1. JAV Aukščiausiojo teismo sprendimas byloje *MGM Studios, Inc. v. Grokster, Ltd*, 04-480, 545 A.S. 913 (2005). In *Electronic Frontier Foundation* [interaktyvus]. 2005

[žiūrėta 2010-03-30]. Prieiga per internetą:
<http://w2.eff.org/IP/P2P/MGM_v_Grokster/04-480.pdf>;

2. JAV Apeliacinio teismo sprendimas byloje *BMG Music, et al. v. Cecilia Gonzalez*, 430 F.3d 888 (7th Cir. 2005). In *Public.Resource.Org* [interaktyvus]. 2005 [žiūrėta 2010-04-15]. Prieiga per internetą:
<<http://ftp.resource.org/courts.gov/c/F3/430/430.F3d.888.05-1314.html>>;

3. JAV Apeliacinio teismo sprendimas byloje *A&M Records, Inc. v. Napster, Inc.*, 239 F.3d 1004 (9th Cir. 2001). In *Public.Resource.Org* [interaktyvus]. 2001 [žiūrėta 2010-03-20]. Prieiga per internetą:
<<http://bulk.resource.org/courts.gov/c/F3/239/239.F3d.1004.00-16403.00-16401.html>>;

4. Kreipimasis į JAV Apeliacinį teismą – *In re: Aimster Copyright Litigation*, 334 F.3d 643 (7th Circuit 2003). In *OpenJurist.org* [interaktyvus]. 2003 [žiūrėta 2010-03-20]. Prieiga per internetą: <<http://openjurist.org/334/f3d/643>>;

5. Minesotos apygardos teismo 2008 m. rugšėjo 24 d. memorandumas civilinėje byloje Nr. 06-1497 (MJD/RLE). In *Electronic Frontier Foundation* [interaktyvus]. 2008 [žiūrėta 2010-04-15]. Prieiga per internetą:
<http://www.eff.org/files/filenode/capitol_v_thomas/10112270717.pdf>;

6. Minesotos apygardos teismo 2008 m. gegužės 15 d. įsakymas civilinėje byloje Nr. 06-1497 (MJD/RLE). In *Electronic Frontier Foundation* [interaktyvus]. 2008 [žiūrėta 2010-04-15]. Prieiga per internetą:
<http://www.eff.org/files/filenode/capitol_v_thomas/capitol-thomas-motionnewtrial.pdf>;

7. Niujorko pietų apygardos teismo 2008 m. kovo 31 d. įsakymas byloje Nr. 05-CV-7340 (KMK). In *Electronic Frontier Foundation* [interaktyvus]. 2008 [žiūrėta 2010-04-15]. Prieiga per internetą:
<http://www.eff.org/files/filenode/elektra_v_barker/elektra%20v%20barker_080331Decision.pdf>.

Europos Sąjungos valstybių narių teismų medžiaga

1. Stokholmo apygardos teismo (Stockholm District Court) 2009 m. balandžio 17 d. sprendimas byloje Nr. B 13301-06. (*The Pirate Bay* byla) Sprendimo tekstas angl. k. [diskas];

2. Amsterdamo Apeliacinio teismo 2002 m. kovo 28 d. sprendimas byloje *BUMA & STEMRA v. KaZaA*. Neoficialus vertimas. In *Electronic Frontier Foundation* [interaktyvus]. 2002 [žiūrėta 2010-04-10]. Prieiga per internetą:
<http://w2.eff.org/IP/P2P/BUMA_v_Kazaa/20020328_kazaa_appeal_judgment.html>;

3. Amsterdamo apygardos teismo 2001 m. lapkričio 29 d. sprendimas byloje *BUMA & STEMRA v. KaZaA*. Nr. KG 01/2264 OdC. Neoficialus vertimas. In *Electronic Frontier Foundation* [interaktyvus]. 2001 [žiūrėta 2010-04-10]. Prieiga per internetą: <http://w2.eff.org/IP/P2P/BUMA_v_Kazaa/20011112_kazaa_complaint.html>.

SANTRAUKA

Šio magistro darbo „*File sharing* sistemos: autorių teisių aspektai“ objektas yra autorių teisių reglamentavimo ir apsaugos specifika bei problematika P2P programų pagrindu veikiančiose *file sharing* sistemose. Darbe analizuojama esama teisinė situacija, akcentuojamos probleminės nagrinėjamos temos sritys, lyginant JAV ir ES (tame tarpe ir Lietuvos) autorių teisės doktrinas, principus, esamas teisės normas bei jų pritaikymą teismų praktikoje. Šį darbą sudaro trys dalys.

Pirmoje darbo dalyje, atsižvelgiant į aktualius klausimus bei problematiką autorių teisių srityje, pateikiama *file sharing* sistemų samprata, glaustai paaiškinant šių sistemų technologinį veikimo principą, aptariant pagrindinius sistemų tipus bei apibrėžiant pagrindines sąvokas.

Antroje darbo dalyje išsamiai nagrinėjami P2P programų gamintojų (*file sharing* paslaugų teikėjų) netiesioginės atsakomybės aspektai autorių teisėje, lyginant JAV ir ES teisinės pozicijas, kurias formuoja skirtingos teisės doktrinos, teisės normos bei teisinė praktika.

Trečioji darbo dalis apima P2P *file sharing* programų vartotojų tiesioginės atsakomybės už autorių teisių pažeidimus taikymo aspektus, aptariant, kokios išimtinės autorių teisės yra pažeidžiamos naudojantis P2P *file sharing* programomis bei analizuojant galimas atsakomybės netaikymo išimtis, analogiškai antrajai darbo daliai – lyginant JAV ir ES teisinės pozicijas. Trečioje darbo dalyje taip pat trumpai įvertinama esama probleminė situacija bei apsvarstomos galimos problemos sprendimo kryptys.

SUMMARY

An object of the following Master's thesis "*File sharing systems: the aspects of copyright*" is the particularity and problematic of copyright regulation and protection in the *file sharing* systems performing on the basis of P2P programs. The work analyses the present legal situation, emphasizes the problem areas analyzed by comparing the USA and EU (including Lithuania's) copyright doctrines, principles, present legal norms and their application in the practice of courts. This Master's thesis consists of three parts.

According to the actual questions and problematic in the field of copyright, the first work part presents the conception of *file sharing* systems, by briefly explaining the technological performance principle of such systems, describing the main types of systems and defining the main conceptions.

The second work part analyses comprehensively the indirect liability aspects of the manufacturers of P2P programs (*file sharing* services providers) in the copyright law, when comparing the legal positions of the USA and EU, formed by different law doctrines, legal norms and court practice.

The third work part includes the application aspects of direct liability for the copyright infringements made by the end-users of P2P *file sharing* programs, by discussing what exclusive copyrights are infringed when using the P2P *file sharing* programs, and analyzing the possible liability exceptions; the analysis is made parallel to the second work part – by comparing the USA and EU legal positions. In addition, in the third work part the present problematic situation is discussed briefly, and the possible problem solution options are considered.